

41

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 4

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALN' KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW."

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

produkują i polecają
pierwszorzędnej jakości
nawozy azotowe:

AZOTNIAK SALETRE WAPNIOWĄ SALETRE Z AK SIARCZAN AMONU

i wysokowartościowy nawóz fosforowy

SUPERTOMASYNE
zawierającą 30% kwasu fosforowego

oraz produkty chemiczne: amonjak skroplony, azotyn sodowy, karbid, kwas azotowy i techniczny, kwas azotowy chemicznie czysty 40° Bé, saletre amonową, saletre sodową techn. i rafinowaną, saletre potasową, salmiak, węglan amonu, wodę amonjalkalną chem. czystą, chlor ciekły, chlorobenzol (monochlorobenzol), paradwuchlorobenzol, sodę kaustyczną, wapno chlorowe (bielące), azot, tlen, wodór.

WSZELKĄ KORESPONDENCJĘ UPRASZA SIĘ KIEROWAĆ POD ADRESEM
FABRYKI W CHORZOWIE (NA GÓRNYM ŚLĄSKU)

Bank Gospodarstwa Krajowego

zawiadamia, że — w myśl § 16 statutu — przeprowadzono w dn. 24 października 1934 r.

LOSOWANIE

- 8% listów zastawnych
- 7% listów zastawnych emisji II do VII
- 8% obligacji budowlanych emisji I i II

wraz ze skonwertowaniem na 5½% na zasadzie ustawy z dn. 20 grudnia 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 115, poz. 950) odciniami powyższych listów zastawnych i obligacji budowlanych, które stanowiły w dn. 31 grudnia 1932 r. własność Skarbu Państwa, Pocztovej Kasy Oszczędności, banków państwowych, Banku Polskiego oraz instytucji społeczno - ubezpieczeniowych, wymienionych w § 1 rozp. Min. Skarbu z dn. 6 lutego 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 7 poz. 47) — następnie

7% listów zastawnych emisji II P. Z./I.

opiewających na dolary Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, oraz

4% i 4½% listów zastawnych b. Banku Krajowego

Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „Monitor Polski” Nr. 254 z dn. 5 listopada 1934 r. Tabele losowań mogą interesowani przejrzeć względnie podjąć w Zakładzie Centralnym lub Oddziałach Banku.

Wyplata należności za wylosowane odcinki w ich pełnej wartości nominalnej, odnośnie zaś listów zastawnych b. Banku Krajowego w pełnej wartości nominalnej, przeliczonej na walutę złotową, oraz za kupony, płatne 31 grudnia 1934 r., tak od wylosowanych jak i w obiegu będących listów zastawnych i obligacji budowlanych, odbywać się będzie począwszy od dnia 31 grudnia 1934 r. w Zakładzie Centralnym Banku w Warszawie i jego Oddziałach, względnie, stosownie do postanowień, zamieszczonych w tekście odnośnych emisji, także u korespondentów zagranicznych Banku.

Emisjami b. Banku Krajowego administruje Oddział Banku we Lwowie, dokąd należy się zwracać bezpośrednio w sprawach dotyczących tych listów zastawnych.

Oprocentowanie wylosowanych odcinków ustaje z dniem 31 grudnia 1934 r.

Równocześnie podajemy do wiadomości, że wymienione 7% listy zastawne oraz skonwertowane na 5½% odcinki tych walorów uległy ponownej konwersji w myśl Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 12 czerwca 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 59 poz. 509, art. 22) przez ograniczenie wielowalutowości odcinków do jednej wyłącznie złotej waluty polskiej (złotych w złocie) z wyjątkiem części odcinków „E” Emisji II 7% listów zastawnych po nom. zł 8 914 000 w złocie na ogólną sumę nominalną 4 457 000 000 złotych w złocie, Nr. Nr. 1 do 500 włącznie, o ile dotąd nie zostały umorzone.

Towarzystwo Francusko-Włoskie Dąbrowskich Kopalń Węgla w Dąbrowie Górniczej

Kapitał 6 500 000 franków
całkowicie spłacony

Sz y b y : Paryż, Chaper,
Koszelew, Św. Barbara

Wydobycie roczne:
1 000 000 tonn :-

Węgiel o długim płomieniu, brykiety
na opał domowy, do kotłów
i generatorów

GOSPODARKA NARODOWA

NIEZALEŻNY DWUTYGODNIK GOSPODARCZY

wychodzi 1 i 15 każdego miesiąca

Prenumerata kwartalna wraz z dodatkiem

:- „PRASA GOSPODARCZA” zł 4 50 :-

GRUPEJE młodsze pokolenie
niezależnych ekonomistów :-
ZAWIERA, obok artykułów
teoretycznych i polityczno-go-
spodarczych, obszerny dział
uwag i notatek na aktualne te-
maty polityczno - gospodarcze

DAŻY do ujmowania zagadnień
w sposób nowy i uwzględnia-
jący zagadnienia „długiej fali”.
WSPÓLDZIAŁA w wytwarza-
niu niezależnego, samodzieln-
nego poglądu na sprawy gospo-
darcze :- :- :- :- :- :-

ŻĄDAJ bezpłatnych okazowych egzemplarzy

Adres Redakcji i Administracji
WARSZAWA, UL. SZPITALNA 4
tel. 6-76-73 konto w P. K. O. 25656

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PRZEMÓWIENIE PANA MINISTRA SKARBU PROF. DR. WŁADYSŁAWA ZAWADZKIEGO W SEJMIE	1361	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1386
ZUNIFIKOWANE PRZEPISY O UPADŁOŚCI I O UKŁA- DZIE ZAPOBIEGAWCZYM — S. BAUDOIN DE COUR- TENAY	1368	Podstawy polityki komunikacyjnej w Polsce — J. G.	
ŻYCIE GOSPODARCZE		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1387
Delegacja angielskich przemysłowców węglowych		POCZTA I TELEGRAF	1388
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWO- DAWCZYCH	1377	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM	1389
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ		Wątpliwości przy wpisach do rejestru handlowego — Dr. Roman Piatrowski	
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1378	Z NOWYCH KODEKSÓW	1392
HUTNICCTWO ŻELAZNE	1379	KRONIKA BIEŻĄCA:	
ROLNICTWO	1379	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1393
Postępowanie układowe i likwidacyjne w gospodarstwach rol- nych — M. Wierusz-Kowalski		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1393
HANDEL		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
TRAKTATY I KONWENCJE	1380	PODATKI I OPLATY	1393
HANDEL ZAGRANICZNY	1381	Dotatki do podatków — T. Zaremba	
HANDEL WEWNĘTRZNY	1381	MONOPOLE	1395
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1383	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1395
RYNEK AKCYJNY	1384	Z BANKU POLSKIEGO	1396
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO	1384	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
		POŁOŻENIE GOSPODARCZE NIEMIEC — W. H. H.	1397
		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
		OGÓLNE	1400
		RUMUNJA	1402
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1402

PRZEMÓWIENIE PANA MINISTRA SKARBU PROF. DR. WŁADYSŁAWA ZAWADZKIEGO W SEJMIE¹⁾

KIEDY rok temu miałem zaszczyt przedstawić tej Wysokiej Izbie preliminarz budżetowy na rok bieżący, zwróciłem uwagę na bardzo doniosłą zmianę, która właśnie dokonywała się wówczas w linii rozwojowej naszej gospodarki i finansów. Mianowicie, spadek dochodów, trwający od końca 1930 r., ustał był naówczas i powoli ustępował miejsca lekko zaznaczającej się zwyżce w stosunku do dochodów roku poprzedzającego. Analogiczne zjawisko można było zaobserwować i w innych dziedzinach. Wyraziłem wówczas s zdanie, że doszliśmy do pewnej stabilizacji, na poziomie niestety bardzo niskim — stabilizacji jednak, która pozwala myśleć o stopniowej, acz bardzo powolnej, ale pewnej poprawie, zamiast tego, abyśmy mieli wyłącznie bronić się przed skutkami dalszego pogarszania sytuacji.

Przebieg wypadków w ciągu roku, który upłynął od owego przemówienia, potwierdził całkowicie moje przy-

puszczenia. Dochody Państwa nie wykazały już niżek w stosunku do roku poprzedniego. W szczególności podatki bezpośrednie dały za okres 1/XI ÷ 31/X łącznie zł 542 miljn. wobec zł 518 miljn. za 12 miesięcy poprzednich, podatki pośrednie — zł 174 220 tys. wobec zł 155 226 tys. Oplaty stemplowe dały wprawdzie sumę niższą — zł 94 238 tys. wobec zł 97 920 tys., przypisać to jednak należy znacznym ulgom, przyznanym w roku ostatnim w podatku spadkowym, przy wszystkich transakcjach, związanych z układami odroczenia weni i in. Bez tych ulg i tu, zapewne, mielibyśmy do zanotowania wzrost. Polepszenie daje się odczuć nie tylko w dziedzinie czysto skarbowej. Współczynnik produkcji przemysłowej wzrósł z 58'8 we wrześniu r. ub. do 62'9 we wrześniu r. b., a w poszczególnych miesiącach był stale o kilka, a czasami kilkanaście punktów wyższy, niż w odpowiednich miesiącach poprzedniego roku. Cena żyta, przeciętnie otrzymywana przez producenta, wynosiła w sierpniu r. ub. ok. zł 13, a w r. b. ponad zł 14. Wzrosły znacznie przewozy

¹⁾ Wygłoszone na plenum Sejmu w dn. 6 XI r. b.

kolejowe zarówno osób, jak i towarów, a pomimo znacznych obniżek taryfowych dochody brutto utrzymują się na lekko tylko zniżonym poziomie. Zatrudnienie wzrosło (na 1 września) z 788 tys. w r. ub. do 858 tys. w r. b. Wybitną poprawę mamy też do zanotowania na rynku finansowym, o czym zresztą będę za chwilę mówił obszerniej. Niewątpliwie, liczby, które przytoczyłem, są jeszcze bardzo niskie w porównaniu z liczbami sprzed lat kilku i, oczywiście, nikt nie powie, że sytuacja nasza jest zadowalająca — stwierdzam tylko, że od roku jest pewne polepszenie.

Jeżeli teraz przejdziemy od sytuacji wewnętrznej do międzynarodowej, to i tu stwierdzić możemy silne tendencje do stabilizacji, i to w podwójnym znaczeniu. Po pierwsze: wytyczne, kierujące polityką gospodarczą poszczególnych państw lub nawet grup państw, nie wykazywały ostatnio tak silnych zmian, idących niekiedy do radykalnego odwrócenia kierunku, jak w okresie poprzednim. Mniejsza o to, jak będziemy oceniali takie zjawiska, jak: autarchja, gospodarka planowa, dewaluacja jednostki pieniężnej, czy się ustosunkujemy do nich dodatnio, czy ujemnie — musimy stwierdzić, iż zjawiska te osiągnęły w krajach, które w tym kierunku poszły, dosyć określony zakres, i że w tym zakresie nie zaszły w ciągu roku ostatniego, z jednym może wyjątkiem, zmiany poważniejsze i mogące zaciążyć na gospodarce światowej. Ta stabilizacja wspomnianych systemów i metod utrwała z jednej strony utrudnienia w międzynarodowym obrocie, z drugiej jednak — usuwa te niespodzianki i nagłe wstrząsy, które zaskakiwały inne kraje, ściślej — pewne grupy gospodarcze w tych innych krajach, przyczyniając im niespodziewane straty albo czasem niespodziewane ułatwienia.

Powtóre: widzimy i pewną stabilizację samych wielkości ekonomicznych w gospodarce światowej. A więc niema już tych gwałtownych ruchów zniżkowych cen, produkcji, obrotów handlowych, dochodów skarbowych, które w poprzednich okresach dezorganizowały i dezorganizowały światowy rynek towarowy i finansowy. Przeciwnie, rok ostatni charakteryzuje pewien wzrost produkcji (z wyjątkiem rolnictwa, które wykazuje lekkie zmniejszenie), wzrost zatrudnienia, spadek bezrobocia, lekki wzrost handlu zagranicznego; co do cen, to dalekie są one, oczywiście, od stałości i wykazują wahania w rozmaitych kierunkach. Rozmiary tych wahań jednak są bez porównania mniejsze niż w latach ubiegłych. Wreszcie sytuacja kredytowa i bankowa, aczkolwiek nie doznała całkowitego odprężenia po silnych wstrząsach, które przeszła w latach ubiegłych, daje dowody niewątpliwego uzdrowienia.

I tu znowu chciałbym podkreślić, że, mówiąc o pewnej stabilizacji gospodarki światowej, nie chcę powiedzieć, że sytuacja jest dobra, ani też nie twierdzę, że niespodzianki i wstrząsy są wykluczone, chociaż wydaje się pewnym, że gdyby nawet i były, to okazały się one słabszemi, a w każdym razie mniej groźnemi niż poprzednie. Z drugiej strony droga, którą się doszło do tej stabilizacji — droga stosowania metod autarchji i gospodarki planowej, zmniejsza jej znaczenie, jako punktu wyjścia poprawy sytuacji ekonomicznej świata. Niema tu analogji do tego, cośmy stale obserwowali przy likwidacji cyklicznych kryzysów ubiegłego stulecia, kiedy stabilizacja przechodziła szybko w ożywienie, a to znowu w wysoką konjunk-

turę, osiągającą wyniki wyższe niż w cyklu poprzednim. Działanie swobodnej gry interesów, która automatycznie dostosowywała sytuację jednego kraju do poprawy, osiągniętej w drugim, jest obecnie wysoce utrudnione, to też w najlepszym razie należy się spodziewać stopniowego tylko i powolnego ożywienia się gospodarki światowej.

Reasumując powyższe uwagi i nawracając znowu do naszej sytuacji, wydaje się prawdopodobnym, że obecny poziom gospodarczy będzie w najbliższych latach podnosił się dosyć powoli i stopniowo. O ile niema podstaw przewidywać pogorszenia, o tyle trudno jest rozliczać na szybki powrót pomyślanej konjunktury.

Z tego stwierdzenia płyną ważne wnioski dla naszej polityki budżetowej. Najważniejszym jej zagadnieniem jest, oczywiście, sprawa deficytu, który widzimy w budżetach ostatnich lat. Do deficytu można się zasadniczo ustosunkować dwojako: albo, jeśli się go uważa za zjawisko przemijające — pokryć w ten czy inny sposób w granicach możliwości, albo też, jeśli wykazuje cechy stałości — usunąć go przez zmniejszenie wydatków lub też znalezienie nowych dochodów. W teorii mogą być tylko dwie alternatywy; praktyka, jak zwykle, jest bardziej skomplikowana. Po pierwsze, deficyt może wynikać częściowo z przyczyn stałych, częściowo zaś z przemijających; powtóre, dopiero doświadczenia późniejsze wykazują i wielkość deficytu i stopień wpływów, które go kształtowały; po trzecie, wprowadzenie oszczędności wymaga czasu i musi być dokonywane stopniowo, aby nie dezorganizować Państwa. Rząd nasz od początku kryzysu stał na stanowisku, że deficyt musi być usunięty, a nie załatwany — stanowisko to było szereg razy podkreślane przez kolejnych Prezesów Rady Ministrów i Ministrów Skarbu; co więcej, nie tylko się o tem mówiło, ale bardzo stanowczo działało w tym kierunku: wydatki Państwa zostały obniżone z zł 2993 miljn. w 1930/31 r. do plus minus zł 2150 miljn. w r. b., t. j. prawie o zł 850 miljn., czyli przeszło o 28%.

Proszę pomyśleć, co za olbrzymi wysiłek był potrzebny, aby osiągnąć te oszczędności, nie naruszając ani obronności Państwa, ani podstaw ładu wewnętrznego i wykonując punktualnie wszystkie uznane zobowiązania. Wysiłek ten, który trwa w dalszym ciągu — bo nieprawda jest jakoby powodzenie Polityki Narodowej zmniejszyło tendencje oszczędnościowe — nie mógł być dokonany odrazu: dla radykalnego usunięcia deficytu w okresie zmniejszających się dochodów trzeba byłoby zmniejszać wydatki nie tylko o sumę ujawnionego deficytu, ale i o przypuszczalne zmniejszenie dochodów w latach następnych; a wszyscy rozumieją, że jednorazowe obcięcie wydatków o blisko miliard było niewykonalne. Zresztą omawiałem ten temat bardzo obszernie w roku ubiegłym, nie będę się więc nad nim rozwodził. Stwierdzam tylko, że Rząd równie stanowczo, jak i uprzednio, stoi na stanowisku całkowitego usunięcia deficytu, jest zaś w położeniu o tyle lepszym niż w latach ubiegłych, że jeden z elementów deficytu — spadek dochodów — można uważać za zakończony. Pomimo to jednak uważamy, że konieczne jest dalsze kompromowanie wydatków do chwili, kiedy nie spadną one do poziomu wzrastających dochodów; że w ten sposób logicznie zakończymy wysiłek utrzymania, względnie przywrócenia równo-

wagi budżetowej — wysiłek, który nie był tylko cnotą z musu, ale systematycznym przeprowadzaniem przemyślanego planu. Na konieczność tej polityki kładłem nacisk w roku zeszłym, mówiąc podczas debaty budżetowej, że rozwiązanie naszych trudności możliwe jest tylko przez jednoczesne podniesienie dochodów i dalsze zmniejszenie wydatków. Stwierdzałem też, że program oszczędnościowy Rządu nie jest jeszcze przeprowadzony do końca. Dlatego też w roku zeszłym, aczkolwiek liczyliśmy się już z pewną poprawą sytuacji, preliminowaliśmy wydatki niższe niż w roku poprzednim. Po tej drodze idziemy nadal.

Wykonanie budżetu za rok bieżący odpowiada najściślej przyjętej wytycznej. Pozwolę sobie zanalizować krótko prowizoryczne wyniki tego wykonania za 7 miesięcy, co pomoże mi też sprostować szereg nieporozumień i błędów, z którymi spotkałem się w prasie. Dochody za 7 miesięcy wynosiły zł 1 046 800 tys. (bez Pożyczki Narodowej), stanowi to 53,4% preliminarza. W roku zeszłym dochody za 7 miesięcy stanowiły 56% wykonania całorocznego. Jeżeli przypuścić, że ten sam stosunek będzie utrzymany, możemy liczyć, że osiągniemy w ciągu roku 95% preliminowanych dochodów, zbliżymy się więc znacznie bardziej niż w którymś z ostatnich 4 lat. Niedobór przypada głównie na cła, częściowo spowodu zmniejszania się wpływów celnych, ale przede wszystkim na skutek wzrostu zwrotów ceł, które są już potrącane w zestawieniach (zwroty te wyniosły za I półrocze rekordową sumę zł 31 miljn.). O opłatach stemplowych już mówiłem na początku. Wreszcie, jak dotychczas, nie dopisały wpłaty przedsiębiorstw. Wpłaty monopolów pozostały na poziomie zeszłorocznym. Inne źródła dochodów wykazują tendencję zwykłą.

Wydatki za 7 miesięcy wyniosły zł 1 211 800 tys. wobec 1 205 600 tys. w r. ub. Ale w tych wydatkach mieści się zł 29,4 miljn. nieuniknionych, które w roku zeszłym nie zostały dokonane w ciągu 7 miesięcy, a przeniesione na II półrocze. Faktycznie więc wykonanie budżetu za te 7 miesięcy wykazuje zmniejszenie wydatków przynajmniej o zł 23 miljn. Gdyby tylko ten stosunek miał być utrzymany, wyniosłoby to przynajmniej zł 36 miljn. w stosunku rocznym; faktyczny jednak stosunek będzie korzystniejszy.

Jakże w świetle tych danych i poprzednich uwag może się przedstawiać sytuacja budżetowa lat najbliższych?

Więc w pierwszym rzędzie: w jakim stopniu mogą być podniesione dochody budżetowe? Pewne podniesienie ich jest wysoce prawdopodobne, ponieważ sytuacja nie pogarsza się, ale raczej polepsza. Niewątpliwie jednak może to być tylko niewielka zwykła. Istotnie, przejdźmy różne źródła naszych dochodów.

W podatkach można spodziewać się wzrostu dochodów po pierwsze dzięki naturalnemu rozwojowi stosunków. Jednak nawet w razie polepszenia sytuacji nasza struktura podatkowa utrzyma wzrost ten w dosyć skromnych granicach; podatki: gruntowy, od nieruchomości i danina majątkowa — są dosyć sztywne, dochodowy ma za podstawę dochód roku poprzedzającego, w przemysłowym — zwykła obrotów jest kompensowana przez zniżkę stawek. Bardziej liczyć można na to, że lepsza sytuacja gospodarcza spowoduje łatwiejszą ściągłość tych po-

datków. Inne podatki bezpośrednio i wszystkie pośrednio, niewątpliwie, silniej zareagują na zmianę konjunktury, ale w całokształcie naszego budżetu odgrywają one rolę drugorzędą w porównaniu z poprzednimi. Silniejsze podniesienie dochodów z ceł byłoby możliwe tylko przy silnym wzroście obrotów międzynarodowych, na co, jak podkreśliłem, liczyć nie można. Wszystko to razem może przedstawiać zwykłą kilkunastu, najwyżej kilkudziesięciu milionów w roku przyszłym, a nawet w roku następnym.

Dochody podatkowe mogłyby być podniesione też przez wprowadzenie nowych lub podniesienie istniejących podatków. Ta możliwość została też wzięta pod uwagę przy układaniu preliminarza. Projektujemy, nawet już od 1 stycznia 1935 r., dodatkowy podatek od cukru, któryby się mieścił w dzisiejszej cenie, a dzięki zniżce, przeprowadzonej 2 miesiące temu, nie byłby odczuty jako ciężar przez spożywców. Projektujemy też podniesienie 10%-owego podatku do podatków bezpośrednich, wreszcie nowych kilka drobnych tytułów podatkowych. Razem wszystkie te projekty, nie wyłączając daniny szkolnej, która idzie na specjalny fundusz, mogą dać ok. zł 40 miljn.

Wreszcie podniesienie dochodów możliwe będzie przez reformę podatkową, która jest opracowywana. Mam nadzieję, że jeszcze w ciągu sesji bieżącej będę miał możność przedstawić jej wytyczne. Pierwsze jej stadium — reforma podatku gruntowego, przeprowadzana w myśl żądań samych rolników, srowadzi się głównie do uporządkowania tego podatku, co zaś do innych działań — reforma odegra rolę dopiero w przyszłych latach.

Drugie wielkie źródło dochodów Państwa — monopol — zostało bardzo starannie wyzyskane w ciągu lat ostatnich. Surowe oszczędności, reorganizacja i likwidowanie zapasów pozwoliły na uskuteczniczenie znacznych wpłat do Skarbu Państwa, pomimo zmniejszenia obrotów, które dopiero w r. b. zatrzymały się. Sprzedaż artykułów monopolowych spadła od 1929/30 r. o zł 560 miljn., natomiast wpłata tylko o zł 260 miljn. O ile nastąpi poprawa sytuacji, spożycie artykułów monopolowych niewątpliwie wzrośnie, ale wówczas okażą się niezbędnymi nowe inwestycje, powiększenie zapasów i wogóle kapitałów obrotowych, co pochłonie w pierwszym okresie dużą część nadwyżki wpływów, pozwalając tylko na ograniczone powiększenie wpłaty do Skarbu Państwa. Sprawa podnoszenia dochodu w monopolach komplikuje się przez zmienne wymagania rynku i przyjęty całokształt systemu sprzedaży.

Nawiasem pragnę zaznaczyć, że kolportowane pogłoski, jakoby zamierzone były zmiany, odbierające inwalidom ich obecne uprawnienia w tej dziedzinie, są zgola bezpodstawne.

Trzecie ewentualne źródło dochodów — przedsiębiorstwa państwowe — które zresztą nigdy bardzo wielkiej roli w budżecie nie odgrywało (maksymalna wpłata zł 200 miljn. w 1927/28 r.), w ostatnich budżetach nie wchodziło prawie w rachubę. Ta sytuacja stała się przedmiotem wielu zarzutów: obliczano, że dochód przedsiębiorstw państwowych w stosunku do zainwestowanego kapitału stanowi tylko znikomy odsetek. W związku z tem żądano takiej organizacji tych przedsiębiorstw, aby znacznie podniosły ten dochód, upatrując w tem niemal klucz

do rozwiązania naszego zagadnienia budżetowego. Dyskusja ta wydaje mi się wielkim nieporozumieniem. Przedsiębiorstwa państwowe nie są, ani nie mogą być korzystną lokatą kapitału (gdybyśmy mieli kapitały do lokowania, moglibyśmy oczywiście bez fatygi uzyskać znacznie wyższy dochód) — ale pozostają w związku z pewnymi państwowymi lub ogólnogospodarczymi potrzebami; dlatego też nie byłoby dziwne, gdyby stale dawały dochód znacznie niższy od przeciętnej stopy zysków. Wspomnę tu np. o niższo cen nawozów, dokonanej w chwili podniesienia zapotrzebowania, i o niższo taryf kolejowych i pocztowych. Ale nawet w porównaniu z przedsiębiorstwami prywatnymi nie wyglądają one tak źle, jak utrzymują ich krytycy. Zestawienie wielkiego kapitału i małego dochodu może uderzyć wyobraźnię, ale możnaby przedsiębiorstwom państwowym przeciwstawić inne. Wystarczy zastanowić się, ile wielkich i rozporządzających znacznymi kapitałami przedsiębiorstw prywatnych, zarówno u nas, jak i w innych krajach, jest w tej chwili pod nadzorem albo w stanie upadłości, czyli że nie tylko nie dawały dochodu, ale nie pokrywały kosztów. Kryzys, który tak silnie dotknął prywatne przedsiębiorstwa, nie mógł oczywiście nie odbić się i na państwowych i całkowite wyrównanie szkód, które przyniósł, wymagać będzie jeszcze wielu wysiłków.

Przy krytykach zapomina się zupełnie o olbrzymim wysiłku oszczędnościowym, który już został dokonany i który nie ustaje. W I tylko półroczu r. b. wydatki eksploatacyjne grupy przedsiębiorstw nieskomercjalizowanych zostały obniżone o 45 miljn. To też aczkolwiek słuszne i konieczne jest żądanie podniesienia — w granicach, dających się pogodzić z interesem gospodarstwa społecznego — dochodów przedsiębiorstw państwowych, i tu znowu ważnych dla budżetu zwyczajek nie znajdziemy.

W rezultacie możemy liczyć na podniesienie dochodów o jakieś 50 ÷ 100 miljn. w roku przyszłym i o dalsze 50 miljn. w 1936/37 r. Ponieważ deficyt tegoroczny wyniesie ok. 250 miljn., to gdybyśmy pozostawili bez zmiany wydatki — zupełne zrównoważenie budżetu mogłoby nastąpić w najlepszym razie dopiero za 3 lata, lub nawet później. Odsunięcie zaś na tak późny termin momentu zupełnego zrównoważenia budżetu obciążałoby z jednej strony nadmiernie przyszłość wydatkami na pokrycie zaciągniętych zobowiązań, z drugiej zaś — opóźniłoby rozpoczęcie gromadzenia rezerw, do którego, po zrównoważeniu budżetu, trzeba będzie przystąpić — byłoby więc to nieostrożne.

Wreszcie, ze względu na interes gospodarczy, na potrzebę odrodzenia siły nabywczej ludności, na dopływ kapitałów do przedsiębiorstw prywatnych, wskazane jest ograniczyć ściąganie środków ze społeczeństwa na potrzeby budżetowe, co również silnie podkreślałem w roku zeszłym.

Tak więc zarówno względy prawidłowej polityki skarbowej, jak i względów na rozwój gospodarki, która jest podstawą dochodów Skarbu, zmuszają nas do dalszej kompresji wydatków, czemu daje wyraz przedłożony Izbie preliminarz.

Preliminarz ten zamyka się po stronie dochodów sumą 1 983 743 700. Główne pozycje dochodów wynoszą (w tys. zł):

Podatki istniejące obecnie	984 126	wobec	982 273	w r. b.
" nowoprojektowane	40 650		—	
Wpływy monopolów	630 000 000	wobec	646 315 000	"
" przedsiębiorstw	67 371 000	"	60 123 630	"
" funduszy	12 879 000	"	18 300 000	"
Dochody administracyjne	248 717 000	"	254 362 000	"
			(bez Pożyczki Narodowej)	

Po stronie wydatków w preliminarzu przewiduje się 2 132 861 600, czyli o 51 690 990 mniej niż ustawa skarbową na r. b. Zmniejszenie to dotyczy wszystkich resortów z wyjątkiem obrony narodowej, rent i wypłat z tytułu zobowiązań Państwa. W większości wypadków są to oszczędności definitywne — w jednym tylko, a mianowicie w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, część wydatków, skreślonych w budżecie, znajduje się w Funduszu Szkolnym, którego dochody mają być powiększone przez specjalną daninę, tworzoną jednak nie z opłat szkolnych, a rozłożoną na wszystkie klasy ludności i ustosunkowaną do wielkości zajmowanego mieszkania. Odpowiedni projekt z uzasadnieniem będzie złożony niebawem.

Główne grupy wydatków przedstawiają się, jak następuje (w zł):

Wydatki administracyjne ogółem	2 123 531 600
w tem:	
wydatki na obronę kraju	761 700 000
plące i różne świadczenia osobowe poza wojskiem	580 183 230
wydatki rzeczowo-administracyjne	111 894 830
emerytury, zaopatrzenia i renty	256 170 000
długi państwowe	202 000 000
inne, a więc: popieranie produkcji rolniej, świadczenia socjalne, wyznania religijne, zaopatrzenia służby bezpieczeństwa, inne specjalne	188 802 350

Z zestawienia liczb wydatków i dochodów wynika niedobór w sumie 149 117 900. Suma ta może ulec zmniejszeniu w razie znaczniejszej poprawy gospodarczej. W porównaniu z przewidywanymi rachunkami za rok ubiegły jest to zmniejszenie prawie o 190 miljn., w porównaniu z prawdopodobnym wykonaniem tegorocznym — o 100 miljn. (jeżeli potrącić wpływy z Pożyczki Narodowej). Pokrycie niedoboru przewidujemy częściowo z rezerw skarbowych, które mało zostały naruszone przez rok ostatni, częściowo w drodze operacji finansowych.

Z wydatków, które zostały obniżone względnie skreślone w przyszłorocznym preliminarzu, zwrócić uwagę na wydatki inwestycyjne. Wydatki te, jak to również już w roku ubiegłym wywoziliśmy, nie mogą i nie powinny obciążać normalnego budżetu Państwa. Z drugiej strony są to wydatki bardzo potrzebne dla gospodarki i niewątpliwie przyczyniające się do podniesienia dochodu społecznego i dochodów skarbowych. Nie potrzebują uzasadniać znaczenia budowy dróg, budownictwa mieszkaniowego, akcji parcelacyjnej, prac urbanistycznych, wreszcie akcji zatrudnienia bezrobotnych. Ale właśnie, ponieważ wydatki te podnoszą dochodowość wogóle, ponieważ często, o ile są celowo dokonane, stwarzają w wynikach swych bezpośrednio, czy pośrednio nowe źródła dochodu, mogą one być finansowane w drodze normalnych operacji kredytowych i w granicach, w których zapomocą tych operacji dadzą się środki uzyskać. Nasza organizacja finansowa ma już wyrobione formy dla przeprowadzenia takich operacji — są to fundusze, jak: Fundusz Inwestycyjny, Fundusz Pracy, Drogowy, Reformy Rolnej, Budowlany etc. Przy skoordyno-

waniu ich wysiłków i poddaniu jednolitemu kierownictwu finansowemu zdobycie dosyć poważnych środków drogą kredytową jest rzeczą realną.

Z tego, co mówiłem, wynika, że w naszych planach finansowych na rok przyszły liczymy na pomoc rynku finansowego: 1) dla upłynnienia środków na pokrycie części deficytu — ok. zł 100 miln., 2) dla sfinansowania wydatków na cele inwestycyjne. To naprowadza nas na pytanie, jakie są możliwości naszego rynku finansowego. Poświęcę więc jeszcze słów parę zagadnieniom pieniężnym i kredytowym.

Mówić o stałości waluty polskiej wydaje się dzisiaj zbędnym; w latach ubiegłych stwierdziliśmy naszą mocną wolę i możliwość utrzymania stałości waluty, dzisiaj — ta stałość jest faktem, który, jak się zdaje, całkowicie przeniknął do świadomości najgłębszych warstw. Zwróćę tylko uwagę na kilka aktów ustawodawczych z okresu pełnomocnictw, któreby bez tej stałości nie były możliwe i nie miały racji — mianowicie na dekret o zobowiązaniach w walutach obcych i na dekrety o oddłużeniu rolnictwa i samorządów.

Znaczenie dekretu walutowego polega na tem, że on dopiero istotnie wprowadza w Polsce polską walutę, jako naprawę i ostatecznie miarodajny miernik wartości we wszystkich transakcjach wewnętrznych; nie zakazuje on transakcyj w walutach obcych, bo byłoby to niepotrzebne krepowaniem stosunków, ale postanawia, że transakcje takie mogą być zawsze uregulowane złotem i podług kursu dnia płatności. Dodatkowo dekret załatwia sprawę pewnych klauzul, które strony uznały za stosowne wprowadzać do umów, i stwierdza, że nie może być, że tak powiem, prywatnych jednostek pieniężnych, a tylko uznane przez odnośne państwa. Wprowadzenie wszystkich przepisów dekretu byłoby bez stałości waluty ryzykowne, a — ze względu na możliwe w takim wypadku tendencje do obejścia przepisów — i bezskuteczne. Praktyka dowiodła natomiast, że dekret ukazał się w najważniejszym momencie, stanowi logiczne zakończenie i przypieczerowanie naturalnego procesu. Nowe transakcje w walutach obcych niemal zanikły, a stare stopniowo konwertowane są na złote. Musi to m. in. wpłynąć na ułatwienie Rządowi i instytucji emisyjnej celowego oddziaływania na rynek finansowy.

Sposób, przy którego pomocy projektujemy załatwić trudną sprawę oddłużenia, jest też, z finansowego punktu widzenia, odbiciem stałości waluty. Oddłużenie rolnictwa i samorządów, które stało się nieuniknionem na skutek daleko posuniętego procesu deflacji, mogło być dokonane zasadniczo dwiema drogami: drogą dewaluacji pieniądza i drogą ulg dla dłużników. Nie krytykując polityki państw, które poszły drogą dewaluacji, co obok oddłużenia miało jeszcze i inne podstawy, chcę stwierdzić, że — co się tyczy oddłużenia — metoda ta jest stanowczo gorsza: redukuje ona długi, niezależnie od chwili ich powstania i innych okoliczności, traktuje jednakowo dłużnika złego i dobrego, tego, który nie może i który nie chce płacić, wierzyciela-lichwiarza i tego, który ulokował na rozsądnych warunkach ciężko zapracowane oszczędności. U nas zwłaszcza metoda ta była niedopuszczalna, jeśli się zważy, że cały niemal przyrost oszczędności i kapitalizacji składa się z drobnych oszczędności, którym Państwo winno

najstaranniejszą opiekę, a które właśnie na dewaluacji najbardziej ucierpiałyby.

Ulg dla dłużników, które przewidują rozporządzenia Pana Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X r. b., są bardzo znaczne. Wprawdzie redukcja kapitału dłużnego jest dopuszczalna tylko w kilku ściśle określonych wypadkach, ale rozterminowanie spłaty, obniżenie odsetek poniżej nawet tego, co można uważać za normalny poziom, możliwość skonwertowania na kredyt długoterminowy, bonifikaty i prawo zwalniania się papierami wartościowymi w razie spłat przedterminowych, stanowią bardzo znaczne ograniczenie praw wierzyciela. Oczywiście jest rzeczą, że takie ograniczenia dopuszczalne są tylko, jeżeli temu wierzycielowi można zapewnić stałość jednostki pieniężnej, w której jego wierzytelności zostaną wyrażone. Troska nasza odnosi się najbardziej do ochrony drobnych oszczędności, które stanowią coraz większy odsetek wkładów, stąd też nieco odmiennie postraktowanie aparatu kredytowego od prywatnego wierzyciela.

Stażność waluty naszej łączy się z bardzo mocną sytuacją Banku Polskiego. W ciągu ostatniego roku zapas złota nie tylko nie uległ zmniejszeniu, ale lekko wzrósł, zapas walut obcych pozostał wprawdzie bez zmian, ale zobowiązania zagraniczne Banku zmniejszyły się bardzo znacznie. Tę dobrą sytuację należy przypisać z jednej strony korzystnie kształtującemu się bilansowi handlowemu i płatniczemu, z drugiej — rozumnemu i ostrożnemu kierownictwu instytucji.

Obieg biletów Banku Polskiego wynosił na dz. 1 listopada 1933 r. zł 1030517 tys., na dz. 1 listopada 1934 r. — zł 974806 tys.; obieg bilonu — zł 359820 tys. i zł 379951 tys. Obok tego pewną, chociaż niesłusznie za małą, rolę w obiegu odgrywają bony Funduszu Inwestycyjnego i zapewne bilety skarbowe. Pomimo to całkowity obieg pieniężny jest trochę niższy niż rok temu, co jest zresztą kompensowane wzrostem operacji bezgotówkowych.

Aparat kredytowy doznał w roku ubiegłym wyraźnego wzmocnienia. Ogólna suma wkładów w bankach państwowych, P. K. O., bankach prywatnych i k. k. o. wzrosła z zł 2213 miln. w dn. 1/X 1933 r. do zł 2427 miln. w dn. 1/X 1934 r., pomimo że zniżka dolara spowodowała pewne zmniejszenie nominalu części tej sumy. Obok tego są dosyć znaczne wkłady w spółdzielniach i innych instytucjach, niemających charakteru banków. Przyrost ten objął wszystkie grupy instytucyj kredytowych, najsilniejszy był w instytucjach państwowych, ale w mniejszym stopniu dał się odczuć również w bankach prywatnych i k. k. o. Większa część ($\frac{2}{3}$) tego przyrostu przypada na wkłady oszczędnościowe, co potwierdza zrobioną już uwagę o znaczeniu drobnych oszczędności w naszym procesie kapitalizacyjnym.

Przechodząc do poszczególnych instytucyj, względnie ich grup, pozwolę sobie podnieść następujące momenty.

Bank Gospodarstwa Krajowego wykazywał stały wzrost operacyj, zbliżony rozmiarami do 1931 r. Ożywienie działalności B. G. K. dało się zaznaczyć na wszystkich odcinkach, poza jednym działem — kredytu emisyjnego. W miejsce kredytu emisyjnego, Bank stosował formę pożyczek gotówkowych amor-

tyzacyjnych, na których podstawie może w każdej chwili nastąpić wznowienie działalności emisyjnej.

Podstawą wzrostu operacji własnych Banku stał się silny przyływ wkładów (w ciągu 1934 r. — zł 41 miljn.). Przyrost ten umożliwił Bankowi podwyższenie kredytów w dziale handlowym przy równoczesnym obniżeniu redyskonta w Banku Polskim.

Akcja kredytowo-budowlana Banku wykazuje również wzmożone tempo. Rząd przeznaczył na ten cel w roku bieżącym kwotę bez porównania wyższą niż w roku ubiegłym, bo zł 38 miljn. Rezultaty, osiągnięte przez tę akcję, są bardzo poważne.

Ogólna ilość izb budowanych, względnie już zakończonych w roku bieżącym, wyraża się liczbą 52 630, przyczem samo drobne budownictwo daje tu 39 616 izb. Są to liczby, nienotowane dotychczas w żadnym z lat ubiegłych, pomimo iż kredyty, przeznaczone na ten cel, były kilka lat temu znacznie większe.

Działalność B. G. K. w zakresie kredytów krótkoterminowych wykazuje nie mniejsze ożywienie niż w dziedzinie pożyczek budowlanych. Ogólna suma krótkoterminowych kredytów zwiększyła się do końca września 1934 r. o zł 23 miljn. (do zł 292 miljn.). Podobnie i grupy kredytów średnio- i długoterminowych wykazują zwiększenie o zł 10 miljn. (do zł 127 miljn.). Wzrost tych ostatnich kredytów powstał w związku z pożyczkami komunalnymi.

W końcu roku ubiegłego obniżył Bank stawki procentowe, zarówno płacone od wkładów, jak i pobierane od kredytów. Dzięki temu klienci Banku uzyskali dalsze obniżenie kosztów pożyczek gotówkowych, wynoszące przeciętnie 1%, przyczem dla szeregu kredytów specjalnych stosuje Bank nadal oprocentowanie ulgowe.

Przed Państwowym Bankiem Rolnym stają obecnie trudne zagadnienia udziału w akcji oddłużeniowej i związanej z nią finansowaniem akcji parcelacyjnej. To też 1933/34 r. był dla P. B. R. rokiem nieefektownej, natomiast bardzo uciążliwej i rozległej wewnętrznej pracy przygotowawczej w związku z zakończeniem realizacji planów konwersyjnych w rolnictwie z lat poprzednich i nastawieniem aparatu bankowego do nowej akcji oddłużeniowej, ujętej w ostatnio ogłoszonych dekreтах Prezydenta.

W kredycie długoterminowym dochodziła do tego duża praca, związana z przystosowaniem zabezpieczeń i ich form do nowych przepisów kodeksowych oraz z przejściem w kredycie meljoracyjnym z pożyczek zbiorowych na indywidualne.

W kredycie krótkoterminowym Bank wykonał pracę nad konwersją kredytów osadniczych i mleczarskich, szeroko współdziałał w zawieraniu układów dla przekazania ich do Banku Akceptacyjnego. Bieżącą działalność natomiast musiał Bank utrzymać w skromnych ramach roku przeszłego.

Ogólnie można powiedzieć, że Bank nastawił na tyle swą działalność na wykonanie ostatnich dekreów oddłużeniowych, że wykonanie to powinno nastąpić szybko, sprawnie i bez żadnych trudności dla Banku. Utworzenie Funduszu Oddłużenia odciąży P. B. R. od gorszych aktywów i ustali jego płynność na poziomie, umożliwiającym rozpoczęcie nowej normalnej akcji kredytowej.

Jak i w latach zeszłych, rozwijała się świetnie P. K. O. Jej wkłady oszczędnościowe wzrosły

o zł 108 miljn. od 1 listopada 1933 r. do 1 listopada 1934 r., pomimo iż jej klientela przyjęła bardzo żywy udział w subskrypcji Pożyczki Narodowej. Ilość książeczek oszczędnościowych wzrosła o dalsze 278 tys. i przekracza 1 400 tys. Pozwoliło to P. K. O. na dosyć poważne lokaty, zarówno w papierach państwowych, jak i w finansowaniu akcji budowlanej, akcji odbudowy zniszczonych powodzią obszarów; obecnie bierze ona poważny udział w konwersji długów m. Warszawy. Pomimo to P. K. O. wykazuje wciąż bardzo wielką płynność i jej pogotowie kasowe było stale bardzo znaczne. Obecnie w opracowaniu jest projekt objęcia działalnością P. K. O. z zachowaniem właściwej tej instytucji ostrożności redyskonta dobrych krótkoterminowych weksli. W ten sposób P. K. O. przyczyniłaby się jeszcze znacznie do ożywienia prywatnej gospodarki.

Sytuację bankowości prywatnej w Polsce w ciągu roku bieżącego scharakteryzować można jako poważne przejście z okresu przystosowania się do okresu stopniowej poprawy. Z zadowoleniem stwierdzam, że wyrażona w latach zeszłych przez mnie opinia, że nasz aparat kredytowy potrafi zwycięsko wyjść z kryzysu—odpowiada rzeczywistości.

Aczkolwiek proces wzmacniania się bankowości prywatnej nie jest jeszcze definitywnie zakończony, to jednak pewne konkretne rezultaty zostały już osiągnięte.

Jako objaw dodatni stwierdzić należy, że koszty handlowe w bankowości prywatnej uległy znacznej redukcji, co umożliwiła jej łatwiejsze przystosowanie się do zmienionych warunków. Tak więc w ciągu 9 miesięcy suma wydatków brutto spadła w porównaniu z rokiem 1933 o 28%, podczas gdy dochody brutto spadły w tymże okresie — głównie na skutek obniżenia procentu — tylko o niecałe 18%.

Stwierdzić również należy, jako objaw niewątpliwie dodatni, współdziałanie niektórych grup kapitałów zagranicznych przy wzmacnianiu struktury banków prywatnych. Współdziałanie ten, w jednym zwłaszcza wypadku, wyraził się — w zrozumiałym zresztą własnym interesie zaangażowanego kapitału — w redukcji wierzycielności celem stworzenia zdrowych warunków dla dalszego rozwoju instytucji.

Wysiłki bankowości prywatnej znajdują zrozumienie i są dodatnio oceniane w społeczeństwie, czego dowodem jest powolny wzrost wkładów w bankach prywatnych. Wkłady te wraz z rachunkami bieżącymi z sumy zł 572'5 miljn. na dz. 1 stycznia 1934 r. wzrosły do sumy zł 595'5 miljn. na dz. 1 października 1934 r.

Wspomniałem już o znacznym spadku wewnętrznych operacji w walutach obcych. W bankach prywatnych spadek ten w okresie od stycznia 1933 r. do października 1934 r. wyniósł 53 ÷ 54%, podczas gdy zakres operacji banków prywatnych zmniejszył się w tym okresie zaledwie o 6%. Jest to objaw, niewątpliwie, bardzo pocieszający.

Sytuacja k. k. o. uległa w ciągu roku sprawozdawczego poprawie. Stan wkładów oszczędnościowych w ciągu 1934 r. do dn. 1 października 1934 r. zwiększył się o zł 31'5 miljn. do kwoty zł 567'6 miljn., pomimo iż w tym okresie nastąpiło przeliczenie wkładów dolarowych według bieżącego kursu dolara. Ogółem wkłady oszczędnościowe i lokaty wynosiły na dzień 1 października 1934 r. zł 639'1 miljn.

Operacje czynne k. k. o. zwiększyły się w ciągu 1934 r. nieznacznie, bo zaledwie o zł 5 miljn. Wzrosła natomiast płynność i pogotowie kasowe.

Ujemnym objawem jest znaczne zadłużenie związków samorządowych, które nie uległo zmniejszeniu. Stan ten powinien ulec radykalnej poprawie na skutek postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych z dn. 24 października r. b. Przeprowadzona na mocy tego rozporządzenia regulacja zobowiązań samorządowych powinna poprawić wypłacalność samorządów wobec k. k. o.

O roli i znaczeniu k. k. o., jako lokalnych instytucji oszczędnościowych i kredytowych, świadczy może szybki wzrost ich działalności i wzrost wkładów oszczędnościowych, które od początku 1930 r. do 1 października 1934 r. wzrosły z zł 375'5 miljn. do zł 567'6 miljn., t. j. o zł 192'1 miljn., a liczba oszczędzających na dz. 1 kwietnia 1934 r. osiągnęła 1 200 tys.

To wielkie znaczenie, które posiadają, a jeszcze bardziej posiadać mogą kasy oszczędności, skłonił Rząd do rewizji obowiązującego ustawodawstwa. Wynikiem tej rewizji był dekret o komunalnych kasach oszczędności z dn. 24 października r. b. Myślą przewodnią tego dekretu jest usprawnienie i skoordynowanie działalności kas komunalnych, wzmocnienie w nich elementu fachowego, wzmocnienie nadzoru, zmniejszenie wpływu organów samorządów na same operacje kas, natomiast skoordynowanie i powiązanie tych operacji z całością aparatu kredytowego, do czego ma służyć poddanie ich nadzorowi Ministra Skarbu. Tak przeprowadzona reforma uchroni kasy od wstrząsów, które dla części ich mogłoby spowodować oddłużenie, i pozwoli odegrać rolę, do której są powołane przez większą, niż dla innych instytucji, łatwość dotarcia do drobnych ciulaczy: rolę scalania rozproszonych oszczędności, które w sumie potężnie mogą zaważyć na kapitalizacji i stosunkach kredytowych kraju.

Wreszcie w aparacie kredytowo-kapitalizacyjnym, jaki stanowi nasza sieć spółdzielczości kredytowej, rok ostatni przyniósł oznaki poprawy: zahamowany został w znacznej mierze odpływ wkładów, a jednocześnie poprzez Bank Akceptacyjny spółdzielczość kredytowa uzyskała niezbędne środki, upłynniające jej zamrożone aktywa rolnicze. Prace reorganizacyjne, będące w toku na podstawie znowelizowanej ustawy o spółdzielniach, wzmocnią kontrolę, ujedynolicą sieć spółdzielczą i zapewnią niezbędną koordynację polityki spółdzielczej z wytycznymi polityki finansowej Rządu.

Rynek lokacyjny kształtował się w roku ubiegłym bez porównania pomyślniej niż w latach zeszłych, co z jednej strony należy przypisać postępującemu intensywnie procesowi detezauryzacji, z drugiej — stałemu wzrostowi zaufania. Oczywiście, Pożyczka Narodowa powodzenie swe zawdzięcza w pierwszym rzędzie głębokiemu poczuciu obywatelskiemu najszerzszych warstw, sądząc jednak, że bez innych sprzyjających okoliczności nie byłoby ono tak znaczne, a w każdym razie odbiłoby się na wycofaniu kapitału z innych lokat. Przypomnę, że obawy w tym kierunku były bardzo silne rok temu. Rzeczywistość zadała im kłam: nie tylko, że Pożyczka Narodowa została zasubskrybowana w wysokości, przekraczającej wszystkie oczekiwania, nie tylko że wpłynęła

nadszpiewanie dobrze (sumy niewpłacone dotychczas przez subskrybentów wynoszą zaledwie ułamek procentu), ale jednocześnie stwierdzamy i silny wzrost wkładów w instytucjach kredytowych i zapotrzebowanie na inne papiery lokacyjne. Wszystkie dobre papiery wykazały znaczne wyższe kursów; a więc pożyczka konwersyjna z 51 we wrześniu 1933 r. do 66 w r. b., czyli o 29%, stabilizacyjna z 51 do 72, czyli o 42%. Zwykowały również listy zastawne — wbrew głosom, które twierdziły, że obniżenie oprocentowania i przedłużenie terminów amortyzacji spowodują katastrofalny spadek. A więc dla przykładu: dawne 8%-owe (obecnie 4½%-owe) listy ziemskie podniosły się z 40'50 do 46'60, a więc o 20%, dawne 8%-owe (obecnie 5%-owe) listy miejskie warszawskie z 43'60 do 61'80, t. j. o 41%, listy zastawne Częstochowy — o 33%, Łodzi — również o 33%, Lublina (dawnej 10%, obecnie — 5%) o 24% i t. d. Istniało też silne zapotrzebowanie na papier dla lokat krótkoterminowych. Dobre weksle prywatne były łatwo dyskontowane po stopie dosyć niskiej. Obieg biletów skarbowych wzmógł się znacznie, przechodząc z zł 119'3 miljn. na 1 listopada 1933 r. na zł 200 miljn. w dniu 1 listopada 1934 r. Jednocześnie zmniejszyło się redyskonto tych papierów w Banku Polskim z zł 48'4 miljn. na zł 23'3 miljn. (przejsiowo było ono nawet niewiele ponad zł 4 miljn. parę tygodni temu). Jest to najlepszym dowodem, że odpowiadają one zdrowej i silnie odczutej potrzebie rynku i wykazuje, jak płonne były obawy, że spadną one w całości na Bank Polski, i insynuacje, że się w tym celu dokonywa zmiany statutu Banku (w marcu 1933 r.). Natomiast stajemy obecnie często wobec wręcz odwrotnej trudności, mianowicie wobec osiągnięcia maksymalnej granicy, ustawowo przewidzianej, nie możemy niekiedy zaspokoić zapotrzebowania. Dotychczas radziliśmy sobie, układając się z posiadaczami większych pakietów, niezadługo jednak podniesienie granicy wysunie się jako życiowa konieczność.

Ciekawą jest rzeczą zestawienie ogólnego wysiłku, dokonanego przez rynek finansowy w roku ostatnim (1/X 1933 r. ÷ 1/X 1934 r.). Przedstawia się ono tak:

	miljn. zł
Pożyczka Narodowa netto	333
Bilety skarbowe	75 5
Lokaty P. K. O. i ubezpieczalń na akcję budowlaną	38
Inne lokaty publiczne	46 5
	493

Są to więc sumy bardzo znaczne, do których dodać należy jeszcze czysto prywatne inwestycje, które sumy te pobudziły. Tak np. owe zł 38 miljn. kredytów na cele budowlane uruchomiły jeszcze ok. zł 150 miljn., ulokowanych w budownictwie przez właścicieli budowanych domów. Ale gdyby poprzestać na owej sumie zł 493 miljn. i przypuścić, że połowa jej tylko zostanie obrócona w roku przyszłym na cele publiczne — mielibyśmy obok pokrycia tej części deficytu, której nie pokrywamy z rezerw (t. j. ok. zł 100 miljn.), jeszcze zł 146 miljn. na cele wielkich inwestycji gospodarczych. A przytem jeszcze wielkie sumy pozostałyby dla finansowania przedsięwzięć prywatnych. W szczególności możliwe będzie prawdopodobnie odtworzyć kredyt emisyjny, co z drugiej strony będzie ułatwione przez powyżej już omówioną wyższą kursów listów zastawnych. Teza o możliwości przewidzianych

w naszym planie finansowym operacyj wydaje się więc dosyć mocno uzasadniona.

Zaznaczę, że w całym tym planie nie wziąłem zupełnie pod uwagę możliwości tranzakcyj na rynku zagranicznym, aczkolwiek doświadczenia ostatnich 2 lat wykazały, że operacje takie są możliwe. Zawsze gotowi jesteśmy i dajemy tego dowody, że umiemy lojalnie współpracować z obcym kapitałem, który szuka u nas uczciwego zatrudnienia. Nasza polityka walutowa i budżetowa są dodatnio oceniane zagranicą. To też nie jest wykluczone, że nadarzą nam się pewne kredytowe operacje zagraniczne; byłyby pożądanym ułatwieniem sytuacji; w planach naszych li zymy jednak wyłączyć na własne siły.

O samej ustawie skarbowej mało mam do powiedzenia. Układ i redakcja artykułów uległy poważniejszym zmianom w związku z uwagami komisji techniki ustawodawczej Senatu. Merytorycznie zawiera ona przepisy roku poprzedniego. Układ preliminarza nie uległ zmianie.

Po raz trzeci przypada mi wielki, ale i ciężki zaszczyt przedstawić tej Izbie preliminarz budżetowy Państwa Polskiego. Nie było i nie jest mi dane przyjść z oświadczeniem, że trudności budżetowe Państwa już się skończyły, przedstawić projekt zużycia nadwyżek, zamiast rozważań o pokryciu deficytu. A jednak, kiedy przemierzam myślą drogę,

k którąśmy przebyli w ciągu kilku lat ostatnich, nie mogę się oprzeć wrażeniu, że zaszła bardzo zasadnicza zmiana. Dwa lata temu dyskutowano, czy deficyt zamknie się w sumie zł 345 miljn., jak ja twierdziłem, czy będzie 400, czy 600, czy nawet zł 800 miljn. Nie widziano innego pokrycia deficytu, jak przerzucenie go na Bank Polski. Obecnie można dyskutować, czy deficyt będzie bliższy 100 czy 200 milionów, a najzawzięci nawet krytycy nie poddają w wątpliwość możliwości jego pokrycia. Solidarne wysiłki Rządu i społeczeństwa nie poszły na marne. Przez cały okres katastrofalnego spadku dochodów, potrafiliśmy deficyty utrzymać w granicach możliwych do pokrycia. Z chwilą ustania spadku dochodów przystępujemy do systematycznego zmniejszania deficytu. W społeczeństwie, po pewnych wahaniach i tendencjach do odruchów paniki, znaleźliśmy zrozumienie i oparcie. Wysiłki przyniosły społeczeństwu wiele ciężarów i wyrzeczeń, ale przyniosły też szereg zupełnie wyraźnych i coraz lepiej docenianych przez wszystkich korzyści. Budujemy już obecnie na zupełnie zdrowych podstawach. Trudności nie są jeszcze usunięte, ale można powiedzieć, że w najważniejszym punkcie zostały przewyciężone. My w wysiłku nie ustaniemy i jesteśmy pewni, że znajdziemy poparcie całej zdrowej części społeczeństwa.

ZUNIFIKOWANE PRZEPISY O UPADŁOŚCI I O UKŁADZIE ZAPOBIEGAWCZYM

W „DZIENNIKU USTAW R. P.” Nr. 93 z dn. 27/X r. b. ogłoszone zostały pierwszorzędnej wagi dla życia gospodarczego i rmy kodyfikacyjne, a to: prawo upadłościowe, przepisy, wprowadzające prawo upadłościowe, i prawo o postępowaniu układowem. Normy te były opracowane przez Komisję Kodyfikacyjną przy stałym współudziale delegatów Ministerstw: Sprawiedliwości oraz Przemysłu i Handlu, przyczem w zestawieniu z tekstami odnośnych projektów, uchwalonych ostat cnie przez Komisję Kodyfikacyjną, ogłoszone rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej zawierają pewne różnice w wyniku międzyministerjalnego uzgodnienia poglądów zainteresowanych resortów.

W odwrotnym porządku do kolejności opublikowania tych przepisów, omówimy przedewszystkiem prawo o postępowaniu układowem, a następnie przejdziemy do omówienia prawa upadłościowego i przepisów, wprowadzających je, które są umieszczone w „Dz. Ust. R. P.” przed prawem o postępowaniu układowem. Ze stanowiska bowiem rozwoju wypadków w poszczególnych przedsiębiorstwach zapobieganie upadłości jest w życiu przedsiębiorstw fazą, poprzedzającą upadłość. To też łatwiej nam będzie prawo, poświęcone układowi zapobiegawczemu, rozpatrzyć przed przepisami, poświęconemi upadłości, niż przeciwnie.

Prawo o postępowaniu układowem z dn. 24/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 93, poz. 836) już dlatego jest dużym krokiem naprzód, iż ma charakter unifikacyjny, zawierając normy, które od dn. 1 I 1935 r. mają obowiązywać na całym obszarze Państwa Polskiego. Tem samem jednocześnie będą

pozbawione mocy obowiązującej przepisy, które obowiązują dotychczas w poszczególnych częściach naszego Państwa; mamy na myśli mianowicie: 1) obowiązujące na obszarze Kongresówki i ziem wschodnich rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 23 XII 1927 r. o zapobieganiu upadłości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1928, poz. 20); 2) obowiązujące w b. dzielnicy pruskiej rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 6/III 1928 r. o zapobieganiu upadłości („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27/1928, poz. 244), bliskie poprzedniemu rozporządzeniu, oraz 3) obowiązująca dotychczas w Małopolsce austriacką ordynacją ugodową (rozporządzenie cesarskie z dn. 10 XII 1914 r. — „Dz. Ustaw Państwa Austr.” Nr. 337). Ta trójdzielnicowość, spowodowana w znacznej mierze niemożnością unifikacji postępowania zapobiegawczego przed unifikacją przepisów procesowych i egzekucyjnych (który to motyw przestał już istnieć wobec tego, że mamy już jednolite przepisy i w tamtych materjach), nie stanowiła jednak 3 różnych systemów, lecz składały się na nią 2 systemy; mianowicie: a) w Małopolsce — system układu, opartego niemal całkowicie o wolę wierzycieli, i b) w pozostałych dzielnicach — odmienny system, sprowadzający się przedewszystkiem do silnej opieki sądu nad przedsiębiorstwem, dążącym do nadzoru sądowego celem uniknięcia upadłości. Pozatem zaznaczyć można, iż w Małopolsce dotychczas obowiązywało bez zmian wojenne austriackie powyżej cytowane rozporządzenie, podczas gdy w 2 innych dzielnicach miały moc obowiązującą już normy, opracowane przez polskie zainteresowane resorty, różniące się dość istotnie od poprzedzających je w danych dzielnicach przepisów niemieckich

Wreszcie nadmieniamy, że dotychczasowe prawo polskie, obowiązujące w b. dzielnicach: pruskiej i rosyjskiej było najbliższe ustawy belgijskiej o zapobieganiu upadłości — jedynej przedwojennej; wszystkie bowiem inne systemy postanowień o zapobieganiu upadłości są produktem twórczości prawniczej z okresu wojny światowej.

Prawo o postępowaniu układowym dzieli się na następujące rozdziały: I — Podstawy i warunki otwarcia postępowania układowego (artykuły 1 ÷ 5), II — Przepisy ogólne o postępowaniu (art. 6 ÷ 18), III — Otwarcie postępowania układowego (art. 19 ÷ 36), IV — Sprawdzenie wierzytelności (art. 37 ÷ 49), V — Zgromadzenie wierzycieli i układ (art. 50 ÷ 73), VI — Uchylenie układu (art. 74 ÷ 77), VII — Ukończenie postępowania (art. 78), VIII — Przepisy przejściowe i końcowe (art. 79 ÷ 83).

Przed szczegółowszem omówieniem danego rozporządzenia zaznaczymy jeszcze, iż w zestawieniu jego z prawem, obowiązującym w b. Kongresówce i w Wielkopolsce, zachodzi przede wszystkim jedna bardzo istotna różnica o charakterze gospodarczym, t. j. brak w nowym prawie norm o nadzorze sądowym, poprzedzającym fazę właściwego postępowania układowego. W wyniku całe postępowanie skraca się o 9 miesięcy, które były charakterystyczne dla dotychczasowego prawnego stanu rzeczy, kiedy przedsiębiorstwo, pragnące układu, nie mogło przystąpić do postępowania układowego bez fazy odroczenia wypłat, trwającej 3 ÷ 9 miesięcy. Obecnie zaś odroczenie wypłat może stanowić treść układu, ale nie poprzedza go.

Uprawniony do żądania postępowania układowego jest kupiec, który (art. 1) wskutek „wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności zaprzestał płacenia długów lub przewiduje w najbliższej przyszłości zaprzestanie ich płacenia”. Natomiast nie może żądać postępowania, mającego na celu zawarcie układu z wierzycielami, kupiec, który: a) prowadzi przedsiębiorstwo mniej niż przez 3 lata, b) nie prowadził takiej księgowości lub rachunków, które uwidoczniłyby stan jego majątku, c) zawarł układ poprzednio z wierzycielami w okresie krótszym niż 5 lat przed obecnym żądaniem postępowania układowego, d) był uznany za upadłego przed upływem mniej niż 5 lat w chwili ponownego żądania postępowania układowego, e) nie wykonał układu, już to zawartego w postępowaniu upadłościowym, już to w układowym, f) wreszcie taki kupiec, który dopuścił do umorzenia postępowania układowego wówczas, gdy od umorzenia nie upłynęło jeszcze 5 lat (art. 2).

W myśl art. 4 następujące wierzytelności nie mogą być objęte postępowaniem układowym: „1) podatki i inne dźniny publiczne ze wszystkimi dodatkami, karami za zwłokę i kosztami egzekucji; 2) należności z tytułu ubezpieczeń społecznych i przymusowego ubezpieczenia ogniowego bieżące i zaległe za rok, poprzedzający otwarcie postępowania układowego; 3) należności z umowy o pracę; 4) należności z umowy o rentę lub o dożywocie oraz alimenty; 5) należności, zabezpieczone zastawem; 6) należności, zabezpieczone hipoteką albo w rejestrze, z wyjątkiem hipotek sądowych, uzyskanych w ostatnim miesiącu przed otwarciem postępowania układowego”. Nadto według § 2 tegoż artykułu postępowanie układowe nie obejmuje roszczeń o wydanie takiego mienia,

które na wypadek upadłości byłoby wyłączone z masy upadłości.

W razie postępowania układowego, dotyczącego spółki jawnej lub komandytowej, układ może objąć tylko majątek spółki, spółnicy zaś odpowiadają za zobowiązania spółki w całości (art. 5).

Z przepisów ogólnych o postępowaniu układowym przede wszystkim miarodajna jest norma art. 6 § 1, ustalająca że do przeprowadzenia postępowania układowego powołany jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się główny zakład przedsiębiorstwa dłużnika; jeżeli zaś dłużnik prowadzi kilka przedsiębiorstw na obszarach różnych sądów — właściwy jest jeden z tych sądów. A więc nie siedziba prawna przedsiębiorcy decyduje o właściwości sądu, lecz miejsce działalności przedsiębiorstwa. Ustawodawcy chodzi o to, by prawdziwe miejsce funkcjonowania przedsiębiorstwa, a nie biura jego siedziby prawnej, było miarodajne z tego względu, iż częstokroć miejsce siedziby prawnej jest odległe nadmiernie od zakładu głównego przedsiębiorstwa i w dodatku biuro siedziby przedsiębiorstwa nierzadko ma charakter nieomal fikcyjny, gdy natomiast zakład główny jest miejscem realnej działalności przedsiębiorstwa.

Ze względu na konieczność orzecznictwa w materjach układowych, opartego o znajomość życia gospodarczego, w myśl § 2 art. 6 tam, gdzie w sądzie okręgowym istnieje wydział handlowy, ten wydział właśnie miarodajny jest do orzekania; gdzie zaś takiego wydziału niema — miarodajny jest do orzecznictwa w sprawach postępowania układowego wydział cywilny sądu okręgowego w składzie 3 sędziów.

Jeżeli prawo dane nie stanowi inaczej, to regułą jest orzekanie sądu na posiedzeniu niejawnem (art. 11 § 1).

Regułą również jest zażalenie (art. 13 § 1) na postanowienia sądu okręgowego do sądu apelacyjnego, gdy natomiast na postanowienia sądu apelacyjnego już niema środka odwoławczego. Przepis ten ma na celu ważny dla obrotu gospodarczego moment nieprzewlekania postępowania układowego.

Z przepisów, dotyczących otwarcia postępowania układowego, zajmiemy się najbardziej istotnymi normami.

Dłużnik, wnosząc podanie o otwarcie postępowania układowego, musi dołączyć: „1) propozycje układowe; 2) bilans z wykazem i oszacowaniem stanu czynnego i biernego; 3) wyciąg z rejestru handlowego, jeżeli dłużnik jest kupcem rejestrowym; 4) spis wierzycieli ze wskazaniem imion, nazwisk lub firm i adresów oraz wymienieniem wierzytelności i terminów ich płatności; wierzytelności, które nie są objęte postępowaniem układowym, winny być wyszczególnione oddzielnie; 5) wykaz udzielonych poręczeń; 6) wykaz tytułów egzekucyjnych przeciwko dłużnikowi” (art. 19).

Propozycje układowe (art. 20 § 1) mogą mieć tylko następujące warjanty: 1) odroczenie spłaty długów, 2) rozłożenie spłaty ich na raty, 3) zmniejszenie sumy długów (z rozłożeniem zmniejszonej sumy na raty lub bez takiego rozłożenia), 4) wskazanie zabezpieczenia wykonania zobowiązań, objętych układem.

O ile poszczególne wierzyciel nie zgodził się wyraźnie na warunki, mniej korzystne w stosunku do

siebie, to propozycje muszą być jednakowe względem wszystkich wierzycieli (art. 20 § 2).

Wierzycielom, mającym drobne wierzytelności, może dłużnik w swych propozycjach zaproponować szczególne korzyści (art. 20 § 3).

Artykuł 21 jest poświęcony takim normom, które gwarantują celowość gospodarczą postępowania układowego. Mianowicie, § 1 tego artykułu uprawnia przewodniczącego sądu do posiłkowania się biegłymi dla wyjaśnienia rzeczywistego stanu majątkowego dłużnika § 2 tegoż artykułu daje przewodniczącemu prawo zasięgania opinii izby przemysłowo-handlowej co do tego, czy wskazane jest otwarcie postępowania układowego, jakoteż opinii urzędów, władz, instytucyj, stowarzyszeń lub zrzeszeń o użyteczności państwowej, społecznej lub gospodarczej przedsiębiorstwa dłużnika. § 3 zaś nakłada na przewodniczącego obowiązek zasięgania opinii Ministra Skarbu w przypadku, gdy otwarcia postępowania układowego domaga się przedsiębiorstwo bankowe lub ubezpieczeniowe; w przypadku zaś, gdy otwarcia tegoż postępowania żąda spółka akcyjna lub z ograniczoną odpowiedzialnością, nienależąca do kategorii bankowej lub ubezpieczeniowej, to przewodniczący ma obowiązek zasięgania opinii Ministra Przemysłu i Handlu; wreszcie analogiczny obowiązek ma przewodniczący w stosunku do spółdzielni z tą jednak różnicą, iż zamiast odnośnych Ministrów opinii udziela Rada Spółdzielcza.

Na postanowienie, uwzględniające otwarcie postępowania układowego, niema żadnego zażalenia. Wręcz przeciwnie rzecz się ma, gdy chodzi o decyzję, oddalającą podanie o otwarcie postępowania układowego, gdyż nawet na postanowienie sądu apelacyjnego służy skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w terminie 2-tygodniowym, jeżeli sąd apelacyjny orzekł przeciwko uwzględnieniu podania o otwarcie postępowania układowego (art. 24 § 3).

Sąd w postanowieniu o otwarciu postępowania układowego wyznacza sędziego-komisarza, nadzorcę sądowego oraz terminy sprawdzenia wierzytelności, które muszą być tak wyznaczone, ażeby sprawdzenie było zakończone w przeciągu 2 miesięcy od dnia otwarcia postępowania układowego. Sąd może powierzyć funkcje sędziego-komisarza sędziemu grodzkiemu, mającemu siedzibę w innej miejscowości, a to z uwagi na miejsce przedsiębiorstwa dłużnika (art. 25 §§ 1 ÷ 2).

O otwarciu postępowania układowego sąd podaje do publicznej wiadomości, doręczając jednocześnie dłużnikowi oraz wierzycielom, według wskazanych przez dłużnika adresów, postanowienie o otwarciu tegoż postępowania (art. 25 §§ 3 ÷ 4).

Zadaniem sędziego-komisarza jest kierownictwo tokiem postępowania oraz nadzór nad czynnościami nadzorczy i wreszcie wykonywanie tych czynności postępowania, które nie są wykonywane przez sąd. Wierzyciele i dłużnik mają prawo zażalenia na zarządzenia sędziego-komisarza do sądu okręgowego, przyczem regułą dla tego zażalenia jest termin tygodniowy (art. 26 §§ 1 ÷ 2).

Bez zgody nadzorczy dłużnik nie może rozporządzać swym majątkiem od daty otwarcia postępowania układowego aż do uprawomocnienia się postanowienia co do układu lub umorzenia postępowania, o ile to przekracza zakres zwykłego zarządu (art. 28 § 1).

Obowiązki nadzorczy sądowego artykuł 31 określa, jak następuje: „§ 1. — Nadzorca sądowy sprawuje pod kontrolą sędziego-komisarza nadzór nad przedsiębiorstwem dłużnika. § 2. — Nadzorca pełni swoje obowiązki do czasu prawomocnego zatwierdzenia układu przez sąd albo do czasu ukończenia postępowania w inny sposób. § 3. — Nadzorca sądowy przed przystąpieniem do pełnienia swoich czynności składa wobec sędziego-komisarza przyrzeczenie sumiennego wykonywania obowiązków. § 4. — Ze swych czynności nadzorca sądowy obowiązany jest składać sędziemu-komisarzowi sprawozdania. § 5. — Sąd może na wniosek lub z urzędu usunąć nadzorcę i wyznaczyć innego. Na postanowienie sądu niema zażalenia”.

Sąd oznacza wynagrodzenie nadzorczy stosownie do poniesionych przez niego trudów; nadto przysługuje mu prawo do zwrotu wydatków. Tylko dłużnikowi i nadzorczy przysługuje zażalenie na postanowienie sądu o wynagrodzenie (art. 36).

Rozdział, poświęcony sprawdzeniu wierzytelności, zawiera szereg istotnych postanowień.

Zgłoszenie ma nastąpić przed upływem wyznaczonych terminów sprawdzenia (art. 37).

Zamieszkały zagranicą wierzyciel dla doręczeń powinien obrać w Polsce zamieszkanie prawne (art. 28).

Sprawdzenia wierzytelności dokonuje sędzia-komisarz (art. 40).

Artykuł 41 w następujący sposób normuje wciąganie na listę wierzytelności: „W wyniku sprawdzenia sędzia-komisarz wciągnie na listę te wierzytelności, które są oparte bądź na wpisach w księgach handlowych dłużnika, bądź na tytułach bezspornych, bądź też są wymienione przez dłużnika w spisie wierzycieli i nie budzą wątpliwości, chociażby nie było zgłoszenia ze strony samego wierzyciela. Do kapitału, od którego należą się odsetki, dopisuje się je do dnia otwarcia postępowania układowego”. Wciąga się również na listę wierzytelności, których płatność jeszcze nie nastąpiła, oraz wierzytelności warunkowe (art. 42). Nie wciąga się na listę natomiast tych wierzytelności, które nie podpadają pod postępowanie układowe (art. 46 § 1). Co się zaś tyczy wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką, w rejestrze lub prawem zastawu, to mogą być one wciągnięte na listę wierzytelności jedynie w przypadku, gdy wierzyciel zrzeknie się powyższego zabezpieczenia (art. 46 § 2).

Po upływie terminów sprawdzenia mogą być wciągnięte na listę wierzytelności tylko takich wierzycieli, którzy z przyczyn od nich niezależnych nie zgłosili ich w czasie właściwym (art. 48).

Po wciągnięciu wierzytelności wierzyciel ma prawo udziału w postępowaniu układowym, a odnośna suma określa jego uczestnictwo w zgromadzeniach wierzycieli (art. 49).

Dla postanowień o zgromadzeniu wierzycieli i układzie miarodajny przedewszystkiem jest art. 50, który głosi: „§ 1. — Po upływie terminów sprawdzenia sędzia-komisarz zwoła zgromadzenie wierzycieli, na które wezwie również dłużnika i nadzorcę sądowego. Zgromadzenie winno odbyć się w ciągu miesiąca od ostatniego terminu sprawdzenia. Jednocześnie z zaawizowaniem o zgromadzeniu doręczone będą wierzycielom propozycje układowe dłużnika. Jeżeli postępowanie dotyczy spółki akcyjnej lub spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, propozycje dłużnika przesłane będą również Ministrowi Przemysłu

i Handlu. Dłużnik winien złożyć odpisy propozycji. § 2. — W zgromadzeniu mogą brać udział także wierzyciele, którzy nie są wciągnięci na listę, lecz przedstawiają prawomocne orzeczenie, stwierdzające ich wierzytelność".

Zgromadzenia wierzycieli są prawomocne, jeżeli bierze w nich udział przynajmniej połowa wszystkich wierzycieli, uprawnionych do uczestniczenia w zgromadzeniu (art. 51). Uważa się jednak za obecnego wierzyciela, oddającego głos na piśmie, lecz podpis jego musi być uwierzytelniony notarialnie lub przez władzę gminną. Natomiast nie potrzeba uwierzytelnienia dla podpisu adwokata.

O ile nie stawiła się powyższa liczba wierzycieli, to — na wniosek dłużnika — sędzia-komisarz na danem zgromadzeniu ogłasza termin nowego zgromadzenia, przyczem między pierwszym a drugim zgromadzeniem nie może upłynąć więcej niż 2 tygodnie i mniej niż tydzień. Sąd powinien umorzyć postępowanie, gdyby i na drugie zgromadzenie przybyła mniej niż połowa wierzycieli, uprawnionych do uczestnictwa w zgromadzeniu (art. 52 §§ 1 ÷ 2).

Sąd umarza także postępowanie, o ile nie stawi się na zgromadzenie dłużnik osobiście lub przez pełnomocnika bez dostatecznego usprawiedliwienia (art. 53).

Przewodniczącym zgromadzenia jest sędzia-komisarz. Rozpoczyna się ono ustaleniem listy obecności. Następnie nadzorca — po złożeniu sprawozdania — odczytuje propozycje układowe i wyraża swoją co do nich opinię (art. 54).

Zgromadzenie na wniosek dłużnika lub wierzycieli może rozpatrywać zmiany i uzupełnienia propozycji i głosować, o ile dłużnik się na to zgodzi. W przypadku, gdy zmiany są korzystniejsze dla wierzycieli, to mogą być głosowane na tem samym zgromadzeniu; w przeciwnych przypadkach będą one rozpatrywane na nowem zgromadzeniu, które sędzia-komisarz musi zwołać nie później niż w ciągu miesiąca (art. 55).

Dla przyjęcia układu, nieprzekraczającego 40% zmniejszenia długu, musi oświadczyć się za nim większość głosujących wierzycieli, reprezentująca łącznie przynajmniej $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy wierzytelności, uprawnionych do uczestnictwa w zgromadzeniu (art. 57 § 1). O ile zaś dłużnik dąży do zmniejszenia długów ponad 40%, to wymagane jest by większość wierzycieli, głosujących za układem, reprezentowała łącznie przynajmniej $\frac{1}{5}$ ogólnej sumy wierzytelności, uprawnionych do uczestnictwa w zgromadzeniu (art. 57 § 2).

Artykuł 58 ustala, kto nie ma prawa uczestniczenia w zgromadzeniu już to ze względu na pokrewieństwo już to z innych przyczyn, które powodowałyby stronne głosowanie na korzyść dłużnika i na niekorzyść pozostałych wierzycieli.

Sąd umarza postępowanie, gdy układ nie dojdzie do skutku (art. 60).

W razie zawarcia układu wierzyciele decydują taką samą większością, jaką uchwalono układ, czy należy wyznaczyć kuratora dla nadzoru nad wykonaniem układu, jakoteż wskazują kandydatów, spośród których ma być wyznaczony kurator (art. 61).

Sąd może odmówić zatwierdzenia układu z następujących przyczyn: a) w razie sprzeczności układu z przepisami prawa o postępowaniu układowem; b) jeżeli zwołanie zgromadzenia wierzycieli, czy też głosowanie na niem były dokonane w takiej sprzecz-

ności z prawem o postępowaniu układowem, iż odnośne uchyczenia mogły istotnie wpłynąć na wynik głosowania; c) jeżeli układ uchyla dobrym obyczajom lub porządkowi publicznemu (art. 64).

Pozatem sąd ma prawo odmówić zatwierdzenia układu w następujących przypadkach: a) jeżeli jego warunki zbyt krzywdzą wierzycieli, którzy głosowali przeciwko układowi, oraz b) jeżeli dłużnik już po otwarciu postępowania układowego wyrządził przez swe zarządzenia szkodę wierzycielom (art. 65).

W terminie 2-tygodniowym od postanowienia sądu apelacyjnego, odmawiającego zatwierdzenia układu, można złożyć skargę kasacyjną (art. 66).

W stosunku do spółdłużnika i poręczyciela-dłużnika układ nie narusza praw wierzyciela (art. 68).

Dłużnik odzyskuje zarząd i rozrządzenie swym majątkiem po uprawomocnieniu się postanowienia o zatwierdzeniu układu (art. 70 § 1).

Jeżeli zgromadzenie uchwaliło, iż należy wyznaczyć kuratora wykonania układu, to sąd wyznacza go, przyczem może być nim również dotychczasowy nadzorca sądowy. Sąd może usunąć kuratora spowodu nieodpowiedniego wykonywania obowiązku i wyznaczyć inną osobę. W zakresie wynagrodzenia kuratora mają zastosowanie normy o wynagrodzeniu nadzorca (art. 72—73).

Z rozdziału o uchyleniu układu zacytujemy 2 najistotniejsze artykuły, a to:

„Art. 74 § 1. — Jeżeli po zawarciu układu dłużnik został prawomocnie skazany za przestępstwo, polegające na tem, że przed układem w celu pokrzywdzenia wierzyciela ukrywał przedmioty majątkowe, albo zaciągnął pozorne zobowiązania, lub zawarł inne pozorne umowy, że udzielił lub obiecał udzielić wierzycielowi korzyści majątkowej za działanie na szkodę innych wierzycieli w czasie postępowania układowego, albo że prowadził księgowość kupiecką w sposób niezgodny z prawdą, uszkadzał, ukrywał, przerabiał lub podrabiał księgi lub dokumenty handlowe, sąd — na wniosek wierzycieli — mających łącznie przynajmniej czwartą część ogólnej sumy wierzytelności, które uprawniały do uczestniczenia w zgromadzeniu, po przeprowadzeniu rozprawy, uchylił układ. Wniosek o uchylenie układu będzie odrzucony, jeżeli został zgłoszony po upływie dwóch lat od daty prawomocnego zatwierdzenia układu.

§ 2. — Jeżeli dłużnik nie wykonywa wynikających z układu zobowiązań, sąd — na wniosek wierzyciela lub kuratora — po przeprowadzeniu rozprawy, może uchylić układ. Na postanowienie, oddalające wniosek, niema zażalenia.

§ 3. — Uchylenie układu z innych przyczyn niż wymienione w paragrafach poprzedzających nie jest dopuszczalne”.

„Art. 76. — Jeżeli dłużnik udzielił niektórym wierzycielom korzyści większych niż przewidziane w układzie, każdy wierzyciel w ciągu dwóch lat od daty prawomocnego zatwierdzenia układu może w drodze powództwa żądać solidarnie od dłużnika i wierzyciela, który osiągnął niedozwoloną korzyść, uiszczenia sumy, o jaką w układzie zmniejszona została wierzytelność żądającego. Wierzyciel, który osiągnął niedozwoloną korzyść, odpowiada tylko do wysokości tej korzyści”.

Rozdział o ukończeniu postępowania składa się tylko z 1 artykułu o 3 paragrafach, który stanowi,

że sąd po stwierdzeniu (na wniosek dłużnika lub kuratora), że zostały wykonane zobowiązania, wynikające z układu, uzna postępowanie za ukończone. Odnośne postanowienie drogą obwieszczenia będzie podane do publicznej wiadomości i po jego uprawomocnieniu się będą z rejestrów oraz z ksiąg hipotecznych wykreślone wpisy, zabezpieczające wykonanie układu.

Z ostatniego rozdziału, dotyczącego przepisów przejściowych i końcowych, podkreślić przede wszystkim należy, iż — w myśl art. 79 — postępowanie o odroczeniu wypłat i postępowanie układowe, rozpoczęte według przepisów dotychczasowych, ma być ukończone na podstawie tychże przepisów. Jednak po wejściu w życie omawianego prawa nie będzie dopuszczalne dalsze wstępne odróżnianie wypłat. Naprzykład, jeżeli na podstawie dotychczasowych przepisów ktoś uzyskał 2-krotne odroczenia wypłat na okresy 3-miesięczne, to po wejściu w życie nowego prawa nie będzie miał możliwości odroczenia wypłat jeszcze na dalsze 3 miesiące przed właściwym postępowaniem układowym, co przed wejściem w życie nowego prawa będzie jeszcze możliwe zarówno w b. dzielnicy pruskiej, jak i Kongresówce i na ziemiach wschodnich.

Kończąc szczegółowe uwagi o nowym prawie o postępowaniu układowym, zaznaczamy jeszcze, że art. 81 zawiera postanowienia, uniemożliwiające nadmierne wynagrodzenia nadzorca i kuratora.

Przechodząc do omówienia prawa upadłościowego z dn. 24/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 93/1934, poz. 834), musimy również podkreślić wielką doniosłość gospodarczą i prawniczą unifikacji odnośnych postanowień.

Prawo upadłościowe ma następujący układ redakcyjny:

a) tytuł I — Ogłoszenie upadłości (dział I — Podstawy ogłoszenia upadłości; dział II — Postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości; rozdział I — Właściwość sądu; rozdział II — Wniosek o ogłoszenie upadłości; rozdział III — Zarządzenia tymczasowe i postanowienia sądu) — art. 1÷17;

b) tytuł II — Skutki ogłoszenia upadłości (dział I — Skutki ogłoszenia upadłości co do osoby upadłego; dział II — Skutki ogłoszenia upadłości co do majątku upadłego; rozdział I — Skutki ogłoszenia upadłości co do zarządu i rozrządzania majątkiem; rozdział II — Wyłączenie z masy upadłości; rozdział III — Skutki ogłoszenia upadłości co do zobowiązań upadłego; rozdział IV — Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego; rozdział V — Wpływ upadłości na toczące się postępowanie) — art. 18÷62;

c) tytuł III — Postępowanie upadłościowe (rozdział I — Postępowanie w ogólności; rozdział II — Sędzia-komisarz; rozdział III — Syndyk; rozdział IV — Rada wierzycieli; rozdział V — Zgromadzenie wierzycieli; rozdział VI — Zgłoszenie i ustalenie wierzytelności; rozdział VII — Układ upadłego z wierzycielami; rozdział VIII — Podział funduszków masy; rozdział IX — Umorzenie, ukończenie i uchylenie postępowania upadłościowego; rozdział X — Przepisy odrębne co do upadłości instytucyj, emitujących listy zastawne lub obligacje) — art. 62÷228;

d) Przepisy końcowe — art. 229÷230.

Rozporządzenie ustala następujące przesłanki do uznania za upadłego: 1) wszelki kupiec (a więc zarówno osoba fizyczna, jak i spółka, niebędąca osobą prawną, jak i osoba prawna), który zaprzestał płacenia długów, będzie uznany za upadłego (art. 1 § 1); 2) natomiast w stosunku do spółek prawa handlowego (zarówno osób prawnych, jak i pozostałych) i innych osób prawnych, będących kupcami, obowiązuje dotychczasowy przepis, że upadłość ich będzie ogłoszona także wówczas, gdy majątek ich nie wystarczy na zaspokojenie długów; przyczem w stosunku do spółki jawnej lub komandytowej odnośna norma ograniczona jest do przypadku, gdy znajdują się one w stanie likwidacji (art. 1 § 2).

Ponieważ w myśl Kodeksu Handlowego może być również kupcem fundacja i osoba prawna prawa publicznego, a zwłaszcza gmina, przeto zaszła konieczność przepisu, który wyłączyłby te 2 kategorie osoby prawnej spod możliwości ogłoszenia upadłości; tezie danej czyni zadość art. 3.

O ile wstrzymanie wypłat jest krótkotrwałe i wywołane przejściowymi trudnościami, to nie zachodzi podstawa ogłoszenia upadłości (art. 2).

Do żądania ogłoszenia upadłości uprawnieni są z reguły dłużnik i każdy z jego wierzycieli (art. 4 § 1). Jeżeli zaś chodzi o specjalne kategorie podmiotów prawa, to ponadto: a) może żądać upadłości w stosunku do spółki jawnej każdy ze spółników; b) w stosunku do spółki komandytowej — każdy ze spółników, odpowiadających całym majątkiem za zobowiązania spółki, c) w stosunku do spółki i osoby prawnej, będącej w likwidacji — każdy z likwidatorów, d) względem osoby prawnej i spółki, niebędącej spółką jawną lub komandytową — każdy, uprawniony do reprezentowania ich sam lub łącznie z innymi osobami (art. 4 § 2).

Kupca rejestrowego obowiązuje 2-tygodniowy termin od dnia zaprzestania płacenia długów do zgłoszenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości. Ta norma nie obowiązuje go jedynie w wypadku, gdy odnośny kupiec wniósł podanie o otwarcie postępowania układowego (art. 5 § 1). Termin zaś 2-tygodniowy od dnia ujawnienia, że majątek nie wystarczy na zaspokojenie długów, obowiązuje do zgłoszenia o otwarcie upadłości reprezentanta spółki akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i osoby prawnej oraz likwidatora spółki jawnej lub spółki komandytowej (art. 5 § 2). Powyższe normy mają swą sankcję, gdyż osoba, która nie wykona obowiązku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości, odpowiada za szkodę, wyrządzoną przez to wierzycielowi, przyczem gdy obowiązek ciąży na kilku osobach — odpowiedzialność ich jest solidarna (art. 5 § 3).

Ważny dla pewności obrotu gospodarczego jest przepis, iż ogłoszenie upadłości spółki jawnej lub komandytowej nie pociąga upadłości spółników (art. 6).

Z działu, regulującego postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości, podkreślić przede wszystkim należy, iż właściwość sądowa — w myśl art. 8 prawa upadłościowego — jest naogół jednakowo unormowana z właściwością sądową (art. 6 § 1) według prawa o postępowaniu układowym, omówioną przez nas powyżej. Różnica sprowadza się do okoliczności, że prawo upadłościowe zawiera specjalny przepis dla dłużnika zagranicznego, a mianowicie: „jeżeli

dłużnik nie ma w Polsce przedsiębiorstwa, właściwy jest sąd, w którego okręgu dłużnik ma zamieszkanie lub siedzibę, a gdy dłużnik nie ma w Polsce zamieszkania lub siedziby, właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się majątek dłużnika".

Artykuł 9 zawiera przepisy o treści wniosku o ogłoszeniu upadłości.

Artykuły: 10 ÷ 12 normują zarządzenia tymczasowe, które sąd — w razie potrzeby — może wydać przed ogłoszeniem upadłości.

Jeżeli majątek dłużnika oczywiście nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania, to sąd może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości (art. 13).

Postanowienie sądu o ogłoszeniu upadłości wyznacza: imię i nazwisko, firmę, miejsce zamieszkania lub siedzibę upadłego, wezwanie wierzycieli upadłego do zgłoszenia wierzytelności w oznaczonym terminie oraz wyznaczenie sędziego-komisarza i syndyka upadłości (art. 14). Data tego postanowienia sądu jest datą ogłoszenia upadłości (art. 14 ÷ 15). Powyższe postanowienie będzie w drodze obwieszczenia niezwłocznie podane do publicznej wiadomości i doręczone upadłemu, spadkobiercy upadłego, syndykowi oraz wierzycielowi, który zażądał ogłoszenia upadłości. Postanowienie zaś, nieuwzględniające wniosku o ogłoszeniu upadłości, będzie doręczone dłużnikowi oraz wierzycielowi, zgłaszającemu wniosek (art. 16).

Omawiane prawo czyni różnicę w przedmiocie zażalenia na odnośne postanowienia sądowe: 1) mianowicie na postanowienie sądu, oddalające wniosek o ogłoszenie upadłości, służy skarga tylko temu, kto zgłosił wniosek; 2) na postanowienie zaś sądu, ogłaszające upadłość, przysługuje zażalenie jedynie dłużnikowi. Analogiczne zasady obowiązują przy skardze kasacyjnej na postanowienie sądu apelacyjnego (art. 17).

Skutki ogłoszenia upadłości co do osoby upadłego są unormowane w art. 18. Postanowienia odnośne prowadzą się — z jednej strony — do wydania syndykowi całego majątku wraz z księgami handlowymi, korespondencją i innymi dokumentami, z drugiej zaś — do obowiązku udzielania syndykowi i sędziemu-komisarzowi wszelkich potrzebnych wyjaśnień, z wyjątkiem tych sposobów produkcji, które stanowią jego tajemnicę.

Upadłemu nie wolno wydalac się z miejsca zamieszkania bez zgody sędziego-komisarza.

Sąd może zastosować do upadłego przymus osobisty w przypadkach, unormowanych w art. 19.

Z artykułów, poświęconych skutkom ogłoszenia upadłości co do zarządu i rozrządzania majątkiem, cytujemy y in extenso najważniejsze:

„Art. 20 § 1. — Na skutek ogłoszenia upadłości upadły traci z samego prawa zarząd oraz możność korzystania i rozrządzania majątkiem, należącym do niego w dniu ogłoszenia upadłości, jakoteż nabytym w toku postępowania. Majątek ten stanowi masę upadłości”.

§ 2. — W skład masy upadłości nie wchodzi mienie upadłego, zwolnione przez prawo od egzekucji, oraz to, co upadły osobistym zarobkiem nabędzie w toku postępowania, jednak w granicach tylko nie-

zbędnych potrzeb upadłego i osób, będących na jego utrzymaniu”.

„Art. 21. — W skład masy upadłości jednego z małżonków wchodzi rzeczy ruchome, znajdujące się we wspólnym ich władaniu. Jeżeli wspólność domowa małżonków została przerwana w ostatnim roku przed ogłoszeniem upadłości, w skład masy wchodzi również rzeczy ruchome, będące we władaniu drugiego małżonka, z wyjątkiem rzeczy, służących wyłącznie do jego osobistego użytku”.

„Art. 22. — Mienie, przeznaczone na pomoc dla pracowników upadłego i ich rodzin, jeżeli jest gospodarczo i rachunkowo wyodrębnione, nie wchodzi w skład masy upadłości. Mienie to oznacza sędzia-komisarz”.

„Art. 24. — Czynności prawne upadłego, dotyczące majątku, wchodzącego w skład upadłości, dokonane po ogłoszeniu upadłości, nie mają skutków prawnych w stosunku do masy, jednak kto wykonał zawartą z upadłym umowę, może domagać się zwrotu tego, czem masa się zubożyła”.

„Art. 27. — Po ogłoszeniu upadłości żaden wierzyciel nie może uzyskać przeciwko upadłemu praw zastawu ani wpisu hipotecznego lub wpisu w rejestrze celem zabezpieczenia wierzytelności, chociażby powstała ona przed ogłoszeniem upadłości”.

Art. 28 ÷ 31 szczegółowo normują zagadnienie wyłączenia z masy upadłości rzeczy, nienależących do upadłego.

Skutkiem ogłoszenia upadłości co do zobowiązań upadłego poświęcone są normy, ujęte w 20 artykułach (32 ÷ 52), które normują zarówno kwestje zobowiązań pieniężnych upadłego (rzecz prosta, zobowiązania takie, których termin płatności jeszcze nie nastąpił, stają się płatnymi z chwilą ogłoszenia upadłości), jak i kwestje, związane z wszelkimi innymi zobowiązaniami prywatno-prawnymi. Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego są unormowane w art. 53 ÷ 58.

Wpływowi upadłości na toczące się postępowanie są poświęcone art. 59 ÷ 62. Między innymi: 1) postępowanie, dotyczące mienia, które wchodzi w skład masy upadłości, może być wszczęte jedynie przez syndyka i potem prowadzone tylko przeciw niemu; 2) mienie, o które toczy się sprawa, będzie uważane za wyłączone z masy upadłości w przypadku oświadczenia syndyka, że nie bierze udziału zamiast upadłego w danej sprawie.

Z rozdziału, poświęconego postępowaniu upadłościowemu w ogólności (art. 61 ÷ 86), podkreślić należy następujące momenty: 1) dalsze postępowanie po ogłoszeniu upadłości toczy się w tym wydziale sądu, który upadłość ogłosił; 2) po ogłoszeniu upadłości — czynności postępowania upadłościowego należą do sędziego-komisarza z wyjątkiem tych, które należą do sądu; 3) dla postępowania upadłościowego regułą jest stosowanie się do przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego; wyjątki są przewidziane w omawianym prawie; 4) sąd orzeka — poza wyjątkami, przewidzianymi w danym prawie, na posiedzeniu niejawnym; 5) zawieszenie nie jest przewidziane w postępowaniu upadłościowym; 6) na postanowienie sędziego-komisarza można wnieść zażalenie do sądu okręgowego w okresie tygodniowym, na postanowienie sądu okręgowego — do sądu apelacyjnego, a od postanowienia sądu apelacyjnego

niema środka odwoławczego, jeżeli dane prawo w poszczególnych przypadkach inaczej nie stanowi; 7) obwieszczenia, wymagane przez omawiane prawo, mają być wywieszane w sądzie i umieszczane w „*Monitorze Polskim*” i w jednym dzienniku poczytnym; 8) do spółników, odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia, i do reprezentantów osoby prawnej oraz jej likwidatorów stosują się przepisy, dotyczące upadłego, włącznie z możliwością zastosowania przymusu osobistego.

Z rozdziału, normującego zadania sędziego-komisarza (art. 87 ÷ 89), zacytujemy najmiarodajniejszy artykuł, t. j. 87, który głosi: „§ 1. — Sędzia-komisarz kieruje tokiem postępowania, ma nadzór nad czynnościami syndyka i oznacza czynności, których syndykowi nie wolno wykonywać bez szczególnego jego zezwolenia albo bez zgody rady wierzycieli. § 2. — Nadto pełni sędzia-komisarz inne czynności, przekazane mu przez niniejsze prawo”.

Z rozdziału o syndyku przedewszystkiem podkreśliśmy niektóre tezy normatywne jego przepisów ogólnych (art. 90 ÷ 102): 1) syndyk powołany jest z samego prawa do objęcia majątku upadłego, zarządzania nim i przeprowadzania likwidacji tegoż; 2) do zarządzania częściami majątku upadłego może sędzia-komisarz — na wniosek syndyka — wyznaczyć specjalne osoby, które sprawują swe obowiązki pod nadzorem syndyka; na wniosek również syndyka może sędzia-komisarz wyznaczyć zastępcę tego ostatniego i zastępcę zarządcy odrębnego majątku upadłego; 3) syndyk ma obowiązek wystarać się o umieszczenie w księgach hipotecznych i innych księgach i rejestrach o ogłoszeniu upadłości oraz zawiadomić o niej izbę skarbową i inne urzędy oraz instytucje; 4) syndyk składa sędziemu-komisarzowi sprawozdania nierzadziej niż co 3 miesiące, a po ukończeniu czynności sprawozdanie ostateczne; 5) sąd może mianować innego syndyka, gdy poprzedni nienależycie pełnił swe funkcje; 6) za szkodę, wyrządzoną niesumiennej pełnieniem obowiązków, odpowiadają syndyk i zarządca.

Artykuły 103 ÷ 109 szczegółowo normują postępowanie, związane z opieczutowaniem i spisami inwentarza upadłego.

Po spisaniu inwentarza, sporządzeniu bilansu, względnie po złożeniu sprawozdania, syndyk obowiązany jest przeprowadzić likwidację majątku masy upadłości, którą może wstrzymać sędzia-komisarz, zanim nie uprawomocni się postanowienie o ogłoszeniu upadłości (art. 110).

Artykuły 111 ÷ 121 zawierają szereg wysoce celowych i precyzyjnych norm, mających na celu zagwarantowanie dokonania likwidacji z możliwie jak-największym uwzględnieniem zarówno interesów upadłego, jak i jego wierzycieli.

Co do wynagrodzenia syndyka — odnośne normy (art. 122 ÷ 125) są analogiczne do omówionych powyżej norm, dotyczących wynagrodzenia przy postępowaniu układowym.

Artykuły 126 ÷ 140 regulują instytucję rady wierzycieli. Może być ona powołana fakultatywnie w przypadku, gdy sędzia-komisarz uzna to za potrzebne, oraz obowiązkowo musi ją powołać sędzia-komisarz gdy zażądają tego wierzyciele, reprezentujący przynajmniej piątą część ogólnej sumy wierzytelności, które zostały uznane lub uprawdopodobnione. Rada taka składa się z 3 ÷ 5 członków.

Zgromadzenia wierzycieli (art. 141 ÷ 149) są zwoływane przez sędziego-komisarza drogą obwieszczenia, wskazującego: termin, miejsce i porządek dzienny zgromadzenia — najpóźniej na 2 tygodnie przed zgromadzeniem. Zgromadzenia te zwołuje się w dwóch przypadkach: gdy omawiane prawo wymaga uchwały tego zgromadzenia, gdy sędzia-komisarz uzna to za wskazane, oraz gdy zażąda zwołania zgromadzenia przynajmniej 2 wierzycieli, reprezentujących niemniej niż $\frac{1}{3}$ sumy uznanych wierzytelności. Przewodniczy sędzia-komisarz, który nie głosuje.

Do zgłoszenia wierzytelności (art. 150 ÷ 152) sędziemu-komisarzowi w terminie oznaczonym obowiązany jest każdy wierzyciel, pragnący uczestniczyć w postępowaniu upadłościowym, nie wyłączając takich wierzycieli, których wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką, zastawem i we wszelki inny sposób lub też nadaje się do potrącenia. Po upływie terminu, wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności, syndyk obowiązany jest niezwłocznie ułożyć projekt listy wierzytelności (art. 153 ÷ 170), przyczem przed jej sporządzeniem syndyk powinien zażądać od upadłego oświadczenia, które wierzytelności uznaje. Odnośne artykuły są tak skonstruowane, ażeby lista wierzytelności była sporządzona możliwie najdokładniej. Rzecz prosta, syndyk działa tu pod kontrolą sędziego-komisarza i z możliwością zaskarżenia do sądu decyzji o nieuznaniu wierzytelności ze strony tego, komu odmówiono jej uznania.

Artykuły 171 ÷ 201 są poświęcone układowi upadłego z wierzycielami. Z odnośnych postanowień zasługują na podkreślenie następujące:

a) układ po ustaleniu listy wierzytelności upadły może zawrzeć wyłącznie z wierzycielami nieuprzywilejowanymi;

b) propozycje układowe powinny być jednakowe w stosunku do wszystkich wierzycieli; jednak w tych propozycjach wierzycielom, mającym drobne wierzytelności, upadły może przyznać szczególne korzyści;

c) sędzia-komisarz postanawia o dopuszczeniu upadłego do zawarcia układu lub też z przyczyn, wyszczególnionych w omawianym prawie, odmawia dopuszczenia do jego zawarcia; na postanowienie o dopuszczeniu do układu niema zażalenia;

d) układ zawiera się na zgromadzeniu wierzycieli, zwołanem przez sędziego-komisarza, w którym biorą udział oprócz wierzycieli syndyk i upadły;

e) dla przyjęcia układu wymagana jest większość głosujących wierzycieli, reprezentujących łącznie przynajmniej $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy wierzytelności według ustalonej przez sędziego listy;

f) układ taki wymaga zatwierdzenia sądu;

g) sąd obowiązany jest odmówić zatwierdzenia z przyczyn, wyszczególnionych w danym prawie, a nadto może odmówić zatwierdzenia, gdy warunki układu są nadmiernie krzywdzące dla wierzycieli, którzy oddali swój głos przeciwko układowi;

h) o ileby upadły udzielił pewnym wierzycielom korzyści, większych od przewidzianych w układzie, to w ciągu 2 lat od daty uprawomocnienia się zatwierdzenia układu każdy wierzyciel może wytoczyć powództwo, żądające uiszczenia sumy, o którą została zmniejszona wierzytelność żądającego; odpowiadają solidarnie upadły i wierzyciel, który osiągnął nie-
dozwoloną korzyść.

Z rozdziału, normującego podział funduszów masy (art. 202 ÷ 216), zacytujemy in extenso zasadniczy artykuł o kolejności zaspokojenia wierzytelności, który głosi:

„Art. 203 § 1. — Należności, ulegające zaspokojeniu z masy upadłości, będą uiszczane w następującej kolejności:

1) koszty postępowania upadłościowego oraz koszty postępowania układowego, poprzedzającego ogłoszenie upadłości; wydatki, połączone z zarządem i likwidacją masy upadłości, nie wyłączając podatków i innych danin publicznych oraz należności z tytułu umów o pracę, powstałych w czasie postępowania upadłościowego; wsparcia dla upadłego i jego rodziny; koszty niezbytkownego pogrzebu upadłego, zmarłego w czasie postępowania upadłościowego;

2) należności, powstałe wskutek czynności syndyka lub zarządcy odrębnego majątku; należności z zawartych przez upadłego przed ogłoszeniem upadłości umów wzajemnych, których wykonania zażądał syndyk; należności z tytułu niesłusznego zubożenia masy; należności, które powstały z czynności upadłego, dokonanych za zgodą nadzorca sądowego, lub czynności tego nadzorca w czasie postępowania układowego, ukończonego lub umorzonego w okresie 3 miesięcy przed ogłoszeniem upadłości;

3) należności pracowników fizycznych i umysłowych z umowy o pracę, przypadające za rok ostatni przed datą ogłoszenia upadłości, do zł 500 miesięcznie;

4) podatki i inne daniny publiczne, należne za ostatnie 2 lata przed datą ogłoszenia upadłości, wraz ze wszystkimi dodatkami, karami za zwłokę i kosztami egzekucji;

5) należności instytucyj ubezpieczeń społecznych, powstałe z tytułu ubezpieczenia pracowników, wymienionych w p. 3, za rok ostatni przed datą ogłoszenia upadłości;

6) koszty ostatniej choroby i niezbytkownego pogrzebu upadłego, zmarłego na 6 miesięcy przed datą ogłoszenia upadłości;

7) inne wierzytelności wraz z odsetkami za ostatni rok przed datą ogłoszenia upadłości, z odszkodowaniem umownym, kosztami procesu i egzekucji;

8) odsetki, niezaspokojone w powyższych kategoriach, przytem w kolejności, w jakiej winien być zaspokojony kapitał;

9) kary, grzywny sądowe, administracyjne i skarbowe, kary za zwłokę w uiszczeniu podatków i innych danin publicznych, tudzież kary i połyżki stemplowe;

10) należności z tytułu darowizn i zapisów.

§ 2. — Należności, wymienione w kategoriach 1 ÷ 6, są wierzytelnościami uprzywilejowanymi.

§ 3. — Wierzytelność, nabyta w drodze przelewu lub indosu po ogłoszeniu upadłości, będzie zaspokojona w kategorii siódmej, o ile nie ulega uiszczeniu w kategorii dalszej.

Z rozdziału, regulującego umorzenie, ukończenie i uchylenie postępowania upadłościowego (art. 217 ÷ 225), podkreślimy następujące postanowienia:

a) sąd umarza postępowanie: 1) gdy wszyscy wierzyciele, którzy zgłosili wierzytelności, wystąpią o umorzenie postępowania, 2) jeżeli majątek masy okaże się niewystarczającym na zaspokojenie potrzeb

postępowania, 3) gdy ten wierzyciel, na którego wniosek upadłość ogłoszono, nie złożył zaliczki na koszty postępowania, wyznaczonej przez sędzię-komisarza, spowodu braku na nie płynnych funduszów;

b) z uprawomocnieniem się umorzenia postępowania upadły odzyskuje swobodę rozrządzania majątkiem;

c) upadłemu przysługuje prawna możność poszukiwania odszkodowania od wierzyciela, który żąda ogłoszenia upadłości jedynie, jeżeli wierzyciel ten działał w złej wierze.

Ostatni merytoryczny rozdział prawa upadłościowego (art. 226 ÷ 228) zawiera przepisy odrębne, dotyczące upadłości instytucyj, emitujących listy zastawne lub obligacje.

Z przepisów, wprowadzających prawo upadłościowe (poz. 835), zacytujemy najważniejsze dla polityki prawa artykuły, wymagające rozporządzeń wykonawczych, a mianowicie:

„Art. V. — Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określi rozporządzeniem sposób zarządu i likwidacji mienia, przeznaczonego na pomoc dla pracowników upadłego oraz ich rodzin”.

„Art. VI § 1. — Minister Sprawiedliwości może w drodze rozporządzenia wydać przepisy o wynagrodzeniu za całość czynności syndyka i zarządcy odrębnego majątku z uwzględnieniem wartości masy i stanu postępowania upadłościowego w czasie ukończenia czynności syndyka lub zarządcy. § 2. — Do czasu wydania tych przepisów wynagrodzenie syndyka i zarządcy będzie wyznaczane w sumie, nie wyższej od przewidzianej w przepisach o wynagrodzeniu adwokatów za takie czynności”.

„Art. VII. — Minister Sprawiedliwości w rozporządzeniu, wydanem co do spółek akcyjnych oraz spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, a co do przedsiębiorstw bankowych — z Ministrem Skarbu, określi przypadki, w których sądy winny zawiadamiać tych Ministrów o pewnych czynnościach w postępowaniu upadłościowym”.

Kończąc, zaznaczamy jeszcze, iż na podstawie art. XXIV przepisów wprowadzających upadłość, którą ogłoszono przed wejściem w życie prawa upadłościowego — przeprowadzona będzie w myśl dotychczasowych (t. j. dzielnicowych) przepisów.

Wreszcie nadmieniamy, że przepisy wprowadzające w art. XXV postanawiają, że na obszarach Rzeczypospolitej, gdzie dotychczas było możliwe ogłoszenie upadłości osoby, niebędącej kupcem, sąd umorzy postępowanie, o ile przed wejściem w życie prawa upadłościowego nie został jeszcze rozstrzygnięty wniosek o ogłoszeniu upadłości niekupca.

Z dniem 1/1 1935 r. tracą moc obowiązującą (art. I przepisów wprowadzających):

1) na obszarze b. Kongresówki — przepisy o upadłościach i bankructwach księgi III Kodeksu Handlowego francuskiego i art. 635 jego księgi IV;

2) na obszarze ziem wschodnich — przepisy o postępowaniu w sprawach upadłości handlowej działu III rosyjskiej ustawy postępowania sądowego handlowego (Tom XI część II Swodu Praw) i przepisy o postępowaniu w sprawach upadłościowych i o przy-

musie osobistym względem dłużników (art. 1 ÷ 30 załącznika III do uwagi 1 art. 1400 ustawy postępowania cywilnego 1864 r.);

3) na obszarze Małopolski — ordynacja upadłościowa z dn. 10/XII 1914 r. („*Dziennik Ust. Państwa Austrj.*” Nr. 337);

4) na obszarze Wielkopolski, Pomorza i Górnego Śląska — ordynacja upadłościowa niemiecka z dn. 10 II 1877 r. („*Dziennik Ustaw Rzeszy*” Nr. 10, str. 351).

Natomiast pozostają w mocy (art. II przepisów wprowadzających) szczególne przepisy w zakresie upadłości i jej skutków, a to zwłaszcza przewidziane w ustawie o spółdzielniach („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 55/1934, poz. 495), w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej o kontroli ubezpieczeń („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 9/1928, poz. 64) i w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej o prawie bankowem („*Dz. Ust. R. P.*” Nr. 34/1928, poz. 321).

S. Baudouin de Courtenay

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

DELEGACJA ANGIELSKICH PRZEMYSŁOWCÓW WĘGLOWYCH

W dniu 11 listopada r. b. przybywa do Warszawy delegacja angielskich przemysłowców węglowych w celu kontynuowania rozpoczętych w kwietniu roku bieżącego w Londynie rozmów z delegacją polskiego przemysłu węglowego na temat porozumienia eksportowego.

W skład delegacji angielskiej wchodzi 10 osób — PP.: Evan Williams (przewodniczący delegacji), R. L. Angus, A. W. Archer, J. W. Beynon, James Jack, W. North Lewis, R. Lishman, Ridley Warham, S.E.D. Wilson i W. A. Lee. W skład delegacji polskiej wchodzi również 10 osób, mianowicie PP.: J. Cybulski (przewodniczący delegacji), A. Olszewski, A. Ciszewski, A. Falter, F. Michel, S. Krasnodębski, J. Przedpełski, F. Golde, M. Malplát, E. Rose.

Konferencje rozpoczną się w dniu 12 b. m. i będą trwały prawdopodobnie 3 dni, poczem niektórzy z członków delegacji angielskiej wyjadą na Śląsk dla obejrzenia kilku interesujących ich kopalń.

Ponieważ równocześnie z delegacją angielskich przemysłowców węglowych, lecz nie wchodzący w jej skład, przybędzie do Polski P. Podsekretarz Stanu A. Faulkner, Dyrektor Departamentu Angielskiego Górnictwa Węglowego, przeto i on weźmie udział w zwiedzaniu kopalń.

Tematem obrad wymienionych delegacji będzie uzgodnienie interesów obu przemysłów węglowych w dziedzinie eksportu, o rynki dla którego toczy się od kilku lat walka konkurencyjna między węglem polskim i angielskim.

W walce tej przemysł węglowy polski, jakkolwiek mniej zasobny i rozmiarami mniejszy od angielskiego, nie uległ, lecz wykazał pełną inicjatywę i przedsiębiorczość. Wypychany przez węgiel angielski z jednych rynków — szukał węgla polski lokaty na innych rynkach zastępczych, utrzymując się globalnie w eksporcie na mniej więcej równym ilościowo poziomie.

Szczególnie trwałego konsumenta znalazł węgiel polski w krajach skandynawskich.

Mimo utrzymania swoich pozycji eksportowych, polski przemysł węglowy zawsze reprezentował po-

gład co do pożytku i potrzeby międzynarodowego porozumienia węglowego, a w razie niemożliwości osiągnięcia takiego porozumienia przynajmniej porozumienia polsko-angielskiego.

Przypuszczać należy, że pogląd ten zyskuje sobie na opinii także i w angielskim przemyśle węglowym, skoro delegacja tego przemysłu przybywa do Polski dla kontynuowania rozpoczętych w Londynie rozmów i dalszego wspólnego badania problemu eksportowego.

Trudno jest w tej chwili przewidzieć, jaki obrót wezmą rokowania, w każdym bądź razie można stwierdzić, że szczerą kontynuacją wymiany zdań może wyjaśnić niejedną domniemaną sprzeczność i może przyczynić się do zbliżenia stanowisk obu przemysłów węglowych.

Należy sobie życzyć, aby rozpoczynające się narady węglowe polsko-angielskie miały przebieg jak najpomyślniejszy.

ZWIĄZEK REWIZYJNY SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

— Ogłoszone w „*Dz. Ust. R. P.*” (Nr. 94/1934, poz. 874) rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. o Związku Rewizyjnym Samorządu Terytorjalnego ma na celu usunięcie tej luki w administracji samorządów, jaką był brak należycie zorganizowanego aparatu fachowej kontroli. Kontrola taka, prowadzona w interesie samych związków samorządowych, winna obejmować nie tylko systematyczną rewizję finansowej i gospodarczej działalności związków samorządowych, ich zakładów i przedsiębiorstw (tak co do zgodności z obowiązującymi przepisami, jak i co do zasad oszczędności), ale i działalność instrukcyjną w sprawach zamierzeń gospodarki finansowej i administracyjnej, a w miarę możliwości również stałe fachowe poradnictwo.

Tak pojęta kontrola przekracza zakres możliwości władz nadzorczych nad związkami samorządowymi i może być prowadzona tylko przez organ specjalny. W tym celu omawiany dekret powołuje „Związek Rewizyjny Samorządu Terytorjalnego”, który będzie osobą prawa publicznego. Członkami związku z mocy samego prawa są: wojewódzkie i powiatowe związki samorządowe, miasta wydzielone z wyjątkiem m. st. Warszawy, Bank Gospodarstwa Krajowego. Prócz tego mogą być przy-

nowane do Związku na podstawie dobrowolnego zgłoszenia przystąpienia; wszystkie związki samorządowe, które nie są członkami z mocy prawa, związki międzykomunalne, zakłady i przedsiębiorstwa związków samorządowych, posiadające odrębną osobowość prawną, banki komunalne, Związek Powiatów R. P. i Związek Miast Polskich.

Dekret posiada charakter ramowy. Szczegółową organizację i działalność Związku Rewizyjnego unormuje statut, wydany przez Radę Ministrów.

Celem zapewnienia Związkowi pozyskania odpowiedniego fachowego personelu, dekret w szeregu przepisów gwarantuje pracownikom Związku prawa emerytalne, zaliczeniem lat służby państwowej lub samorządowej.

Koszty utrzymania Związku ponosić będą jego członkowie, opłacając na ten cel specjalne składki. Obciążenie związków samorządowych z tego tytułu będzie jednak minimalne, gdyż nie powinno przekroczyć w przybliżeniu 0,25% budżetów.

WŁASNOŚĆ LOKALI. — Wyodrębnianie mieszkań, znajdujących się w jednym budynku, w indywidualną własność, jakkolwiek ogólnie przewidywane w statutach spółdzielni budowlano-mieszkaniowych, natrafiało w dotychczasowym stanie prawnym na znaczne trudności. Głównymi trudnościami prawnymi była kwestja własności gruntów i niektórych części budynków, które z natury rzeczy muszą stanowić współwłasność, i kwestja ujawniania hipotecznego indywidualnej własności mieszkań. Trudności te usuwa rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 94/1934, poz. 848).

Co do współwłasności prawo to ustanawia zasadę, że w razie wyodrębnienia mieszkań we własność indywidualną, grunty, fundamenty, mury zewnętrzne i mury, oddzielające poszczególne mieszkania, dachy, kominy i wszelkie części budynku i urządzenia, służące do użytku wszystkich właścicieli mieszkań lub pewnych grup właścicieli (np. klatki schodowe, korytarze i t. p.), stanowią wspólną własność wszystkich właścicieli mieszkań. Udział każdego z współwłaścicieli w tej współwłasności musi być określony w akcie, ustanawiającym odrębną własność. Udział ten jest nieodłączny od własności poszczególnych lokali i może być zbyty tylko łącznie z lokalem. Co do ujawniania indywidualnej własności w księgach hipotecznych

ogłoszone zostało równocześnie z nowym prawem, wydane na podstawie tegoż prawa, rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, w którym przewiduje się zakładanie oddzielnych ksiąg hipotecznych dla każdego lokalu, będącego odrębną własnością, i szczegółowo normuje się sposób dokonywania wpisów w tych księgach.

Dla ustanawiania odrębnej własności lokali prawo wymaga — pod rygorem nieważności — aktu notarialnego, przyczem jeśli nieruchomości jest obciążona hipotecznie nieodzowna jest zgoda wszystkich wierzycieli hipotecznych tak na wyłączenie odrębnej własności lokali, jak i na podział wierzytelności hipotecznych między poszczególne lokale.

Unormowanie stosunków wzajemnych przy ustanawianiu odrębnej własności lokali nowe prawo pozostawia w zasadzie woli stron. Ponieważ jednak obok indywidualnej własności mieszkań istnieć będzie zawsze współwłasność wszystkiego tego, co służy do użytku ogólnego — prawo nakazuje powoływanie zarządu, jako przedstawiciela i wykonawcy woli ogólnej. Zarząd ten będzie uposażony również w uprawnienia działania przeciwko każdemu z właścicieli w obronie interesu całości (np. dochodzenie niezbędnych dla całości wpłat pieniężnych, zgodne z interesem całości użytkowanie ze współwłasności i t. p.). Sprawy, związane z utrzymaniem i użytkowaniem wspólnej nieruchomości, należą do zebrania właścicieli. Prawo kontroli służy każdemu ze współwłaścicieli, jednak możliwe jest również powoływanie komisji rewizyjnej.

Spod działania prawa o własności lokali wyłączone są budynki, stanowiące własność osób fizycznych w chwili wejścia w życie nowego prawa.

Zindywidualizowanie własności mieszkań przyczyni się, niewątpliwie, w wielu wypadkach do uzdrowienia stosunków w spółdzielniach budowlano-mieszkaniowych. Z jednej strony bowiem ustalenie ścisłej odpowiedzialności indywidualnej właściciela mieszkania uniezależnia go od losu finansowego innych właścicieli mieszkań w tych budynkach, uniemożliwiając wierzycielom zwracanie poszukiwania do całości, z drugiej zaś strony — wierzyciele, zwłaszcza większych obiektów budowlanych, o wiele łatwiej będą mogli dochodzić swych lokat, występując tylko przeciwko niewypłacalnemu poszczególnym dłużnikom bez potrzeby wystawiania na sprzedaż w drodze egzekucji całej nieruchomości, co przy obecnych cenach zmusza wierzyciela do przejęcia tej nieruchomości na własność.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH.

Rząd wniósł do Sejmu projekt ustawy skarbowej wraz z preliminarzem na rok budżetowy 1935/36. Po stronie wydatków figuruje kwota zł 2 132 861 600, składająca się z pozycji następujących: wydatki zwyczajne administracji państwowej — zł 2 058 668 900, wydatki nadzwyczajne administracji państwowej — zł 64 862 700; wydatki na dopłatę ze Skarbu Państwa do przedsiębiorstw i zakładów — zł 8 226 000; wydatki na dopłaty ze Skarbu Państwa do funduszy państwowych — zł 1 104 000. Po stronie dochodów figuruje kwota zł 1 983 743 700, na którą składają się: dochody administracji państwowej — zł 1 273 493 700, wpłaty do Skarbu przedsiębiorstw i zakładów państwowych — zł 67 371 000, wpłaty do Skarbu Państwa monopolów państwowych — zł 630 000 000 i wpłaty do Skarbu funduszy państwowych — zł 12 879 000. Niedobór budżetowy wynosi zł 149 117 900; zostanie on pokryty zgodnie z art. 2 ust. 2 projektu ustawy skarbowej z rezerw skarbowych względnie w drodze operacji finansowych.

Rząd złożył 4 projekty o dodatkowych kredytach na rok 1934/35. Pierwszy z nich dotyczy zwiększenia wydatków

zwyczajnych w grupie A części 5 — Ministerstwo Spraw Zagranicznych — w dziale 3 w nowoutworzonym § 15 „Zjazd Polaków z Zagranicy” o sumę zł 100 000. W sierpniu r. b. odbył się II Zjazd Polaków z Zagranicy, mający na celu ostateczne zorganizowanie emigracji polskiej. Zjazd powołał do życia Światowy Związek Polaków, mający niezwykle duże znaczenie dla życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego naszej emigracji. Kredyty na organizację tego Zjazdu nie były przewidziane w budżecie na 1934/35 r.

Drugi projekt dotyczy podwyższenia wydatków w grupie A w części 7 — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych — w wydatkach nadzwyczajnych w dziale 2 w nowoutworzonym § „Akcja przeciwpowodziowa” o sumę zł 500 000. Katastrofalna powódź w lipcu r. b. w województwach: krakowskim i lwowskim, zmusiła władze administracji ogólnej do ponoszenia koniecznych kosztów, związanych z pomocą ludności, a nieprzewidzianych w budżecie na 1934/35 r. Pokrycie tych kosztów nastąpi w drodze dodania paragrafu na wydatki nadzwyczajne, związane z powodzią.

Podwyższenie wydatków, przewidziane w 2 powyższych pro-

jektach ustaw, nie powoduje zwiększenia ogólnej sumy wydatków, ustalonych w ustawie skarbowej z dn. 13/III 1934 r. w kwocie zł 2 184 552 590, i znajdzie pokrycie w oszczędnościach, uzyskanych w zmniejszeniu wydatków w innych paragrafach budżetu.

Trzeci projekt ustawy dotyczy podwyższenia wydatków w grupie A w części 14 — Ministerstwo Opieki Społecznej — w wydatkach zwyczajnych w dziale 10 w rozdziale 2 § 17 „Opieka nad inwalidami wojennymi” o sumę zł 500 000. Od dn. 1/IV 1934 r. wstrzymane zostały renty dla części inwalidów i wdów po inwalidach zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 28/X 1933 r. Kredyt, przewidziany na opiekę nad inwalidami wojennymi, okazał się niedostatecznym wobec liczby 60 540 inwalidów I i II kategorii, którym rentę zawieszono, oraz ok. 10 000 wdów po inwalidach. Pomocą tą objęta została liczba ok. 50 000 osób, przyjmując, że ok. 20 000 osób nie pobierało renty. Wobec szczególnie ciężkiej sytuacji tych inwalidów i wdów w okresie bezpośrednim po zawieszeniu renty oraz wobec konieczności udzielania im pomocy podczas zimy — kredyty przewidziane okazały się za małe. Na pokrycie powyższego wydatku służy oszczędność w sumie zł 500 000, uzyskana ze zmniejszenia wydatku, przewidzianego w dziale 1 § 1 „Renty inwalidów wojennych” w części 17 „Renty inwalidzkie i pensje”, co nie spowoduje podwyższenia ogólnej sumy wydatków w budżecie na 1934/35 r.

Czwarty projekt ustawy o dodatkowych kredytach dotyczy podwyższenia wydatków w grupie A w części 5 — Ministerstwo Spraw Zagranicznych — w wydatkach zwyczajnych w dziale 3 „Urzędy zagraniczne” w nowoutworzonym § 14 „Fundusz Pomocy Kredytowej Polakom Zagranicą” o kwotę zł 700 000. W wypadkach, gdy wchodzi w grę obrona polskiego stanu posiadania, zachodzi niejednokrotnie konieczność udzielania pomocy kredytowej na warunkach ulgowych stowarzyszeniom, czy poszczególnym osobom zagranicą, posiadającym warsztaty gospodarcze. To podwyższenie wydatków znajdzie pokrycie w oszczędnościach, uzyskanych w innych paragrafach, i nie podwyższy ogólnej kwoty wydatków, ustalonych na rok budżetowy 1933/34 r. w ustawie skarbowej.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SEJMU. — Dn. 29/X r. b. doręczono zostało Marszałkom Sejmu i Senatowi zarządzenie Prezydenta Rzplitej, zwołujące sesję zwyczajną

i budżetową Izb Ustawodawczych do m. st. Warszawy od dn. 31/X 1934 r. Na tej podstawie zwołane zostało na dz. 6/XI r. b. plenarne posiedzenie Sejmu z porządkiem dziennym, zawierającym I czytanie rządowego projektu ustawy skarbowej wraz z preliniarnym budżetowym na okres od dn. 1/IV 1935 r. do dn. 31/III 1936 r. Na tem posiedzeniu Pan Minister Skarbu, Prof. Wł. Zawadzki, wygłosił przemówienie, ilustrując sytuację gospodarczą w kraju oraz analizując liczby preliniarnarza. Przemówienie to podajemy na naczelnem miejscu. W dyskusji budżetowej zabierali głos przedstawiciele wszystkich ugrupowań parlamentarnych.

PRACE KOMISYJ SEJMU. — Dn. 7/XI r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Budżetowej, na którym zostały rozdzielone referaty poszczególnych części preliniarnarza na rok 1935/36.

Referaty objęli następujący PP. Posłowie: Prezydent Rzplitej — Czuma, Sejm i Senat — Wierzbicki, Kontrola Państwa — Czuma, Prezydium Rady Ministrów — Tebinka, Ministerstwo Spraw Zagranicznych — Walewski, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych — Pączek, Ministerstwo Spraw Wojskowych — Duch, Fundusz Kwaterunku Wojkowego — Sanojca, Ministerstwo Skarbu — Holyński, Monopole — Hutten-Czapski, fundusze Min. Skarbu: Budowlany, Rozbudowy Miast i Specjalny Rachunek Terenowy Rozbudowy Miast — Sanojca, Fundusz Pomocy Instytucjom Kredytowym — Holyński, Państwowy Fundusz Eksportowy — Czernichowski, Ministerstwo Sprawiedliwości — Seidler, Ministerstwo Przemysłu i Handlu — Czernichowski, Ministerstwo Komunikacji — Starzak, Państwowy Fundusz Drogowy i Drogowy Fundusz Pożyczkowy — Szrednicki, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych — Karwacki, Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej — Kamiński, Ministerstwo W. R. i O. P. — Z Stroński, Ministerstwo Opieki Społecznej — Sowiński, przedsiębiorstwa i zakłady Min. Opieki Społecznej — Dyboski, Ministerstwo Poczty i Telegrafów — Dobrzański, emerytury i zaopatrzenia oraz renty inwalidzkie i pensje — Wagner, długi państwowe — Hutten-Czapski, Fundusz Pracy — Sowiński. Referat generalny budżetu i ustawy skarbowej objął P. Pos. B. Miedziński.

Na temże posiedzeniu P. Pos. Holyński został wybrany referentem wniosku Klubu Narodowego, dotyczącego rewizji działalności Banku Gospodarstwa Krajowego.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W PAŹDZIERNIKU 1934 R. przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

Kraje	Październik			1934		Wzrost (+) lub spadek (-) w stosunku do urzędniczo
	1931	1932	1933	Wrze- sień	Paź- dziernik	
Rynki środkowo-europejskie . . .	301	133	205	143	163	+ 20
Austria	211	98	163	112	124	+ 12
Węgry	17	2	1	1	1	—
Czechosłowacja . . .	73	30	41	30	38	+ 8
Niemcy	—	3	—	—	—	—
Rynki skandynawskie . . .	682	582	406	276	336	+ 60
Szwecja	295	324	225	148	198	+ 50
Norwegia	97	85	73	27	46	+ 19
Dania	218	125	65	64	40	— 24
Islandja	—	4	2	2	—	— 2
Finlandja	72	44	41	35	52	+ 17

Rynki bałtyckie	82	15	19	6	—	—	6
Łotwa	46	3	16	—	—	—	—
Litwa	15	4	—	—	—	—	—
Kłajpeda	13	3	—	—	—	—	—
Estonja	4	5	3	6	—	—	6
Z. S. R. R.	4	—	—	—	—	—	—
Rynki zachodnio-europejskie . . .	95	153	169	184	219	+	35
Francja	47	80	94	79	79	—	—
Belgia	26	13	23	18	25	+	7
Holandia	11	14	7	5	18	+	13
Irlandja	—	40	40	72	86	+	14
Szwajcaria	11	6	5	10	11	+	1
Rynki południowo-europejskie . . .	65	68	150	208	206	—	2
Włochy	51	63	127	188	193	+	5
Jugosławia	10	1	8	1	9	+	8
Rumunia	4	4	1	1	—	—	1
Grecja	—	—	14	18	4	—	14
Rynki pozaeuropejskie	6	20	19	38	28	—	10

Algier	6	13	14	22	—	—	22
Afryka Póln.	—	—	—	3	7	+	4
Daleki Wschód	—	—	—	1	7	+	6
Argentyna	—	7	—	—	6	+	6
Egipt	—	—	—	12	8	—	4
Turcja	—	—	5	—	—	—	—
Węgiel okrętowy	67	29	24	38	37	—	1
Razem zagranicę:	1298	1000	992	893	989	+	96
W. M. Gdańsk	36	28	30	34	39	+	5
Ogółem:	1334	1028	1022	927	1028	+	101
Przeładunek wę- gla w portach:							
w Gdyni	457	439	448	505	520	+	15
w Gdańsku	546	370	319	270	314	+	44
Razem:	1003	809	767	775	834	+	59

Ekspert węgla kamiennego w październiku — w związku z większą o 2 ilością dni roboczych (27) w porównaniu z wrześniem — wzrósł o 101 tys. t (10·90%) i wyniósł 1028 tys. t, przewyższając wywóz w analogicznym miesiącu r. ub. zaledwie o 6 tys. t.

Wzrost wywozu dotyczył obu rejonów eksportujących, przyczem z rej. śląskiego wywieziono 876 tys. t, t. j. o 77 tys. t, a z rej. dąbrowskiego 152 tys. t, czyli o 24 tys. t więcej. Ekspert z rej. krakowskiego nie przewyższał 500 t.

Z ogólnej ilości wywieziono na rynki środkowo-europejskie 163 tys. t, t. j. o 20 tys. t więcej, przyczem wzrost wywozu dotyczył zarówno Austrii, jak i Czechosłowacji. Poprawa wywozu do Austrii nastąpiła pod wpływem zwiększenia kontyngentu przywozowego tego kraju w związku ze zwykłym o tej porze gromadzeniem zapasów na zimę. Wzrost wywozu do Czechosłowacji tłumaczy się uruchomieniem w szerszych rozmiarach zawartej już w letnich miesiącach transakcji kompensacyjnej: węgla polski za koks czeskosłowacki.

Wywóz na rynki skandynawskie wynosił 336 tys. t wobec 276 tys. t we wrześniu, wzrósł zatem o 60 tys. t, przyczem wzrost wywozu obejmował wszystkie kraje tej grupy rynków, prócz Danii z Islandją, do których to krajów wywóz dość znacznie zmalał wskutek stosowania ograniczeń do węgla polskiego spowodu zobowiązań tych krajów wobec Wielkiej Brytanii.

Na rynki bałtyckie w miesiącu sprawozdawczym nie eksportowano.

Na rynki zachodnio-europejskie eksport wzrósł o 35 tys. t do 219 tys. t, przyczem wzrost wysyłek dotyczył wszystkich krajów tej grupy rynków, prócz Francji, do której eksport utrzymał się na poziomie poprzedniego miesiąca.

Wywóz na rynki południowo-europejskie zmalał o 2 tys. t i wyniósł 206 tys. t, przyczem spadek wysyłek do Grecji został częściowo skompensowany wzmocnionym wywozem do Jugosławii i Włoch.

Ekspert na rynki pozaeuropejskie w miesiącu sprawozdawczym zmalał o 10 tys. t do 28 tys. t. Ten stosunkowo znaczny spadek wysyłek tłumaczy się zaprzestaniem wysyłek do Algieru.

Co się tyczy węgla okrętowego, to odbiór jego zmalał o 1 tys. t i wyniósł 37 tys. t, natomiast wysyłki do W. M. Gdańska wzrosły o 5 tys. t i wyniosły 39 tys. t.

Udział poszczególnych rynków w ogólnym eksporcie węgla w październiku w porównaniu z wrześniem ilustruje następujące zestawienie (w %-ach):

	Wrzesień	Październik
Rynki środkowo-europejskie	15·42	15·86
„ skandynawskie	29·77	32·69
„ bałtyckie	0·65	—
„ zachodnio-europejskie	19·85	21·30
„ południowo-europejskie	22·44	20·04
„ pozaeuropejskie	4·10	2·72
Węgiel okrętowy	4·10	3·60
W. M. Gdańsk	3·67	3·79

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę wyniosła w październiku — przy 27 dniach roboczych — ok. 38 tys. t, a zatem wzrosła w porównaniu z wrześniem o 0·5 tys. t. Wysyłka ta wynosiła z rej. śląskiego ok. 32 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 6 tys. t.

Przeładunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w październiku wzrósł o 59 tys. t i wyniósł 834 tys. t, przyczem przeładunek w Gdyni wzrósł o 15 tys. t do 520 tys. t, a w Gdańsku o 44 tys. t do 314 tys. t.

HUTNICTWÓ ŻELAZNE

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICTWÓ ŻELAZNEGO W PAŹDZIERNIKU 1934 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonnach):

	1934:	Październik
	paźdz.	wrzesień 1933
Surówka	33 278	28 333
Stal	75 565	63 246
Wytwory walc.	61 630	45 437
Rury	4 634	4 861

Jak widać więc, w porównaniu z poprzednim miesiącem w zasadniczych działach hutnictwa nastąpiło znaczne zwiększenie wytwórczości, jedynie produkcja rur była trochę mniejsza. W porównaniu z październikiem r. ub. tegoroczna wytwórczość była nieco większa. W porównaniu z wrześniem r. b. wytwórczość wzrosła: surówki o 17%, stali o 19·5%, wytworów walcowniczych o 13·6%, natomiast produkcja rur obniżyła się o 4·8%. W porównaniu z październikiem 1933 r. wytwórczość obecna jest większa: surówki o 22%, stali o 3·5%, wytworów walcowniczych o 11·6% i rur o 12·2%.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

POSTĘPOWANIE UKŁADOWE I LIKWIDACYJNE W GOSPODARSTWACH ROLNYCH. — Specjalny rozdział rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych został poświęcony t. zw. postępowaniu układowemu i likwidacyjnemu. Myślą przewodnią, którą kierowano się przy opracowywaniu przepisów tego rozdziału, było stworzenie dla gospodarstw nadmiernie zadłużonych lub też gospodarstw, niemogących korzystać z innych przepisów oddłużeniowych, warunków, umożliwiających im wyjście z krytycznej sytuacji. Toteż na czele przepisów wstępnych postawiono zasadę, iż omawiane postępowanie odnosi się tylko do posiadaczy gospodarstw wiejskich grupy B (do 500 ha, względnie 1000 ha), jeżeli ich zadłużenie przewyższa 75% wartości ich majątku, oraz do posiadaczy gospodarstw wiejskich grupy C (powyżej 500 ha, względnie 1000 ha), jeżeli ich zadłużenie przewyższa 50%, 40%, lub 30% w zależności od obszaru tych gospodarstw.

Jak wynika z samego tytułu, postępowanie dzieli się na 2 części: na część układową, polegającą na zawarciu przez dłużnika

układu z wierzycielami, oraz na część, poświęconą likwidacji gospodarstwa wiejskiego. Likwidacja ta następuje automatycznie i przymusowo, o ile układ, przewidziany w pierwszej części postępowania, nie doszedł do skutku. Postępowanie układowe obejmuje cały majątek dłużnika, to znaczy, iż przy podziale między wierzycielami aktywów dłużnika brane będą pod uwagę wszystkie jego rodzaje majątku: gospodarstwo wiejskie, papiery i t. p. Wszystkie te aktywa winny być oszacowane, a wysokość tego szacunku decyduje o stopniu zaspokojenia wierzycieli drogą omawianego układu. Postępowanie likwidacyjne zaś odnosi się tylko do nieruchomości ziemskiej. Tylko ona podlega przymusowej sprzedaży, tylko ona służyć będzie, w tem postępowaniu, dla zaspokojenia najpierw wierzycieli hipotecznych w kolejności ich zabezpieczenia, a następnie wierzycieli innych pro rata parte wysokości ich należności. Wierzyciele niezaspokojeni zachowują oczywiście w dotychczasowych rozmiarach ich pretensje osobiste do dłużnika oraz prawo regresu do innych aktywów, lecz już nie zapomocą omawianego postępowania likwidacyjnego.

Organem, przeprowadzającym postępowanie czy to likwida-

cyjne czy też układowe, jest urząd rozjemczy; przyczem nie wprowadzono żadnych ograniczeń co do charakteru wierzytelności. Należności wszelkiego typu wierzycieli podpadają pod postępowanie układowe oraz likwidacyjne, z tem zastrzeżeniem, że projekt układu nie może zawierać żadnych postanowień w stosunku do należności instytucji kredytu długoterminowego bez zgody tych instytucji, oraz nie może bez zgody właściwych wierzycieli postanawiać obniżenia należności publiczno-prawnych, z tytułu umowy o pracę oraz należności, które podpadały pod lex Zoll o przerachowaniu z 1924 r. Natomiast przy postępowaniu likwidacyjnym wprowadzono następujące ograniczenia: minimalna cena wywoławcza powinna być wyznaczona w wysokości, odpowiadającej należnościom uprzywilejowanym oraz należnościom instytucji kredytu długoterminowego, a część rękojmi, wpłacanej w gotówce, pokrywać ma conajmniej należności uprzywilejowane z umów o pracę.

Konstrukcja postępowania układowego polega na możliwości doprowadzenia do układu w stosunkowo krótkim czasie. Od chwili wniesienia czy to przez dłużnika, czy też przez wierzyciela czy też przez władzę skarbową, jeżeli dłużnik zalega z płacaniem podatków lub innych zobowiązań publiczno-prawnych, wniosku o wszczęcie postępowania układowego urząd rozjemczy winien w ciągu 2 miesięcy wydać orzeczenie, czy wniosek ten został przyjęty, czy odrzucony. W ciągu tych 2 miesięcy urząd rozjemczy ustali wartość majątku dłużnika oraz sumę jego zadłużenia, poatem zbada, czy istnieją podstawy prawne do otwarcia postępowania układowego, czy wierzytelność wnioskodawcy może być zaspokojona bez postępowania układowego i t. p. i t. p.

Od dnia wydania orzeczenia przez urząd rozjemczy o otwarciu postępowania likwidacyjnego ewentualny układ dłużnika z wierzycielami winien być uchwalony w ciągu okresu niedłuższego niż 6 miesięcy. W tym to czasie mianowani przez urząd rozjemczy nadzorcy przeprowadzają sprawdzenie wierzytelności, sporządzenie listy wierzytelności oraz zaprojektowanie układu z wierzycielami. Na podstawie zgłoszeń wierzytelności nadzorca ustala listę wierzytelności, która będzie wyłożona przez okres 20 dni celem umożliwienia zgłaszania odwołań co do niesłusznie pominiętych w części lub w całości wierzytelności. Dla ułatwienia trybu postępowania odwołania te załatwia przewodniczący urzędu rozjemczego, przyczem od jego postępowania niema środka odwoławczego. Wpisanie wierzytelności na listę uprawnia wierzyciela do udziału w postępowaniu układowem i określa sumę, z którą może uczestniczyć w zgromadzeniu wierzycieli. Ma to tem większe znaczenie, iż układ zostaje uchwalony większością $\frac{2}{3}$ oddanych głosów, jeżeli wypowie się za nim conajmniej $\frac{1}{3}$ obecnych wierzycieli, a poatem głosy obliczają się według wysokości oraz w zależności od miejsca zabezpieczenia odnośnych wierzytelności. Wierzytelności, mieszczące się np. w 50% szacunku, otrzymują czterokrotnie wyższy współczynnik od wierzytelności, mieszczących się powyżej 100% szacunku nieruchomości.

Projekt układu może przewidywać odroczenie terminów płatności lub rozłożenie na raty sumy długu, zmniejszenie sumy długu i jego oprocentowania, parcelację całości lub części majątku, spłatę długów listami zastawnymi, przejęcie przez wierzycieli

oznaczonych obszaru gospodarstwa dłużnika, sprzedaż całości lub części majątku z wolnej ręki, segregację długów hipotecznych, rozwiązanie umów dzierżawnych oraz zabezpieczenie wykonania układu. Jakąkolwiek formę przyjąłby omawiany układ, podlega on w każdym razie, po uchwaleniu go przez wierzycieli, zatwierdzeniu przez urząd rozjemczy. Zatwierdzenie takie będzie mogło być odmówione, jeżeli projekt układu niezgodny jest z przepisami prawa, jeżeli postępowanie układowe zawiera poważne uchybienia, jeżeli wojewoda sprzeciwił się przejęciu przez wierzycieli oznaczonego obszaru gospodarstwa dłużnika, a to było podstawą układu, oraz wreszcie jeżeli urząd uzna, iż nie zostały wykorzystane możliwości parcelacyjne.

Jeżeli układ nie został zatwierdzony lub też nie został zawarty w terminie 6-miesięcznym, a również jeżeli układ nie został wykonany, a zatem uległ unieważnieniu — następuje likwidacja gospodarstwa wiejskiego w drodze przymusowej. Ma to miejsce na podstawie orzeczenia urzędu rozjemczego o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Likwidacja dokonywa się przez sprzedaż nieruchomości w drodze egzekucji według przepisów Kodeksu Postępowania Cywilnego — z tem jednak, że opis i oszacowanie majątku winno być dokonane najpóźniej w ciągu jednego miesiąca, że licytacja nie może być wyznaczona na termin późniejszy niż w 2 miesiące od daty ukończenia opisu i oszacowania, i że wysokość ceny wywołania w pierwszym terminie stanowić będzie najmniej 50% szacunku, a w drugim terminie — 30% tegoż szacunku.

Wprowadzono również i inne zmiany, polegające na tem, że Skarbowi Państwa i Państwowemu Bankowi Rolnemu służy przez 3 tygodnie od uprawomocnienia się przybicia prawo pierwokupu nieruchomości po cenie licytacyjnej.

Poatem, jeżeli licytacja w pierwszym terminie nie dojdzie do skutku, Minister Rolnictwa i Ref. Roln. może w ciągu miesiąca orzec przejęcie na własność Państwa całość likwidowanych nieruchomości ziemskich. Przejęcie następuje według cen wywołania do pierwszej licytacji, a wynagrodzenie wypłaca się w obligacjach 3% państwowej renty ziemskiej. O ile Minister Rolnictwa i Ref. Roln. nie skorzysta z tego uprawnienia, następuje drugi termin licytacji.

Nowym przepisem w stosunku do zasad Kodeksu Postępowania Cywilnego jest ten, który upoważnia Ministra Skarbu do określenia, w jakich rozmiarach może być złożona rękojmia w papierach wartościowych, w jakich papierach i po jakim kursie. Upoważniony zostaje również nowonabywca do uiszczenia ceny przybicia papierami państwowymi lub listami zastawnymi, które oznaczy Minister Skarbu, ustalając równocześnie kurs, po jakim będzie można uiszczać cenę licytacyjną.

Wreszcie należy zaznaczyć, iż całość postępowania układowego i likwidacyjnego posiada charakter czasowy, gdyż wniosek o postępowanie układowe wnosić można tylko w ciągu 3 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia, t. zn. od dn. 28/X 1934 r. A ponieważ postępowanie likwidacyjne może nastąpić tylko po wszczęciu postępowania układowego, jedno i drugie mają możność działania tylko przez ograniczony okres czasu.

M. Wierusz-Kowalski

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE

UKŁAD PROWIZORYCZNY Z HISZPANJĄ. — W dn. 2/XI parafowano w Madrycie prowizoryczny 1-miesięczny układ, zawarty pomiędzy czynnikami kompetentnymi w Hiszpanji a naszą delegacją do rokowań handlowych, przebywającą w stolicy Hiszpanji — układ, którego zasadniczym celem jest przerwanie

możliwie szybko tego beztraktatowego stanu, jaki wytworzył się w polsko-hiszpańskich stosunkach gospodarczych przez wypowiedzenie ze strony Hiszpanji traktatu handlowego polsko-hiszpańskiego z 1930 r. Na skutek tego wypowiedzenia nastąpił od dn. 26/IX r. b. pomiędzy obu krajami stan, w którym stosowały do siebie one nawzajem pierwszą kolumnę swych tariff celnych, t. j. cła wyższe, stosowane naogół do krajów

nietraktatowych. Oczywiście, że jednocześnie z wygaśnięciem traktatu handlowego odpady i udzielane sobie wzajemnie kontyngenty przywzowowe.

Układ z dn. 2/XI kończy ten anormalny stan rzeczy, zapewniając chwilowo na miesiąc (w czasie którego dojdzie zapewne do zawarcia ostatecznego traktatu handlowego) wzajemną klauzulę największego uprzywilejowania pod względem celnym oraz możliwość skorzystania z pewnych kontyngentów (jaj — dla Polski, winogron, kalafonji, wina i t. d. — dla Hiszpanji). Rokowania w Madrycie trwają nadal.

HANDEL ZAGRANICZNY

UJEMNY BILANS HANDLOWY Z NIEMCAMI. — Ogłoszone ostatnio statystyki obrotów Polski z poszczególnymi krajami we wrześniu r. b. zasługują na specjalną uwagę przedewszystkiem z jednego punktu widzenia. Według statystyk tych, mianowicie, bilans handlowy polsko - niemiecki jest dla Polski po raz pierwszy od dłuższego czasu ujemny. Przywieźliśmy z Niemiec 111 136 t towarów wartości zł 10 988 tys., wywieźliśmy zaś do Niemiec 71 709 t towarów wartości zł 9 238 tys. Saldo ujemne na naszą niekorzyść wynosi zatem zł 1 750 tys.

Dlaczego fakt ten jest tak zmienny? Oczywiście, sam przez się lekko ujemny bilans z Niemcami nic jeszcze w gruncie rzeczy nie znaczy. Nabiera on dopiero doniosłości, kiedy uwzględnimy się zarówno warunki, w jakich powstał, jak i tendencje, jakie mu towarzyszą na przyszłość. Wiemy, że obroty polsko-niemieckie uległy w silniejszej jeszcze, być może, mierze losowi całości naszego handlu zagranicznego w ciągu pierwszych lat kryzysu — tak, iż spadek ich w okresie 1929 ÷ 1933 był szczególnie duży. Niemniej jednak obniżały się naogół równomiernie obroty po stronie zarówno przywozu z Niemiec, jak i wywozu na ten rynek. Dopiero po wprowadzeniu w życie nowej polskiej taryfy celnej natąpiła zmiana o tyle, iż wobec wyższego naogół poziomu ceł autonomicznych tej taryfy Niemcy, niekorzystając — wobec nieposiadania klauzuli największego uprzywilejowania w Polsce — z ceł konwencyjnych i zdane zatem na cła autonomiczne, musiały swój wywóz do Polski ograniczyć. Z miesięcznej przeciętnej zł 15 ÷ 16 miljn. niemieckiego wywozu do Polski w 1933 r. wywóz niemiecki spadł w lutym r. b. do niewiele wyższego poziomu ponad zł 6 miljn. Zniesienie w marcu r. b. wojny celnej pomiędzy Niemcami i Polską dało jednak niemieckiemu wywozowi do nas nowy impuls, wyrażający się w dość powolnym, ale zato niemal nieprzerwanym wzroście z miesiąca na miesiąc penetracji wywozu niemieckiego na nasz rynek. Co do wywozu polskiego do Niemiec zaś, to wzrósł on dość znacznie w pierwszych miesiącach r. b. — i miał po zniesieniu wojny celnej tendencję jeszcze silniejszego zwiększenia się. Znane wypadki dewizowe w Niemczech sprawiły jednakże, iż wywóz ten załamał się już nieomal całkowicie. Można to dobitnie stwierdzić liczbowo. Miesięczna przeciętna wartość polskiego wywozu do Niemiec w okresie styczeń ÷ sierpień r. b. wynosiła prawie zł 14 miljn. wywóz w sierpniu — zł 12,8 miljn., we wrześniu zaś — jak powiedziano wyżej — zł 9,2 miljn. I te liczby są w gruncie rzeczy o tyle nierealne, iż "zamrożenia" należności naszych eksporterów sięgają już w tej chwili z pewnością kilkunastu milionów złotych.

Dlatego też bilans wrześniowy z Niemcami ma swoje znaczenie, powiedzielibyśmy, dydaktyczne. Po raz pierwszy skutki niemieckiej katastrofy dewizowej ujawniły się u nas w całej okazałości. Stoimy dziś w położeniu, w którym z jednej strony przywóz niemiecki do Polski posiada wyraźną tendencję zwyżkową (przywóz wrześniowy stanowi wobec najniższego przywozu w lutym r. b. wzrost nieomal o 85%), podczas gdy nasz wywóz do Niemiec się załamuje.

Układ kompensacyjny, zawarty z Niemcami w dn. 12/X r. b., nie zmienia w tej sytuacji właściwie niczego. Przedewszystkiem

— techniczne jego działanie musi z natury rzeczy pozostawać dotychczas niewiadomą, ponadto zaś chroni on przecież tylko względnie niewielki wycinek naszego wywozu, podczas gdy ok. 85% wywozu tego nie posiada żadnych gwarancji urzędowych i siłą rzeczy w obecnym stanie rzeczy musi albo szukać sobie gwarancji prywatnych albo — ustawać.

Problemat zabezpieczenia naszego wywozu do Niemiec czeka zatem na rozwiązanie. Z praktyki dotychczas zawartych przez Niemcy układów rozrachunkowych z krajami zachodnimi widać niezbicie, iż w tej formie układy te działają źle. Należałoby sobie życzyć, aby uregulowanie płatności niemieckich w obrotach z Polską poszło innym jakimś torem i uniknęło błędów, popełnionych przez innych.

T.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN WE WRZEŚNIU 1934 R. — Ożywienie sezonowe obrotów handlowych, jakie ujawniło się już w końcu sierpnia, utrzymywało się również przez cały wrzesień. Nie przybrało ono poprawa poważniejszych rozmiarów i dotyczyło głównie niektórych tylko branż, nie wykazując charakteru powszechnego, w każdym jednak razie obroty pozostawały wciąż na poziomie wyższym w r. b. niż w r. ub.

Wskaźnik weksli wystawionych (wg obliczeń Instytutu Badań Konjunktur Gospodarczych z usunięciem sezonowości) wykazał we wrześniu — po silnym bardzo wzroście w sierpniu — spadek, mianowicie o 13,9%, ale nie można tego spadku wiązać ze zmianami w rozmiarach obrotów handlowych, gdyż wskazuje on tylko na spadek zapotrzebowania kredytowego, na wzrost udziału transakcji gotówkowych i na finansowanie w większym stopniu produkcji i zbytu z narastających kapitałów obrotowych przedsiębiorstw.

Rynek finansowy, jak widać, upłynniał się we wrześniu w dalszym ciągu, oddziałując dzięki temu dodatnio na sytuację obrotów handlowych. Wypłacalność uległa we wrześniu dalszej poprawie. Odsetek weksli zaprotestowanych w stosunku do weksli, płatnych w danym miesiącu (obliczany przez Instytut Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen z usunięciem sezonowości) wykazał we wrześniu spadek o 4,4%, przyczem odsetek weksli, protestowanych w urzędach pocztowych, obniżył się jeszcze silniej, bo o 6,5%. Gdy we wrześniu r. ub. odsetek weksli protestowanych w Banku Polskim wynosił 0,84, to we wrześniu r. b. stanowił zaledwie 0,31, odsetek zaś weksli, protestowanych w urzędach pocztowych, spadł w ciągu roku z 1,93 do 1,43.

Z liczb, ilustrujących do pewnego stopnia rozmiary obrotów handlowych, przytoczyć można jeszcze dane, dotyczące przewozów kolejowych. Wskaźnik ładunków kolejowych (z usunięciem sezonowości przy podstawie: 1928 r. = 100) wynosił w sierpniu 71,7, we wrześniu obniżył się nieco — do 68,8, ale pozostawał wyższy niż we wrześniu r. ub. (66,2). Biorąc pod uwagę liczby absolutne, stwierdzamy, że przewozy kolejowe wewnątrz kraju utrzymywały się we wrześniu na tym samym poziomie co w sierpniu, wynosząc 8,2 tys. wagonów przeciętnie dziennie.

Siła nabywcza ludności nie wykazała we wrześniu wyraźniejszych zmian, lekko może wzmagając się, jeśli chodzi o ludność miejską (w związku z pewną poprawą w przemyśle i zaniechaniem już naogół zniżek płac), lekko zaś obniżając się na wsi (w związku ze zniżką poziomu cen produktów rolnych). Odpowiednio też kształtowało się spożycie, przyczem w związku z zapowiadaną zniżką cen nafty dało się zauważyć pewne powstrzymywanie się w jej zakupach (wies).

Ceny na rynku wewnętrznym wykazywały we wrześniu w dalszym ciągu ruch zniżkowy, który — podobnie jak w poprzednim miesiącu — w dużym stopniu był zależny od planowej akcji zniżki cen, która tym razem objęła produkty naftowe. Ceny hurtowe obniżyły się we wrześniu o 1,6%, a ceny detaliczne tylko o 0,2%, dzięki czemu zmniejszyła się nieco rozpiętość między cenami hurtu i detalu.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badań Konjunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne krajowe	Artykuły przemysłowe
Wrzesień 1929 . .	94,8	90,2	97,4
" 1930 . .	83,8	75,6	88,3
" 1931 . .	72,1	65,7	74,3
" 1932 . .	63,1	54,3	66,6
" 1933 . .	58,1	50,9	60,3
" 1934 . .	54,9	46,5	58,0

	Artykuły rolne:		Artykuły przemysłowe:		
	sprzedawane przez rolników	przetwory surowce	półfabrykaty	wyroby gotowe	
Wrzesień 1933	41.1	60.0	56.5	59.6	64.2
Styczeń 1934	38.4	59.0	61.4	60.0	64.3
Luty "	38.8	57.9	60.8	59.7	64.8
Marzec "	38.9	57.8	59.9	59.7	64.1
Kwiecień "	37.4	57.7	59.4	59.2	63.8
Maj "	35.7	57.2	58.5	57.4	63.8
Czerwiec "	36.2	56.8	57.6	57.8	63.7
Lipiec "	37.9	57.4	56.8	56.9	63.3
Sierpień "	38.1	57.9	56.7	56.2	62.5
Wrzesień "	36.4	56.8	55.7	55.6	62.4

Co się tyczy artykułów rolnych, łącznie z kolonialnemi oraz innemi, objętemi grupą ogólną żywności i używek — to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki: 1928 r. = 100):

	Sierpień 1934	Wrzesień 1934	Wrzesień 1933
Ziemiopłody	39.1	37.2	34.9
Mąka i kasza	41.5	41.1	40.9
Zwierzęta rzeźne	37.3	35.1	45.7
Mięso i stonina	43.1	44.4	52.3
Nabiał	36.7	36.5	49.2
Cukier, sojrytus, piwo	90.0	85.5	90.3
Towary kolonialne	69.0	69.5	72.1
Tytoń	99.9	99.9	99.9
Sól	104.5	104.5	104.5

Ceny artykułów rolnych wykazały we wrześniu w stosunku do sierpnia zniżkę (o 2.9%), zatrzymawszy się jednak na poziomie nieco wyższym niż w maju i czerwcu.

W zakresie krajowych roślinnych produktów spożywczych rozpoczęła w końcu sierpnia zniżka cen przeważała również i we wrześniu, co odpowiadało zresztą zniżkowej tendencji cen na rynkach światowych. Mimo przewagi jednak spadkowej tendencji cen we wrześniu, która zwłaszcza nieco wyraźniej wystąpiła w przetworach zbożowych, sytuacja kształtowała się na rynku zbożowym niejednolicie — tak, że szereg potowań wykazywał stabilizację względnie zwykłą cen, przyczem wyraźną zwykłą na wszystkich giełdach wykazały ceny owsa.

Ceny zwierzęcych produktów spożywczych — po dwumiesięcznym okresie zwyczaj — we wrześniu lekko zniżkowały. Najślabiej dotknęła zniżka ceny mięsa i przetworów, w zakresie nabiału wogóle przeważały zwyczaj cen, natomiast jednolicie zniżkowo kształtowały się ceny inwentarza żywego. W tym ostatnim zakresie ceny bydła rogatego (przy minimalnym wciągu eksportu) zniżkowały bardzo niewiele, a silniej spadły (przy lekkiej poprawie w eksporcie) ceny nierogacizny. W zakresie nabiału zniżkowały ceny mleka, natomiast ceny masła mimo dość dużej podaży i spadku cen na rynkach eksportowych (eksport we wrześniu wzrósł) wykazały zwykłą, podobnie zresztą jak i ceny jaj, których podaż utrzymywała się na niezbyt wysokim poziomie, a eksport wzmożił się.

Ceny towarów kolonialnych wykazały we wrześniu lekką zwykłą, której przyczyną był nieznaczny bardzo wzrost cen herbaty i kawy; ceny pieprzu kształtowały się zniżkowo.

Grupa artykułów przemysłowych wykazuje we wrześniu r. b. bardzo niewielką zniżkę — o 0.9% (w sierpniu o 1.0%). Zmiany cen w poszczególnych działach towarowych ilustruje ruch wskaźników, przedstawiony poniżej (przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Sierpień 1934	Wrzesień 1934	Wrzesień 1933
Drewno surowe	42.6	40.5	38.1
" obrobione	40.8	40.8	38.0
Surowce włókniste	36.5	35.3	37.5
Przędza	46.6	46.3	49.7
Tkaniny	58.9	58.5	58.8
Paliwo mineralne	91.0	91.0	91.9
Oleje mineralne	97.1	88.4	94.8
Złom i ruda żelazna	59.5	59.0	65.2
Żelazo	78.7	78.7	84.5
Metale nieżelazne	43.7	43.2	49.0
Skóry surowe	33.4	33.9	36.8
" wyprawione	43.4	43.4	47.5
Odzież i obuwie	46.2	47.2	51.0
Chemicalka	76.2	76.3	79.3
Mydło	62.0	62.2	68.5

Nawozy sztuczne	74.8	74.8	80.1
Materj. budowl. min.	44.1	43.0	53.2
Papier	65.2	65.2	72.1
Urządzenia domowe (meble, naczynia, żarówki)	75.2	75.7	80.2
Maszyny i narzędzia rolnicze	77.6	77.5	85.5
Maszyny, narzędzia i in. wyroby dla przemysłu	83.5	83.5	85.8

W grupie drzewnej po pewnem zahamowaniu poprzedniej zniżki cen już w sierpniu — we wrześniu nastąpiła pełna stabilizacja cen, jeśli chodzi o drewno obrobione, a nieznacznie tylko zniżkowały ceny drewna surowego (które w sierpniu utrzymały się na poziomie lipcowym); dotyczy to zwłaszcza drewna sosnowego.

W grupie włókienniczej mamy we wrześniu ogólną zniżkę cen: zarówno surowca, jak i przędzy, jak i tkanin. Zniżka surowca, trwająca zresztą przez cały rok bieżący, dotknęła we wrześniu zarówno bawełnę, jak i wełnę. Wobec spadku cen surowca i zmniejszonego zapotrzebowania fabryk, wyrabiających tkaniny, nastąpił spadek cen przędzy bawełnianej, natomiast ceny przędzy wełnianej pozostawały we wrześniu bez zmiany — przy osłabionym również zbycie wewnętrznym, ale zwiększonym eksporcie. Ceny tkanin, zniżkujące lekko od czerwca, wykazały również we wrześniu bardzo niewielki spadek, naogół jednak większość gatunków — przy zbyciu dość dobrym w ciągu miesiąca, a osłabionym pod koniec miesiąca — nie wykazała we wrześniu zmiany cen.

Ceny paliwa pozostawały we wrześniu niezmiennione — zarówno jeśli chodzi o węgiel (którego zbył w kraju i na eksport wzrósł), jak i o ropę naftową (której przeróbka nieco zmalała).

W zakresie metali nastąpił lekki spadek cen surowca żelaznego (właściwie zniżka cen złomu), natomiast ceny żelaza, obniżone w sierpniu, pozostały we wrześniu niezmiennione, przyczem zbył żelaza — zarówno wewnętrzny, jak i zagraniczny — zwiększył się. W innych metalach ceny cynku (którego eksport wzrósł) i ołowiu pozostawały bez zmiany, a obniżyła się tylko cena miedzi.

W grupie różnych artykułów przemysłowych przy ożywieniu w garbarniach a lekko zmniejszonej sprzedaży skór nastąpiła stabilizacja ich cen, jeśli chodzi o skóry wyprawione, lekka zwykła zaś, jeśli chodzi o skóry surowe; przy utrzymującym się dobrym zbyciem, zniżkowały jednak ceny mineralnych materiałów budowlanych, mianowicie ceny wapna i cementu; ceny produktów naftowych wykazały obniżkę (nafta) przy jednoczesnym sezonowym ożywieniu sprzedaży; ceny chemicalki, nawozów sztucznych, papieru (po zniżce w sierpniu) nie wykazały we wrześniu zmian.

Ruch cen w ciągu roku — od września 1933 r. do września 1934 r. — wykazuje zniżkę ogólnego poziomu cen o 5.5%, przyczem ceny artykułów rolnych spadły silniej, bo o 8.6%, a ceny artykułów przemysłowych tylko o 3.8%.

Jak widzimy, rozpiętość między cenami artykułów rolnych i cenami artykułów przemysłowych w ciągu roku jeszcze zwiększyła się, ceny bowiem artykułów przemysłowych w końcu 1933 r. wykazywały tendencję lekko zwykłą, a w r. b. stale zniżkowały, ale w bardzo małym stopniu, natomiast ceny artykułów rolnych zniżkowały stale (do czerwca) i w niektórych miesiącach dość znacznie, a ostatnia zwykła w okresie czerwca — sierpnia została we wrześniu stracona.

W zakresie cen artykułów rolnych podkreślić należy fakt zmienny: zwykłą cen ziemiopłodów w ciągu roku, mianowicie o 6.6%; wzrosły również ceny przetworów, ale minimalnie, bo o 0.5%. Tak więc sytuacja w zakresie gospodarki zbożowej uległa w ciągu roku poprawie, natomiast znacznie pogorszyła się sytuacja w zakresie gospodarki hodowlanej, decydująca dla większości rolnictwa. Mianowicie, ceny inwentarza obniżyły się w ciągu roku aż o 23.2%, ceny mięsa i przetworów o 15.1%, a ceny nabiału najsilniej, bo o 25.8%.

Co się tyczy cen artykułów przemysłowych, to tu nastąpił przedewszystkiem w okresie wrzesień 1933 — wrzesień 1934 spadek cen większości surowców. A więc, ceny paliwa mineralnego spadły o 1.0%, ceny złomu i rudy żelaznej obniżyły się o 9.5%, ceny surowców włókienniczych spadły o 5.9% (znaczenie spadły ceny wełny, przy lekkiej zwykłej cen bawełny), wrzesień ceny skór surowych obniżyły się o 7.8%. Zwykływały jedynie ceny drewna, mianowicie o 6.3%. Jeśli chodzi o półfabrykaty, to tu — głównie wślad za zniżką cen surowców — nastąpił spadek cen produktów naftowych — o 6.8% (właściwie tylko nafty), spadek cen żelaza — o 6.9%, spadek cen przędzy (zarówno bawełnianej, jak i wełnianej) — o 6.8%, spadek cen skór wyprawionych — o 8.6%, pozątem zniżkowały ceny: innych metali poza żelazem — o 11.8% (cena ołowiu pozostała bez

zmiany), materiałów budowlanych mineralnych — o 19,2% (zarówno cegły, jak i szkła, a zwłaszcza wapna i cementu), nawozów sztucznych — o 6,6%, różnych chemikaliów — o 3,8%, papieru — o 9,6%; wzrosły — wobec wzrostu cen surowca — ceny drewna obrobionego, mianowicie o 7,4%. Z wyrobów gotowych o charakterze artykułów bezpośredniej konsumpcji nastąpił spadek cen tkanin, urządzenia domowego, odzieży i obuwia, mydła i t. p.

Sumując ruch cen w ciągu okresu rocznego wrzesień 1933 ÷ wrzesień 1934, stwierdzić można, że w dziedzinie przemysłu ceny surowców obniżyły się o 1,4%, ceny półfabrykatów najsilniej, bo o 6,8%, wreszcie ceny fabrykatów o 2,8%. W zakresie fabrykatów ceny wyrobów dla produkcji rolnej spadły najsilniej, bo o 9,4%, znacznie słabiej zaś ceny wyrobów dla produkcji przemysłowej (o 2,7%) oraz ceny wyrobów dla konsumpcji (o 2,5%). Co się tyczy rolnictwa, to ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał, zniżkowały w ciągu roku o 11,4%, przyczem zniżka ta wywołała stosunkowo mniejszy spadek cen żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), mianowicie o 7,0%. Jednocześnie, gdy spadek cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, wyniósł 11,4%, to o wiele niższym okazał się spadek cen artykułów, nabywanych przez rolnika (maszyny i narzędzia, nawozy, drzewo tarte i materiały budowlane, żelazo walcowane, skóry i obuwie, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, tkaniny, meble, naczynia) — stanowił bowiem zaledwie 4,4%.

Rozpatrując okres dłuższy — 5-letni, mianowicie od września 1929 r., w którym to roku dały się stwierdzić pierwsze objawy recesji, do września 1934 r. kiedy możemy już zauważyć pewne znamiona następującej poprawy — ruch cen w poszczególnych latach rozpatrywanego okresu możemy ująć w następujących liczbach:

Okres:	Spadek cen:		
	ogólny	artykułów rolnych krajowych	artykułów przemysłowych
Wrzesień 1929 ÷ wrzesień 1930	11,6	16,2	9,1
" 1930 " 1931	14,0	13,1	15,9
" 1931 " 1932	12,5	17,3	10,4
" 1932 " 1933	7,9	6,3	9,5
" 1933 " 1934	5,5	8,6	3,8

Jak widzimy, przez pierwsze 2 lata omawianego okresu 5-letniego, t. j. do 1931 r., ruch zniżkowy cen wzmagał się, poczem, osiągnąwszy maksimum w okresie 1930/31, w następnych latach stopniowo słabł. Ruch zniżkowy cen artykułów rolnych był naogół znacznie silniejszy od ruchu zniżkowego cen artykułów przemysłowych, mianowicie w okresie pierwszym (1929/1930), środkowym (1931/1932) oraz ostatnim (1933/1934), natomiast w okresach: 1930/31 i 1932/33 przystosowawczy ruch spadkowy cen artykułów przemysłowych prześcignął zniżkę cen artykułów rolnych.

Ceny detaliczne wykazały we wrześniu — po przejściowej wyższości w sierpniu — spadek, który jednak wynosił tylko 0,2%, i ceny wróciły do poziomu lipcowego. Spadły we wrześniu ceny artykułów przemysłowych o 0,5%, podczas gdy ceny artykułów rolnych lekko zwiększyły się (o 0,3%).

Ruch wskaźników cen detalicznych (w Warszawie) przedstawiał się następująco:

Wskaźnik ogólny	Wskaźnik cen (1928 = 100)		
	Sierpień Wrzesień Wrzesień		
	1934	1934	1933
Wskaźnik ogólny	56,7	56,6	60,9
Artykuły rolne	47,4	47,5	51,8
" przemysłowe	64,8	64,5	68,6
Żywność	49,6	49,6	54,1

Ruch cen detalicznych w okresie rocznym — od września 1933 r. do września 1934 r. — wykazuje zniżkę ogólnego poziomu cen o 7,1%, a więc stosunkowo większą od zniżki cen artykułów hurtowych (porównanie to wykazywać może zresztą tylko najogólniejszą tendencję — wobec odmiennej budowy wskaźników). Ceny artykułów rolnych spadły w tym okresie rocznym nieco silniej, bo o 8,3%, natomiast ceny artykułów przemysłowych — nieznacznie słabiej, bo o 6,0%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) we wrześniu kształtowały się niejednolicie — i to odmiennie niż w sierpniu: dla rodzin robotniczych zmalały o 0,9%, dla rodzin zaś pracowników umysłowych wzrosły o 0,2%. W zakresie kosztów utrzymania rodzin robotniczych nastąpił spadek kosztów żywności (o 1,2%),

spadek kosztów opału i światła (o 3,7%) oraz kosztów odzieży i obuwia (o 0,2%). Co się tyczy kosztów utrzymania rodzin pracowników umysłowych, to tu zwiększała pozycja żywności (o 1,6%), a jednocześnie zniżkowały pozycje: opału i światła (o 0,6%), mieszkania (o 0,3%) oraz odzieży i obuwia (o 0,1%). W okresie rocznym wrzesień 1933 ÷ wrzesień 1934 koszty utrzymania rodzin robotniczych obniżyły się o 5,7%, rodzin zaś pracowników umysłowych trochę mniej, bo o 4,6%.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE¹⁾

ZBOŻA I PRZETWORY

RUCH CEN ZBÓŻ w okresie 21/X ÷ 3/XI r. b. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	21/X ÷ 27/X	28/X ÷ 3/XI	Spadek %
Pszenica			
Warszawa	19,65	18,75	4,6
Poznań	17,42	16,75	3,9
Lwów	18,25	15,87½	13,1
Przeciętna	18,44	17,12	7,2
Zyto			
Warszawa	16,50	15,25	7,6
Poznań	17,04	16,12½	5,4
Lwów	16,59	13,87½	16,4
Przeciętna	16,71	15,08	9,8
Owies			
Warszawa	16,17	16,00	1,1
Poznań	16,83	15,96	5,2
Lwów	15,31	12,57	17,9
Przeciętna	16,10	14,84	8,0
Jęczmień browarowy			
Warszawa	21,35	20,25	5,2
Poznań	21,25	19,94	6,2
Lwów	13,87½	13,37½	3,7
Przeciętna	18,82	17,85	5,1
Jęczmień zwykły			
Warszawa	16,50	16,50	—
Poznań	18,25	18,00	1,4
Lwów	12,87½	12,37½	3,9
Przeciętna	15,87	15,62	1,7

— Zniżkowa tendencja cen z okresów poprzednich utrzymywała się w dalszym ciągu i w okresie sprawozdawczym (od 29 października do 3 listopada) na rynku zbóż i przetworów, obejmując zarówno giełdę warszawską, jak i poznańską. obroty na tej pierwszej — mimo krótszego o jeden dzień okresu, wobec przypadającego święta — nie różniły się poważnie od okresu, poprzedzającego sprawozdawczy. Na giełdzie warszawskiej — poza utrzymaniem owsem — zniżki cen były następujące (w zł na 100 kg): wszystkie gatunki pszenicy, żyta i otrab pszenicznych 0,50, jęczmień browarowy i o wadze 678/73 g/l 1,00, — 649 i 620,5 g/l 0,50, wszystkie gatunki mąki pszennej 2,00, — żytniej 1,00 oraz otręby żytnie 0,25. Na giełdzie poznańskiej zniżkowały: żyto i pszenica o zł 1,00 na 100 kg, jęczmień o zł 0,50, owies o zł 1,25, wszystkie gatunki mąki pszennej o zł 1,00 ÷ 2,75, — żytniej o zł 0,25 ÷ 1,75, otręby żytnie o zł 0,75 i jęczmień o zł 0,50.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w tygodniu sprawozdawczym wyniósł 12 297 t, w tem 1 428 t żyta (dla okresu ubiegłego odpowiednie liczby wynosiły: 13 408 i 2 895).

Warszawa. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jara czerwona szklista 775 g/l 19,50 ÷ 20,00 (20,00 ÷ 21,00), — jednolita 742 g/l stara i nowa 18,50 ÷ 19,00 (19,00 ÷ 20,00); — zbierana 731 g/l stara i nowa 17,50 ÷ 18,00 (18,00 ÷ 19,00), żyto I standart 15,50 ÷ 16,00 (16,00 ÷ 16,50), — II stand. 15,00 ÷ 15,50 (15,50 ÷ 16,00), jęczmień browarowy 689 g/l 19,50 ÷ 21,00 (20,50 ÷ 22,00), — o wadze 678/673 g/l 17,00 ÷ 18,00 (18,00 ÷ 19,50), — o wadze 649 g/l 16,00 ÷ 16,50

¹⁾ Na podstawie danych Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Rolnictwa i Ref. Roln., sprawozdań organizacji gospodarczych, własnych korespondentów, depesz P. A. T. i t. d.

(16:50 ÷ 17:00), — o wadze 620·5 g/l 15:50 ÷ 16:00 (16:00 ÷ 16:50), owies I stand. (niezadeszczony) 16:50 ÷ 17:00, — II stand. (lekko zadeszczony) 15:50 ÷ 16:50, — III stand. (zadeszczony) 15:00 ÷ 15:50, mąka pszenna I B 0 ÷ 45% 31:00 ÷ 33:00 (33:00 ÷ 35:00), — I C 0 ÷ 55% 29:00 ÷ 31:00 (31:00 ÷ 33:00), — I D 0 ÷ 60% 27:00 ÷ 29:00 (29:00 ÷ 31:00), — I E 0 ÷ 65% 25:00 ÷ 27:00 (27:00 ÷ 29:00), — II B 20 ÷ 65% 23:00 ÷ 25:00 (25:00 ÷ 27:00), — II D 45 ÷ 65% 22:00 ÷ 23:00 (24:00 ÷ 25:00), — II F 55 ÷ 65% 21:00 ÷ 22:00 (23:00 ÷ 24:00), — II G 60 ÷ 65% 20:00 ÷ 21:00 (22:00 ÷ 23:00), — III A 65 ÷ 70% 15:00 ÷ 16:00 (15:00 ÷ 17:00), mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 24:00 ÷ 24:50 (25:00 ÷ 25:50), — I gat. 0 ÷ 65% 23:00 ÷ 23:50 (24:00 ÷ 24:50), — II gat. 17:00 ÷ 18:00 (18:00 ÷ 19:00), razowa 17:00 ÷ 18:00 (18:00 ÷ 19:00), — „poślednia” 14:00 ÷ 15:00, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11:00 ÷ 11:50 (11:50 ÷ 12:00), — średnie z przemiału standartowego 10:00 ÷ 10:50 (10:50 ÷ 11:00), — miałkie z przemiału standartowego 10:00 ÷ 10:50 (10:50 ÷ 11:00), otręby żytnie z przemiału standartowego 9:00 ÷ 9:50 (9:25 ÷ 9:75).

Poznań. — Ceny hurtowe według cedyłu urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań, dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica stara i nowa, zdatna do przemiału, 16:00 ÷ 16:50 (17:00 ÷ 17:50), żyto stare i nowe, zdatne do przemiału, 15:50 ÷ 15:75 (16:50 ÷ 16:75), jęczmień 710 ÷ 725 g 19:00 ÷ 19:50 (19:50 ÷ 20:00), — 680 ÷ 690 g 17:50 ÷ 18:00 (18:00 ÷ 18:50), — browarowy bez notowań (21:00 ÷ 21:50), owies 15:50 ÷ 15:75 (16:75 ÷ 17:00), mąka wraz z workiem: pszenna I gat. A 20% 27:75 ÷ 30:25 (30:50 ÷ 33:50), — I gat. B 45% 27:25 ÷ 27:75 (28:50 ÷ 29:00), — I gat. C 55% 26:50 ÷ 26:75 (27:50 ÷ 28:00), — I gat. D 60% 25:25 ÷ 25:75 (26:50 ÷ 27:00), — I gat. E 65% 24:25 ÷ 24:75 (25:50 ÷ 26:00), — II gat. A 20 ÷ 55% 23:25 ÷ 23:75 (24:50 ÷ 25:00), — II gat. B 20 ÷ 65% 22:75 ÷ 23:25 (24:00 ÷ 24:50), — II gat. D 45 ÷ 65% 19:75 ÷ 20:25 (21:50 ÷ 22:00), — II gat. F 55 ÷ 60% 16:75 ÷ 17:25 (18:00 ÷ 18:50), — III gat. A 65 ÷ 70% 15:00 ÷ 16:00 (16:00 ÷ 16:50), — III gat. B 70 ÷ 75% 12:50 ÷ 13:00 (13:00 ÷ 13:50), mąka żytnia I gat. 0 ÷ 55% 21:50 ÷ 22:50 (21:25 ÷ 23:75), — I gat. 0 ÷ 65% 19:50 ÷ 21:50 (19:75 ÷ 22:25), — II gat. 55 ÷ 70% 15:00 ÷ 16:00 (15:25 ÷ 17:75), — „poślednia” ponad 70% 13:00 ÷ 14:00 (13:25 ÷ 15:75), — razowa 0 ÷ 95% 17:00 ÷ 18:00 (17:25 ÷ 19:75), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 10:00 ÷ 10:50, — grube z przemiału standartowego 10:75 ÷ 11:25, otręby żytnie z przemiału standartowego 10:00 ÷ 11:50 (10:75 ÷ 11:50), otręby jęczmienne 11:00 ÷ 12:50 (11:50 ÷ 13:00).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 29 października do 3 listopada 1934 r.

— Okres sprawozdawczy, obejmujący koniec jednego miesiąca i początek drugiego, cechował przedewszystkiem spadek obrotów, któremu towarzyszyły znikłowe tendencje dla wszystkich — z wyjątkiem jednej — akcyj. To też notowania w ostatnim dniu okresu stanowią jednocześnie najniższy całotygodniowy kurs. Poza Haberbuschem, który jedynie zwyżkował (o zł 1·50), reszta akcji wykazała następujące straty: Bank Polski zł 0·75, Lilpop zł 0·45, Ostrowiec zł 0·10 i Starachowice zł 0·15. Z dniem 2/XI r. b. akcje Starachowic notowane są bez kuponu za 1933 r.

Na giełdach: krakowskiej i poznańskiej — transakcje ograniczały się tylko do akcji Banku Polskiego, które lekko zniżkowały: na pierwszej o zł 0·30 i na drugiej o zł 0·50. Giełda lwowska nie wykazała żadnych transakcyjnych akcji.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	97·00	95·75	95·75
Lilpop	zł 25	11·08	10·50	10·50
Norblin	zł 100	29·50	29·25	29·50
Ostrowiec	zł 50	.	.	21·60
Starachowice	zł 50	13·90	13·60	13·60
Haberbusch	zł 100	.	.	37·00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (nawiasach — notowanie z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 96·70 (97·00).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 96·00 — 95·50 (96·00 — 95·00).

CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

PRZEPISY WYKONAWCZE DO PRZYWOZOWEJ TARYFY CELNEJ. — Nowa przywozowa taryfa celna, ustanowiona rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 732), która weszła w życie w dn. 1/X r. ub., wydana została w formie załącznika do wymienionego rozporządzenia, zasady zaś jej stosowania ustalone zostały w samym rozporządzeniu. Rozporządzenie to, po wyjaśnieniu na wstępie podstaw stosowania kolumny I i II taryfy, jakoteż podstaw stosowania taryfy do poszczególnych towarów (art. 2 ÷ 4), określa bliżej zasady wymierzania cla, ustalając pojęcie wagi netto (czystej) towaru, brutto (surowej) oraz wagi towaru z bezpośrednim (wewnętrznym) opakowaniem, sposoby określania każdej z tych wag oraz pojęcie opakowań towarów. Dalsze szczegóły stosowania zasad taryfy celnej ujęte zostały w ogólnym rozporządzeniu o postępowaniu celnym z dn. 4/X 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 77, poz. 552).

Gdy z chwilą wejścia w życie nowego prawa celnego („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 610) wygasła moc obowiązująca dawnego rozporządzenia o postępowaniu celnym, co — jak wiadomo — nastąpiło w dn. 30/X r. b., zaszła potrzeba ujęcia szczegółów, dotyczących stosowania przywozowej taryfy celnej, w odrębne przepisy. Przepisy takie wydane zostały w drodze rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 9/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 92, poz. 833) w formie „przepisów wykonawczych do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej”.

Przepisy wykonawcze składają się z 16 paragrafów, z których paragraf 1 posiada znaczenie objaśniające, wskazuje bowiem tylko, że artykuły, powołane w rozporządzeniu, oznaczają przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej, ostatni zaś paragraf — 16 — ustala termin wejścia w życie przepisów wykonawczych na dz. 30 X 1934 r., a więc ten sam termin, w którym weszło w życie nowe prawo celne.

Paragrafy 2 i 3 przepisów uzupełniają podane w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej określenie wagi netto i brutto, służące według taryfy za podstawę do wymiaru cla, zalecając nie doliczać do wagi netto kartonów, papierów, sznurków, tasiemek do obwiązywania towaru, deszczulek wkładowych i t. p., do wagi zaś brutto — dodatkowego opakowania, przeznaczonego do ochrony towaru w drodze, jako to: drugiej (wierzchniej) beczki, drugiej (wierzchniej) skrzyni, słomy, jako ochrony zewnętrznej i t. p. Nadto ust. 2 § 3 zawiera wskazówkę, że jeżeli w jednym i tem samym opakowaniu znajdują się 2 lub więcej towarów, podlegających różnym stawkom celnym od wagi brutto, wagę opakowania rozdziela się na każdy z tych towarów proporcjonalnie do ich wagi czystej.

Paragrafy 4 ÷ 6 stanowią najistotniejszą część przepisów, ustalając w osobnym załączniku urzędową tabelę tarową, dającą możliwość określać wagę netto towaru zapomocą odliczenia od wagi brutto (surowej) pewnego procentowego opustu na opakowanie, co w znacznej mierze ułatwia odprawę celną, a z drugiej strony — przez usuwanie potrzeby rozpakowywania towaru — zapobiega uszkodzeniu towaru. Tabela tarowa przewiduje opust na tarę blisko dla 700 pozycji taryfy celnej; rozmiary opustu zależne są od rodzaju towarów i opakowań. Opust dla worków (pojedynczych, podwójnych, potrójnych) wynosi ½ ÷ 3½%, dochodząc przy towarach lekkich, jak np. przy chmielu, do 5 ÷ 7%, dla skrzyń — 9 ÷ 35%, dochodząc niekiedy do 55% i nawet do 65%, dla blaszanki — 4 ÷ 15%, dla naczyń szklanych — 15 ÷ 35%, dla naczyń kamiennych — 30% ÷ 35%.

Jeżeli jednak importer uzna opust na tarę dla danej przesyłki za krzywdzący dla siebie, może zgłosić wniosek o faktyczne wyważenie towaru, dołączając do zgłoszenia na poparcie swego wniosku fakturę (specyfikację) ze szczegółową wagą towaru brutto i netto. Wniosek taki jest uwzględniany przez urząd celny z wyjątkiem wypadków, gdy wyważenie towaru byłoby połączone ze szkodą dla zdrowia uczestników rewizji lub też

napotkałoby na nieprzewyciężone trudności. Opust tarowy nie może być stosowany również wówczas, gdy w jednym i tem samym opakowaniu znajduje się 2 lub więcej rodzajów towarów; towary takie winny być faktycznie wyważane.

Paragrafy 7 ÷ 9 traktują o cieniu towaru według wagi brutto. W myśl postanowień, zawartych w tych paragrafach, cła się według wagi brutto przedewszystkiem te towary, które są wyraźnie w taryfie wymienione, jako podlegające cłu według wagi brutto, następnie — towary, od których stawka celna nie przekracza \mathcal{Z} 15 względnie \mathcal{Z} 12 od 100 kg, i to bez względu na to, czy stawki takie są ustalone w pozycjach, punktach albo uwagach taryfy i czy są stosowane za osobnym pozwoleniem lub bez pozwolenia, wreszcie podlegają cłu od wagi brutto towary, które są przeznaczone do detalicznej sprzedaży wraz z opakowaniem, jak np. perfumy we flakonach — łącznie z pudełkami, specyfiki farmaceutyczne w słoikach, buteleczkach i t. p., umieszczonych w pudełkach — łącznie z pudełkami. Ważę brutto z reguły stwierdza się przez faktyczne wyważenie przesyłki. Jeżeli jednak towary znajdują się w opakowaniach jednego rodzaju i jednej wagi, dopuszcza się próbne wyważenie, obejmujące co najmniej $\frac{1}{10}$ część przesyłki. Ważę brutto towarów, podlegających cłu do \mathcal{Z} 15, względnie \mathcal{Z} 12 od 100 kg, można przyjąć według wagi, ustalonej przy przyjęciu towarów do magazynu lub składu celnego.

Paragraf 10 postanawia, że przy wymierzaniu cła od wartości towaru, w razie gdy dzień, ustalony dla przeliczenia ceny zagranicznej towaru na walutę polską, przypada na dzień świąteczny, przeliczenie dokonywa się według kursu dewiz z dnia, poprzedzającego dzień świąteczny.

Paragraf 11 ustala zasadę, że używane zwykle w handlu opakowania (worki, skrzynie i t. p.), w których są przwożone z zagranicy towary, są wolne od cła, natomiast opakowania specjalne, np. beczki i butle żelazne, przystosowane do wielokrotnego przewozu lub stalego przechowywania towarów, podlegają osobno cieniu według ich jakości.

Wreszcie paragrafy 12 ÷ 15 przepisów traktują o kwestjach, związanych z zastosowaniem poszczególnych pozycji taryfy celnej, a to: o sposobie określania wagi towarów, dopuszczonych do odprawy na wagonach (§ 12), o beczkach i półbeczkach, w których są przywożone z zagranicy śledzie solone, które według taryfy służą za podstawę do wymiaru cła (§ 13), o warunkach zmiany stanu towarów, przybywających z zagranicy (§ 14), a w końcu o warunkach dodatkowego zastosowania przewidzianej w taryfie celnej zniżki cła lub zwolnienia od cła (§ 15).

ZWROTY CEŁ. — W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr. 96 (poz. 880 ÷ 884) ukazało się 5 rozporządzeń o zwrotach ceł przy wywozie różnych towarów, a mianowicie: 1) lnu i pakul lnianych, 2) spirytusu etylowego, 3) zbóż, produktów przemiału i siodu, 4) niektórych towarów, 5) naturalnego masła krowiego.

Jak wiadomo, z dniem 30/X r. b., t. j. z wejściem w życie prawa celnego, uchylona została m. in. ustawa z dn. 31/VII 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych, a wraz z nią również wszystkie rozporządzenia, wydane na jej podstawie, a więc także dotychczasowe rozporządzenia o zwrotach ceł. W związku z tem stało się koniecznym wydanie nowych rozporządzeń, opartych już na nowej podstawie, przewidzianej w art. 23 ust. 1 lit. b prawa celnego.

Powyższe rozporządzenia nie wprowadzają żadnych istotnych zmian w stosunku do obowiązujących do dn. 30/X r. b. zwrotów ceł, poza nielicznymi drobnymi zmianami, przewidzianymi w rozporządzeniu o zwrotach ceł przy wywozie niektórych towarów.

To ostatnie rozporządzenie (czwarte z wymienionych na wstępie) komasuje zwroty ceł przy wywozie artykułów przemysłowych, ustalone w różnych okresach czasu oddzielnymi rozporządzeniami, które obecnie zgrupowane zostały w § 1 tego rozporządzenia, jak następuje (w \mathcal{Z} od 100 kg wagi netto):

- 1) żelazo i stal: płaskie (prócz taśmowego) o szerokości powyżej 13 mm do 200 mm włącznie i o grubości powyżej 3½ mm; kwadratowe i okrągłe o średnicy powyżej 13 mm do 100 mm; kątowe o szerokości powyżej 40 mm 3'50
- 2) szyny kolejowe o wysokości powyżej 90 mm, również z końcami frezowanymi i otworami 2'90
- 3) żelazo i stal: kwadratowe i okrągłe o średnicy lub szerokości powyżej 100 mm; kątowe o szerokości 40 mm i mniej; kształtowniki (Teowe, dwu-Teowe, Ceowe, Zetowe, Tepkowe, owalne, półokrągłe, okienne, poręczowe, trapezowe oraz o innych tym podobnych skomplikowanych profilach) powyżej 40 mm w największym wymiarze; szyny kolejowe o wysokości 90 mm i mniej, również z końcami

- frezowanymi i otworami; łubki (złącza), podkładki, blacha o grubości 5 mm i wyżej 3'50
- 4) żelazo i stal: drobnowymiarowe o szerokości $13\frac{1}{2}$ mm w kręgach i nie kręgach 4'—
- 5) żelazo i stal: kształtowniki (Teowe, dwu-Teowe, Ceowe, Zetowe, Tepkowe, owalne, półokrągłe, okienne, poręczowe, trapezowe oraz o innych tym podobnych skomplikowanych profilach) o szerokości w największym wymiarze 40 mm i mniej; płaskie taśmowe o grubości $3\frac{1}{2}$ ÷ 1½ mm; uniwersalne płaskie o szerokości powyżej 200 mm wszelkiej grubości; blacha o grubości poniżej 5 mm do 1 mm włącznie 4'—
- 6) żelazo i stal: taśmowe o grubości poniżej 1½ mm, blacha o grubości poniżej 1 mm 5'30
- 7) stal szlachetna i wyroby z niej:
 - a) stopowa o wytrzymałości powyżej 55 kg/mm² o składnikach, wymienionych w poz. 931 taryfy celnej przywzowej, również węglista i manganowa o zawartości węgla chociażby poniżej 0'65% lub manganu poniżej 6%, lecz o wytrzymałości powyżej 70 kg/mm² — we wlewkach surowych i podwalcowanych, w ryglach, prętach, kręgach, profilach, blachach i taśmach; odlewy oraz wyroby kute, tłoczone i wyciskane ze wszelkiej stali o wytrzymałości powyżej 70 kg/mm² 9'—
 - b) węglowa i manganowa o zawartości węgla poniżej 0'65% lub manganu poniżej 6%, lecz o wytrzymałości powyżej 55 do 70 kg/mm² — we wlewkach surowych i podwalcowanych, w ryglach, prętach, kręgach, profilach, blachach i taśmach; odlewy oraz wyroby kute, tłoczone i wyciskane ze wszelkiej stali o wytrzymałości powyżej 55 do 70 kg/mm² 6'—
- 8) blacha żelazna i stalowa, pokryta cynkiem 5'—
- 9) wyroby kotlarskie, zbiorniki, rezerwoary, konstrukcje żelazne, dźwigary mostowe, baseny, skrzynie i t. p. wyroby z blachy żelaznej i stalowej oprócz wymienionych w poz. 960 taryfy celnej przywzowej 5'40
- 10) wiadra, beczki i t. p. naczynia z wyjątkiem puszek — wszystko z blachy żelaznej lub stalowej o grubości poniżej 4 mm, również cynkowej lub powleczonej innymi nieszlachetnymi metalami, lakierowanej, malowanej lub drukowanej 5'50
- 11) naczynia blaszane emaljowane 26'—
- 12) drut żelazny i stalowy o szerokości lub średnicy 6½ mm i mniej, również cynkowany, cynowany lub pokryty innymi nieszlachetnymi metalami 4'20
- 13) gwoździe żelazne i stalowe 4'30
- 14) wyroby żelazne i stalowe, polerowane, szlifowane lub inaczej obrabione, również z dodatkami drzewa, miedzi i jej stopów, np. nitów, śruby, nakrętki, łańcuchy, młotki, siekiery i t. p. z wyjątkiem butli stalowych 4'70
- 15) butle stalowe 14'—
- 16) hacele do podków końskich 5'40
- 17) wagony kolejowe towarowe 5'50
- 18) parowozy 20'—
- 19) części parowozowe specjalne, jakoto: kotły i ich części kompletne przystosowane (np. skrzynie paleniskowe, rury kotłowe z końcówkami miedzianymi i t. p.), armatury kotłowe, przegrzewacze pary, podgrzewacze i oczyszczacze wody, cylindry parowe obrabione, mechanizmy ruchu, stawidła, hamulce i t. p. 14'—
- 20) części wagonów, tendrów i parowozów, jakoto: os'oinice, czołownice zderzakowe, skrzynie sbrzęglowe, zderzaki, trzony zderzakowe, sprężyny i kosze zderzakowe, haki wszelkie, ciągła, sprzęgi, resory wszelkie, zestawy kołowe oraz osie, koła i obręcze, mażnice i widły mażnicze, wózki jedno- i dwuosiowe i ich części, hamulce wagonowe i t. p. 6'—
- 21) tendry całkowite 6'—
- 22) rury żelazne i stalowe, spawane lub ciągnione o średnicy wewnętrznej do 321 mm z wyjątkiem rur wiertniczych 2'50
- 23) rury — przewody z blachy żelaznej lub stalowej wyginanej i spawanej o grubości powyżej 4 mm i średnicy powyżej 500 mm 5'40
- 24) odlewy żeliwne, obięte pozycjami: 937 ÷ 945 włącznie, 1 022 p. 1, 1 026 p. 2 z lit. a, 1 027 p. 1 lit. a I, lit. b I, p. 2 lit. a, p. 4 lit. a, p. 5 oraz uwagą do teje pozycji, 1 043, 1 044 taryfy celnej przywzowej 5'—
- 25) maszyny i narzędzia rolnicze 13'—
- 26) obrabiarki do metali i drzewa 26'—
- 27) maszyny włókiennicze: tkackie (krosna mechaniczne), pomocnicze (żakardowe i nicielnicowe), przędzalnicze, przygotowawcze oraz do apetury; prasy hydrauliczne

do wykańczania wyrobów włókienniczych; wirówki do wykańczania wyrobów włókienniczych; suszarnie do włókien, przędzy, tkanin (pozycje tar. celnej przywozowej: 1 054, 1 058 pp. 1 i 4, 1 060 p. 1 lit. b i c oraz p. 2 lit. a i b, 1 061 pp. 1 ÷ 5 i 7, 1 063, 1 065, 1 073, 1 079 p. 2), jak również części tych maszyn

28) kapelusze i stożki wojskowe (wełniane) barwione	29'—
29) przędza wełniana barwiona	82'50
30) przędza wełniana z domieszką bawełnianej barwiona	78'50
31) przędza bawełniana barwiona	69'—
32) przędza wiganjowa barwiona	34'—
33) przędza wiganjowa z domieszką wełny (nie wyżej 50%), barwiona	30'—
34) przędza jedwabiu sztucznego niebarwiona	45'—
35) przędza jedwabiu sztucznego barwiona	70'—
36) cerata (chodniki ceratowe) na tkaninie jutowej	96'—
37) cerata na tkaninie innej	30'—
38) biel cynkowa o zawartości tlenku cynku (ZnO) powyżej 99%	70'—
39) biel cynkowa o zawartości tlenku cynku (ZnO) powyżej 92% do 99% włącznie	7'50
40) litopon	7'—
41) ług potasowy	3'—
42) chloran potasu	4'—
43) wszelkie prochy czarne	5'—
44) saletra wybuchowa, lignozyt i t. p.	9'—
45) lonty	26'—
46) kapsle	45'50
47) dynamit	104'—
48) nitrogliceryna	28'50
49) trotyl	41'50
50) proch bezdymny	32'50
51) bawełna strzelnicza	260'—
52) szkło taflewo	93'—
53) wyroby i naczynia ze szkła prasowanego, lanego lub dętego, również obrobione	2'—
54) meble gięte	3'—
55) ryż wyluszczonej, polerowany, mąka ryżowa wszelkich gatunków, grysik oraz puder ryżowy	42'00
	3 60

Zmiany, które wprowadzone zostały w powyższych zwrotach cel, dotyczą tylko przędzy sztucznego jedwabiu oraz bieli cynkowej.

Dla przędzy sztucznego jedwabiu, jak wiadomo, obowiązywały dotychczas 4 normy zwrotu cel, a mianowicie dla przędzy: 1) kolodjonowej niebarwionej — \bar{z} 201'50 od 100 kg, 2) kolodjonowej barwionej — \bar{z} 227, 3) wiskozowej niebarwionej — \bar{z} 70, 4) wiskozowej barwionej — \bar{z} 96 od 100 kg. Obecnie obowiązują tylko 2 normy: 1) dla przędzy jedwabiu sztucznego niebarwionej — \bar{z} 70 od 100 kg i 2) dla tejże przędzy barwionej — \bar{z} 96 od 100 kg.

Zwrot cła dla bieli cynkowej został zróżniczkowany w zależności od zawartości w niej tlenku cynku, a mianowicie dla bieli zawierającej powyżej 99% tlenku cynku, przewidziany jest obecnie zwrot cła w dotychczasowej wysokości, t. j. \bar{z} 7'50 od 100 kg, dla bieli zaś o zawartości powyżej 92 do 99% tlenku cynku — tylko \bar{z} 7 od 100 kg. Dotychczas nie była przewidziana przy zwrocie cła procentowa zawartość w bieli cynkowej tego produktu. Obecnie biel, zawierająca 92% i mniej tlenku cynku, dzięki wprowadzeniu granicy procentowej zawartości tego składnika, nie będzie mogła korzystać przy wywozie ze zwrotu cła.

Poza wyżej wskazanymi — omawiane rozporządzenie innych zmian nie wprowadza.

NOWE PRZEPISY CELNE. — W związku z wejściem w życie w dn. 30/X r. b. nowego prawa celnego, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 25/X r. b. L. D. IV 34 768/3 udzieliło władzom celnym następujących wyjaśnień:

Dotychczasowa zasada stosowania do towarów zagranicznych stawek celnych oraz opłat manipulacyjnych, w tem i dodatko-

wych (akcydencji) według dnia złożenia zgłoszenia celnego, jeżeli uiszczenie należności celnych następuje w okresie 14 dni po dniu ustalenia wyniku rewizji, a przy nieuiszczeniu w tym okresie — według dnia wpłacenia należności, została utrzymana w nowych przepisach, a więc zasada ta obowiązuje zarówno w stosunku do towarów, zgłoszonych do odprawy celnej przed dn. 30/X r. b., jak i po tym terminie. Jeżeli jednak chodzi o towary, przechowywane w składach celnych, wymiar należności, dokonywany dotychczas według pierwotnego zgłoszenia na skład, będzie się odbywał w stosunku do towarów, zgłaszanych na skład od dn. 30/X 1934 r., według nowego zgłoszenia na piśmie, przewidzianego w art. 69 ust. 2 i 3, lub według wniosku, przewidzianego w art. 71 ust. 5 i 6 prawa celnego.

Nowe przepisy, niedotyczące wysokości stawek celnych i opłat manipulacyjnych, będą miały przy odprawach celnych zastosowanie w stosunku do towarów, zgłaszanych do odprawy od dn. 30/X 1934 r., a więc w stosunku do tych towarów będzie obowiązywał sposób zgłoszenia na piśmie, ustalony w § 48 przepisów wykonawczych (zgłoszenia ogólne i szczegółowe), bez obowiązku dołączania dokumentów handlowych i z pobraniem dodatkowej opłaty manipulacyjnej (akcydencji) za zgłoszenia ogólne; do towarów zaś, zgłaszanych do odprawy przed tym terminem, będzie stosowana dawna forma zgłoszenia.

Moment zgłoszenia będzie również miarodajny przy stosowaniu dawnych lub nowych przepisów do towarów, oddawanych na przechowanie do składów celnych; z towarami, zgłoszonymi na skład przed dn. 30/X 1934 r., należy postępować według dawnych przepisów, z możliwością jednak stosowania przepisów z art. 66 ust. 1 i 2 nowego prawa celnego (dogładanie, przepakowanie, dzielenie i t. p.), z towarami zaś, zgłaszanymi na skład od dn. 30/X 1934 r., należy postępować według nowych przepisów.

Tam, gdzie nie chodzi o odprawę celną i wymiar należności celnych i gdzie tem samem nie decyduje chwila złożenia zgłoszenia celnego, np. przy wnioskach stron o zwolnienie od cła, przedłużenie terminu ważności przechowywanych towarów w składach, zezwolenie na powrotny wywóz zagranicę i t. p., nowe przepisy mają zastosowanie w tych sprawach, co do których w chwili wejścia tych przepisów w życie nie zapadło jeszcze orzeczenie w I instancji.

Dotychczasowe instrukcje: manipulacyjna, kolejowo-celna i morsko-celna, jak również instrukcja o statystyce celnej oraz instrukcja o odprawie celnej przedmiotów, przeznaczonych dla osób, korzystających z prawa eksterytorjalności i przywilejów dyplomatycznych, przeznaczonych do użytku służbowego przedstawicielstw dyplomatycznych, misyj zagranicznych i urzędów konsularnych — będą miały zastosowanie do czasu wydania nowych instrukcji, z pewnymi zmianami, wymienionymi szczegółowo w omawianym okólniku.

Odprawę samochodów, motocykli i rowerów przy przejeździe podróźnych przez granicę celną należy uskutecznić na dotychczasowych zasadach, a w szczególności na zasadach, ustalonych w rozporządzeniach: z dn. 24/VI 1926 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 69/1926, poz. 404 oraz Nr. 40/1931, poz. 415), z dn. 14/VI 1929 r. („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 20, poz. 215), z dn. 20/II 1931 r. („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 7, poz. 97).

Zwalnianie od cła przedmiotów, nadsyłanych w darze pocztą dla osób niezamożnych, powinno się odbywać na zasadach, ustalonych w okólniku z dn. 20/IX 1932 r. L. D. IV 20 407/1/32 („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 30, poz. 467). Zasady te należy analogicznie stosować do darów, nadsyłanych z zagranicy koleją, morzem i drogą powietrzną. Zwalniane od należności celnych dary są również wolne od ograniczeń przywozowych.

Okólnik w sprawie świadectw pochodzenia (z dn. 24 VI 1930 r. L. D. IV 1141/3/30), wymaganych przy udzielaniu zniżek konwencyjnych („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 19, poz. 366), jak również okólnik (z dn. 28/II 1933 r. L. D. IV 4163/3/35), regulujący tranzytowy przewóz towarów przez polski obszar celny („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 7 poz. 60), pozostają narazie w mocy.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJA MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

PODSTAWY POLITYKI KOMUNIKACYJNEJ W POLSCE. — Polityka komunikacyjna ma za zadanie obsłużenia kraju w zakresie środków komunikacyjnych w sposób najbardziej doskonały, do którego osiągnięcia zdąża drogami następującymi: a) przez ześrodkowanie nadzoru nad wszystkimi

środkami komunikacyjnymi w jednych rękach, b) przez rozbudowę ustawodawstwa komunikacyjnego w sposób, który ułatwiłby powstanie nowych przedsiębiorstw przewozowych, a istniejącym stwarzał warunki prawidłowego działania i możliwości rozwoju, wreszcie c) przez dostosowanie rozciągłości i kierunku

sieci dróg komunikacyjnych do potrzeb gospodarczych i politycznych kraju.

Jeżeli chodzi o postulat pierwszy — ześrodkowanie nadzoru nad wszystkimi środkami komunikacyjnymi w jednych rękach — to urzeczywistnienie go nastąpiło dopiero w połowie 1932 r. przez przekazanie Ministrowi Komunikacji agend komunikacyjnych, należących dotąd do Ministra Robót Publicznych. W ten sposób pod kierownictwem Ministra Komunikacji znalazły się koleje, drogi kołowe, drogi wodne wewnętrzne i lotnictwo. Poza tem kierownictwem pozostała żegluga morską, co jest usprawiedliwione okolicznością, iż teren jej działania znajduje się poza granicami kraju, oraz poczta, telegraf, telefon i radiofonia — środki komunikacyjne, służące do przesyłania słów i dźwięków, a nie dóbr materialnych.

Przed 1932 r. rozmaite środki transportowe podlegały różnym Ministrom i kierowane były według coraz to innych planów, często zupełnie rozbieżnych. Skutki takiego stanu rzeczy były wysoce ujemne. Jaskrawy dowód tego widzimy w zamieszanu, powstałym w dziedzinie komunikacji wodnych oraz samochodowych.

W pierwszym wypadku polityka taryfowa kolei, prowadzona włącznie pod kątem widzenia interesów przedsiębiorstwa kolejowego, okazała się zgubna dla komunikacji wodnej, od której przewozy poczęły masowo przechodzić na kolej. Przedsiębiorstwa żeglugowe zaczęły się kolejno likwidować. Dopiero ten fakt zwrócił uwagę Ministerstwa na niebezpieczeństwo, grożące z tego powodu krajowi, który potrzebuje równoległego rozwoju wszystkich rodzajów komunikacji, i spowodowało w rezultacie rewizję dotychczasowego układu taryf i wydanie w 1929 r. specjalnego zeszytu taryf dla komunikacji mieszanej kolejowo-wodnej, przyznającej przewozom z wody i na wodę znaczne ulgi taryfowe.

Toż samo, ale w kierunku odwrotnym miało miejsce z komunikacją samochodową. Szybki rozwój tego nowego środka komunikacyjnego, na którego kształtowanie się Ministerstwo Komunikacji żadnego wpływu nie miało, stał się wkrótce czynnikiem szkodliwego współzawodnictwa dla kolei państwowych, bez większej przytem korzyści dla społeczeństwa, gdyż ruch samochodowy obsługiwał przeważnie nie miejscowości pozbawione komunikacji, ale, idąc po linii najmniejszego oporu, opanowywał te tereny, na których już istniało zapotrzebowanie na przewozy i przejazdy, a więc najczęściej równoległe do kolei.

Osiągnięta dziś unifikacja nadzoru nad środkami komunikacyjnymi posiada następujące cechy dodatnie: powoduje równorzędne traktowanie wszystkich środków przewozowych, kieruje je do celu wspólnego, umożliwia prowadzenie planowej polityki komunikacyjnej i taryfowej, zapewniającej współpracę rozmaitych środków transportowych zamiast dotychczasowego współzawodnictwa, dała wreszcie dużą oszczędność dzięki możliwości zmniejszenia personelu ogólnoadministracyjnego, oraz połączenia w jedno referatów o zadaniach pokrewnych, np. turystycznych, dotąd istniejących w rozmaitych ministerstwach.

Postulat drugi — praca ustawodawcza i normatywna w dziedzinie stosunków komunikacyjnych, prowadzone jest u nas od

chwili przejścia od zaborców dróg kolejowych, kołowych i wodnych oraz stworzenia własnego lotnictwa komunikacyjnego. W ciągu lat 15 stworzono podstawy prawne, regulujące powstanie wszystkich rodzajów komunikacji, opracowano przepisy, normujące ich działalność oraz stosunek do Państwa i do osób, z transportów korzystających, uregulowano wzajemny stosunek środków komunikacyjnych, zapobiegający niezdrowemu współzawodnictwu i zmuszający do współpracy, wreszcie stworzono warunki dla normalnego rozwoju każdego rodzaju transportu zarówno w obrocie wewnętrznym, jak i w stosunkach międzynarodowych. Ponieważ jednak życie dąży naprzód, komplikuje się i stawia coraz to dalej idące wymagania w stosunku do obsługi komunikacyjnej, przeto i odnośnie ustawodawstwo musi ulegać ciągłym zmianom, aby uczynić zadość nowym warunkom. To też należy zgóry przewidywać, że wszelkie obowiązujące normy prawne i przepisy porządkowe będą ulegały zmianom.

Najgorzej przedstawiają się osiągnięcia w realizowaniu ostatniego postulatu — dostosowania rozciągłości i kierunku sieci dróg komunikacyjnych do potrzeb gospodarczych i politycznych kraju. Przyczyny tego są znane: wiekowa przynależność dzielnic naszego kraju do 3 państw obcych, nieliczących się z potrzebami terytorjum, jako całości; zniszczenia dróg podczas wojny tak ze względów strategicznych, jak i wskutek braku normalnej konserwacji; wreszcie brak środków na odbudowę i rozbudowę dróg wszystkich kategorii w okresie powojennym. W wyniku tych przyczyn sieć komunikacyjna w Polsce nie odpowiada istotnym potrzebom kraju.

P. K. P. zbudowały w ciągu 15 lat 1 300 km nowych linii kolejowych, a obecnie wykańczają budowę jeszcze 200 km, wówczas gdy doprowadzenie zagęszczenia sieci do stanu, niezbędnego dla uczynienia zadość potrzebom gospodarczym i kulturalnym kraju, wymagałoby zbudowania 5 tys. km. Równocześnie nie odbudowano dotąd jeszcze w całości zniszczeń wojennych i nie zdołano unowocześnić urządzeń stacyjnych.

Dróg kołowych bitych (państwowych i samorządowych) zbudowano w tym samym okresie około 10 tys. km, czyli ok. 700 km rocznie. Tymczasem dla osiągnięcia takiegoż zagęszczenia, jakie posiada Poznańskie i Pomorze, należałoby budować co roku po 3 tys. km. Równocześnie stan tej tak niedostatecznej sieci dróg bitych jest zły i nie przystosowany do natężenia wzmagającego się ruchu kołowego.

Toż samo da się powiedzieć o drogach wewnętrznych wodnych, gdzie nieuregulowana dotąd Wisła i jej dopływy nietylko uniemożliwiają prawidłową żeglugę, ale powodują tak straszne kataklizmy, jak np. ostatnia powódź.

Państwo robi co może, aby ten stan rzeczy poprawić, ale zdaje się, że bez zdecydowanego wysiłku samego społeczeństwa, bez zorganizowania jakichś na wielką skalę zakrojoną ochotniczych drużyn robotniczych lub powszechnego obowiązku pracy, zainicjowanego już z dobrym skutkiem w Bułgarii, nie uda się ruszyć z miejsca sprawy poprawy dróg — sprawy, decydującej w państwie nowoczesnym nietylko o sprawności gospodarczej, ale i o bezpieczeństwie ustroju i granic.

J. G.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Na większości rynków frachtowych notowano słaby ruch w tygodniu sprawozdawczym, wiodem czego jest zastój, panujący na rynkach handlowych.

Na rynku La Platy frachtowania były nieliczne, zakontraktowano ogółem 14 statków o łącznym tonnażu 100 800 t. Za większe statki z portów głównego biegu rzeki płacono sh 15 ÷ 14/3 do Anglii, Antwerpji lub Rotterdamu na I połowę listopada, na II zaś — 15/9, na grudzień stawki wynosiły sh 15/6 ÷ 16/-. Szereg statków zostało unieruchomionych w portach Argentyny w oczekiwaniu polepszenia sytuacji.

Na rynku północno-amerykańskim frachtowano głównie złom, wywożony w wielkiej ilości zwłaszcza do Japonii. W Montreal ruch był bardzo ograniczony, pomimo iż spodziewane jest w bliskim czasie zupełne zamknięcie nawigacji. Stawki zmniejszyły się i wynosiły sh 1/4½ za qr do Londynu lub Hull na koniec listopada. Z portów północnego Pacyfiku kontraktowano tonnaż pod drewno i drobnicę do portów Dalekiego Wschodu i Australji. W wywozie cukru z Kuby notowano pewne ożywienie, zakontraktowano m. in. 12 statków o pojemności 2 300 ÷ 6 300 t pod cukier do Indji Zachodnich po stawce \$ 1:30 ÷ 0:80 za-

leżnie od wielkości. Za węgiel z Hampton Roads płacono sh 9/9 do Montevideo na listopad, sh 9/3 do Rio de Janeiro, a sh 10/6 do Rosario.

Na rynkach Dalekiego Wschodu panowało zaniepokojenie co do dalszego kształtowania się stawek w związku ze spodziewanym dużym napływem tonnażu wobec ostatnio dokonanych licznych zafrachtowań z portów północnego Pacyfiku, z portów północno-amerykańskich oraz z południowych portów Z. S. R. R. W wywozie soi z Mandzurji panował zastój. Zainteresowanie tonnażem pod ładunki ryżu znacznie się zmniejszyło, co byłoby dowodem, że większość zapotrzebowania została pokryta, zwłaszcza że proponowana stawka na grudzień wynosi tylko sh 25/- wobec ostatnio płaconych sh 26/- do Marsylii i rejonu Bordeaux/Dunkierka.

Zapotrzebowanie tonnażu w portach morza Czarnego było bardzo ograniczone. W wywozie zboża z portów Z. S. R. R. panował zastój, a nieliczne kontrakty na rudę i węgiel dotyczyły ładunków grudniowych, jedynie pod ładunki na Daleki Wschód kontraktowano statki na listopad po sh 14/6 do Szanghaju lub Dalnego, a po sh 15/- do Władystoku. W Rumunji — w związku z uregulowaniem stosunku wartości eksportu do importu — spodziewane jest rychłe wznowienie ruchu handlowego i frachtowego. Z portów morza Śródziemnego zafrachtowano stosunkowo dużą ilość ładunków fosfatów i rudy do Anglii i Kontynentu po stawkach wybitnie niskich, a mianowicie: sh 7/3 z Morphon Bay do Triestu lub ze Sfax do Ipswich, sh 7/- Huelva/Hamburg, a sh 9/3 Huelva/Plymouth na listopad.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY WE WRZEŚNIU 1934 R. w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek, wzgl. zł):

Nazwa miejscowości	Listy zwykle i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia	Przekazy poczt. i telegr. (wplac. wzgl. wypłac. na kwotę)	Wpłaty wzgl. wypł. P. K. O. (na kwotę)	Czasopisma	Telegramy	Rozmowy telefoniczne międzym. i międzynar.
N a d a n o w u r z ę d a c h										
Warszawa	13 620·8	26·4	157·3	31·9	10·3	10 107·4	30 906·2	3 254·8	41·1	172·1
Łódź	2 517·4	2·3	33·4	9·4	30·2	1 954·4	20 044·0	333·4	10·3	49·9
Lwów	5 922·6	4·4	51·4	14·1	5·1	2 844·4	10 192·1	1 676·3	15·4	37·6
Poznań	8 993·6	1·9	40·3	13·2	1·0	2 224·4	8 627·9	1 621·0	11·6	29·8
Kraków	3 808·6	3·7	43·4	9·0	2·7	2 132·4	7 601·6	1 555·5	9·3	50·9
Wilno	1 034·3	2·5	11·5	4·5	1·8	1 090·2	3 741·2	535·8	6·6	9·1
Katowice	1 620·6	2·0	15·9	5·6	2·5	1 991·7	5 953·7	390·7	9·7	80·5
Bydgoszcz	1 020·9	1·1	12·4	3·5	0·9	1 124·6	4 603·5	325·3	4·7	15·5
Białystok	609·2	0·6	2·7	0·4	1·3	521·8	2 500·6	17·4	2·1	8·5
Gdynia	900·7	0·3	10·6	1·4	0·2	1 139·3	4 472·4	19·7	6·9	26·3
N a d e s z ł o d o u r z ę d ó w										
Warszawa	8 293·9	15·2	57·8	6·0	5·8	7 912·3	3 212·9	118·7	69·5	163·8
Łódź	2 342·1	3·2	12·4	5·1	3·4	3 848·7	1 046·1	218·3	12·5	34·4
Lwów	1 845·1	7·1	44·3	3·6	1·2	3 001·0	1 415·4	126·7	13·1	45·2
Poznań	3 106·7	0·6	25·3	4·0	0·7	2 202·7	947·5	142·6	8·1	38·4
Kraków	3 282·4	3·2	30·7	4·6	1·8	1 877·3	1 218·1	115·9	1·3	7·1
Wilno	1 041·1	4·1	10·4	2·9	0·9	1 731·6	682·8	80·8	6·8	13·0
Katowice	1 470·2	1·1	17·9	3·7	1·6	790·3	462·4	140·4	6·3	71·1
Bydgoszcz	1 339·7	1·3	13·3	2·7	0·8	994·8	674·3	203·7	3·6	16·5
Białystok	341·9	1·9	4·1	1·1	0·3	524·2	256·0	86·5	2·3	8·9
Gdynia	771·9	0·2	9·7	3·0	0·3	550·4	501·4	44·2	6·5	22·7

Rozmów telefonicznych miejscowych przeprowadzono: w Warszawie 22 428 172, w Łodzi 4 876 803, we Lwowie 4 042 831, w Wilnie 2 251 920, w Krakowie 1 584 969, w Sosnowcu 1 067 720, w Katowicach 893 812, w Poznaniu 835 572, w Bydgoszczy 667 980, w Bielsku 656 510, w Białymstoku 640 300 i w Gdyni 385 130.

Weksli do inkasa nadesłano 109·6 tys. sztuk na sumę zł 11 955 tys., zainkasowano 79·2 tys. sztuk na zł 9 090·4 tys., zaprotestowano 11·1 tys. sztuk na zł 1 387·9, zwrócono 9·4 tys. sztuk na zł 724·2 tys.

WPŁYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” WE WRZEŚNIU 1934 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje poczt i telegrafów . .	1 879 68	371 446 59
Urzędy pocztowe, telegraf. i telef.	12 728 942 07	10 661 665 37
Radjotelegraf	442 413 96	79 050 25
Państwowy Instytut Telekom. Główny Skład Materj. Pocz. i Główny Skład Materj. Teletechn. Izba Kontroli Rachunkowej P. i T. Emerytura	2 500 00 150 47 64 37 98 89 9 254 05	40 636 98 11 958 74 14 566 50 56 038 40 1 412 513 13

Przelew z tytułu państw. podatku doch. oraz wpłata na rzecz Funduszu Pracy

105 416 00
Razem: 13 185 304 49 12 753 291 96

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” we wrześniu 1934 r. wynosiła zł 432 012 53

Niezależnie od tego, dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły: zł 86 664 w dochodach i zł 20 806 67 w wydatkach.

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W SIERPNIU 1934 R. kształtował się następująco:

W obrocie krajowym wpłacono przekazów pocztowych 1 106 462 szt. i przekazów telegraficznych 10 229 szt. na kwotę zł 77 615 531 74, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 107 046 szt. i przekazów telegraficznych 10 555 szt. na kwotę zł 77 819 012 61.

W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 13 901 szt. na kwotę zł 1 317 460 76, wypłacono zaś 76 985 szt. na kwotę zł 5 296 870 01. Poważniejszy obrót przekazów pocztowych mieliśmy w sierpniu r. b. z następującymi krajami:

	Przekazy wplacone:		Przekazy wypłacone:					
	ilość	kwota (zł)	ilość	kwota (zł)				
Austria	2 021	160 192'49	708	12 492'68	Kanada	60	18 451'94	1 777 105 531'94
Belgia	546	64 353'10	2 365	162 526'80	Łotwa	78	4 009'02	187 6 985'66
Czechosłowacja	1 766	156 878'07	3 874	131 855'09	Niemcy	4 078	301 787'93	18 930 623 994'27
Egipt	63	5 998'63	98	5 978'90	Rumunia	214	8 499'06	113 5 871'37
Francja	2 233	240 340'87	27 814	2 823 298'62	Stany Zjednoczone	377	90 362'48	16 181 1 103 279'50
Holandja	133	15 653'43	540	44 209'94	Szwajcaria	318	46 826'86	525 49 974'47
Jugosławia	107	9 259'65	—	—	Węgry	162	14 439'72	— —
					W. Brytania	189	16 268'91	446 33 206'11
					Włochy	586	55 171'02	137 8 820'47
					W. M. Gdańsk	766	88 608'43	2 798 155 150'74

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM WĄTPLIWOŚCI PRZY WPISACH DO REJESTRU HANDLOWEGO

Wśród licznych wątpliwości, jakie nasuwa w praktyce rejestracja umów kartelowych, wiele z nich łączy się z kwestją reprezentacji karteli. Przepis § 1 lit f rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 4/VII 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 48, poz. 383) poleca wpisać w odpowiednią rubrykę rejestru kartelowego „imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania osób uprawnionych do reprezentowania kartelu”. Otóż, cały szereg istniejących w Polsce karteli, względnie ich uczestnicy nie wykazują w swoich zgłoszeniach do rejestru kartelowego żadnych reprezentantów, tłumacząc się, że umowy ich nie tworzą żadnej odrębnej organizacji z osobowością prawną, a tylko luźne konwencje, porozumienia, które nie mają żadnych reprezentantów, wobec czego każdy z uczestników danej umowy odpowiada za siebie i sam reprezentuje wszystkie swoje interesy, zarówno te objęte umową kartelową, jak i inne.

Rozstrzygnięcie tej kwestji łączy się ściśle z wpisem firmy i siedziby kartelu, który przy rejestracji umów kartelowych nastęrcza również niemało wątpliwości. Dlatego wpisy te omawiam łącznie.

Podobnie jak w innych kwestjach wątpliwych z dziedziny prawa kartelowego, tak samo i tu punktem wyjścia dyskusji staje się zagadnienie zasadnicze: co należy przez słowo „kartel” rozumieć, i jak je pojmuje polska ustawa o kartelach. Pisałem już o tem dawniej obszerniej¹⁾, dlatego ograniczę się tym razem do jaknajbardziej zwięzłego ujęcia zagadnienia.

W ustroju wolnej gospodarki kapitalistycznej regulacja produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany może odbywać się, pomijając formy mieszane, w dwóch zasadniczych postaciach. Regulację tę przeprowadza każde przedsiębiorstwo dla siebie na własną rękę w miarę swoich sił i własnego uznania w stanie nieograniczonej wolnej konkurencji, w ramach istniejącego porządku prawnego — albo zainteresowane przedsiębiorstwa konkurencyjne przeprowadzają tę regulację wspólnie, działając w mniej lub więcej ścisłym wzajemnym porozumieniu. Każde tego rodzaju porozumienie dwóch lub więcej jakichkolwiek przedsiębiorców przemysłowych lub handlowych określa się ogólnie jednym wspólnym słowem „kartel”. Takie jest najobszerniejsze pojęcie kartelu.

Z natury rzeczy, t. j. dzięki swojej ściśle gospodarczej treści, obejmuje pojęcie kartelu wszelkie możliwe formy regulacji produkcji, zbytu, cen czy warunków wymiany, byle tylko zachowany był moment istnienia porozumienia dwóch lub więcej przedsiębiorców, t. j. byle istniała chociażby tylko formalna ich odrębność i samodzielność. Z chwilą bowiem całkowitego sfuzjonowania się skartelizowanych przedsiębiorstw mamy znów do czynienia tylko z jednym, jednolitem przedsiębiorstwem, które wyłącznie dzięki swojej przewadze gospodarczej na rynku, a nie na zasadzie jakiegokolwiek porozumienia, może mniej lub więcej

skutecznie regulować produkcję, zbyć, ceny lub warunki wymiany.

Polska ustawa kartelowa, określając kartele w art. 1 jako „umowy, mające na celu drogą wzajemnych zobowiązań kontrolę lub regulowanie produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany dóbr w dziedzinie górnictwa, przemysłu i handlu” — dała zatem trafne ujęcie karteli. Nie wchodząc zupełnie w kwestję najróżniejszych prawnych form umów kartelowych, zapewniono tem samem ustawie należyty zasięg, obejmując nią wszelkie możliwe formy organizacji kartelowych: zarówno kartele w znaczeniu ścisłym, czyli monopolistyczne związki przedsiębiorców tej samej branży (organizacja pozioma) z osobowością prawną (syndykaty lub bez, jak i koncerty i trusty (niesfuzjonowane), a więc także monopolistyczne związki przedsiębiorstw nad- i podrzędnych (organizacja pionowa), czyli krótko wszelkie kartele w najobszerniejszym tego słowa znaczeniu. Tak też opiewa tytuł ustawy „o kartelach”. Słowo „kartel” jest przytem najzupełniej nieistotne, jest jedynie wskazówką, orjentującą czytelnika, co jest przedmiotem ustawy. Dlatego w samej ustawie pominięto słowo „kartel”, i kto wie, czy przedmiot ustawy nie byłby dla czytelnika jaśniejszy bez tego słowa w jej tytule.

W każdym razie, nadając ustawie taki a nie inny nagłówek, ustawodawca dał tem samem wprost i jasno do zrozumienia, że nie chce przez kartele rozumieć tylko tych t. zw. karteli wyższego rzędu ze skontyngentowanym zbytem, ewentualnie także ze skontyngentowaną produkcją oraz z własnym biurem sprzedaży, wyposażonem niejednokrotnie w osobowość prawną (syndykaty), ale także te t. zw. w praktyce „luźne konwencje”, t. j. wszelkie najbardziej pojedyncze porozumienia, mające na celu jedynie regulację cen lub warunków wymiany, niekiedy także produkcji i zbytu, ale realizujące te cele bez jakiegokolwiek odrębnej organizacji, stojącej ponad przedsiębiorstwami uczestników danego porozumienia kartelowego.

Stwierdzić należy również, że polska ustawa kartelowa nie tylko w art. 1, ale także w wszystkich następnych swoich artykułach mówi stale tylko o poszczególnych umowach, które stawia narówni z uchwałami i postanowieniami o tej samej treści kartelowej, a nie o kartelach. Mówi się w ustawie o zgłaszaniu i wpisywaniu tych umów do rejestru kartelowego, o ich zawieszaniu i rozwiązywaniu w całości lub w części, o obowiązku uczestników tych umów do udzielania Ministerstwu Przemysłu i Handlu ksiąg handlowych, dokumentów oraz wszelkich wyjaśnień, dotyczących wykonywania tych umów, o karach za niezgłoszenie oraz wykonywanie tych umów mimo orzeczonego ich zawieszenia lub rozwiązania, dalej analogiczne przepisy o międzynarodowych umowach, służących tym samym celem, w końcu postanowienia o wszelkich tego rodzaju umowach, obowiązujących już w chwili wejścia w życie polskiej ustawy kartelowej — natomiast ani w jednym wypadku nie mówi się w ustawie o samych „kartelach”, mimo że właśnie taki dano tytuł tej ustawie.

Dzięki takiemu ujmowaniu wszelkich karteli jako umów, bez

¹⁾ W szczególności patrz: „Sprawa kartelu karbidowego”, tr. 47 ÷ 62 oraz „Ustne umowy kartelowe”, str. 13 ÷ 15.

względem na to, czy w wyniku tych umów powstaje nowy podmiot praw i obowiązków, posiadający swój własny, odrębny byt, każda organizacja kartelowa wyższego rzędu, składająca się z reguły conajmniej z dwóch umów kartelowych (spółka podwójna — Doppelgesellschaft), a często z kilku lub nawet z kilkunastu umów, tworzących razem jedną zwartą całość, nie będzie w świetle przepisów polskiej ustawy kartelowej nigdy jako taka występować, ale zawsze jako dwie, trzy lub więcej poszczególnych umów kartelowych. Ustawa bezpośrednio nie interesuje się zupełnie odrębnymi podmiotami, wytworzonymi przez umowy kartelowe, a tylko samymi umowami, które te podmioty tworzą, dysponując jednak właśnie przez to losem tych podmiotów.

Powyższe ustalenie ma bardzo ważne znaczenie dla należytego zrozumienia postanowień rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu o rejestrze kartelowym, w szczególności, co i jak należy rozumieć przez wpis osób, powołanych do reprezentowania kartelu.

Odmienne niż ustawa kartelowa rozporządzenie to nie traktuje o samych umowach kartelowych, ale przede wszystkim o kartelach. Normując, co poszczególne rubryki rejestru kartelowego winny obejmować, rozporządzenie wylicza nazwę i siedzibę kartelu, formę prawną kartelu, jego cel i zakres działania, wykaz artykułów (towarów), objętych działalnością kartelu, jego datę powstania i czas działania, imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania osób, powołanych do reprezentowania kartelu, wykaz uczestników kartelu oraz likwidację kartelu. Jedynie w dwóch wypadkach jest mowa o samych umowach kartelowych zgodnie z ich ujęciem w ustawie kartelowej, a to przy wpisach „orzeczeń Sądu Kartelowego, dotyczących umów, uchwał i postanowień kartelowych” (§ 1 lit. h) oraz „decyzji Ministra Przemysłu i Handlu, zawieszających w całości lub w części wykonywanie umów, uchwał i postanowień, oraz dotyczących tych decyzji orzeczeń Sądu Kartelowego” (§ 1 lit. i).

Godne podkreślenia jest przytem, że słowo „kartel” zdaje się mieć w rozporządzeniu o rejestrze kartelowym inne znaczenie, a mianowicie ciałniejsze od tego, w jakim użyto je w tytule ustawy o kartelach.

I tak, w myśl przepisu § 1 omawianego rozporządzenia naczelna rubryka rejestru kartelowego ma obejmować „nazwę i siedzibę kartelu”. Wiadomo, że nazwę, czyli firmę, oraz siedzibę mogą mieć tylko te kartele, które nie ograniczają się do zawarcia samego porozumienia uczestników kartelu co do zgodnego postępowania w zakresie regulacji produkcji, zbytu, cen lub warunków sprzedaży, lecz te, które w wyniku zawartego porozumienia tworzą specjalną organizację, stojącą ponad przedsiębiorstwami uczestników, powołaną do realizowania i kontrolowania wykonywania zawartego porozumienia kartelowego. Organizacja taka, jako odrębny podmiot praw i obowiązków, wyposażony najczęściej w osobowość prawną w formie spółki z ogr. odp. lub innej, posiada z natury rzeczy własną firmę (nazwę) i siedzibę. Jest samo przez się zrozumiałe, że tego rodzaju organizacja kartelowa musi mieć również swoich indywidualnie oznaczonych zastępców, uprawnionych i zobowiązanych do reprezentowania kartelu nazewnątr. W takich razach przepis rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu, nakazujący uwidocznienie w odpowiedniej rubryce rejestru kartelowego (§ 1 lit. f) „imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania osób, uprawnionych do reprezentowania kartelu” — nie może nasuwać żadnych wątpliwości.

Opierając się jedynie na ściśle gramatycznej wykładni postanowień rozporządzenia o rejestrze kartelowym, możnaby sądzić, że obowiązkowi rejestracji chciano podporządkować tylko kartele w znaczeniu ściślejszym, t. j. tylko te stojące ponad przedsiębiorstwami uczestników organizacje kartelowe, posiadające swój własny byt, własną firmę i siedzibę. Przemawiałoby za tą wykładnią także drugie rozporządzenie wykonawcze Ministra

Przemysłu i Handlu z tej samej daty (z dn. 4/VII 1933 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 48, poz. 382) — „w sprawie zgłaszania uchwał i postanowień karteli”. W § 1 tego rozporządzenia wylicza się w 10 punktach, jakiej treści uchwały i postanowienia podlegają zgłoszeniu do rejestru kartelowego, przyczem nietylko w tytule rozporządzenia, ale także w jego treści kilkakrotnie (punkty: 4, 8, 9) mowa jest o kartelach — tak, jakgdyby przewidziane w ustawie kartelowej uchwały i postanowienia, bliżej określone w omawianym rozporządzeniu wykonawczem, mogły być powzięte tylko przez kartele, pojęte jako odrębne organizacje prawne, stojące ponad przedsiębiorstwami uczestników.

Taka jednak wykładnia sprzeciwiałaby się najoczywiściej naczelnej zasadzie, na której opiera się nasza ustawa kartelowa, t. j. zasadzie bezwzględnej jawności wszelkich umów kartelowych, co znów umożliwia wykonywanie państwowego nadzoru nad temi umowami. Przepis art. 2 ustawy kartelowej postanawia zresztą zupełnie wyraźnie i bez żadnych ograniczeń, że wszelkie umowy kartelowe, określone w art. 1 tej ustawy, powinny być zgłaszane do rejestru kartelowego, a więc niezależnie od tego, czy tworzą one jakąkolwiek odrębną organizację kartelową z własną firmą i siedzibą, stojącą ponad przedsiębiorstwami uczestników kartelu, czy też nie.

Pozatem w samym rozporządzeniu o rejestrze kartelowym wpisy, dotyczące zawieszenia działalności karteli oraz ich rozwiązania, ujęto zgodnie z ustawą kartelową jako zawieszenie wykonywania oraz rozwiązanie umów kartelowych, a nie „karteli”. Nie znaczy to bynajmniej, aby miano nie przewidzieć w rozporządzeniu możności zawieszenia i rozwiązania samych karteli. Przeciwnie, uważano trafnie, że zawieszenie czy rozwiązanie umowy, konstytuującej daną organizację kartelową jako odrębny podmiot prawny, powoduje automatycznie zawieszenie działalności, względnie rozwiązanie samej tej organizacji kartelowej. W rozporządzeniu o rejestrze kartelowym zestawiono zatem kartele z umowami kartelowymi jako dwa równoznaczne określenia (synonimy) jednego pojęcia.

Tak samo w drugim rozporządzeniu wykonawczem do ustawy kartelowej w sprawie zgłaszania uchwał i postanowień karteli rozumiano przez kartele nietylko organizacje z własną firmą, ale także wszelkie inne umowy kartelowe, nietworzące żadnego odrębnego podmiotu prawnego. Świadczy o tem p. 10 § 1 tego rozporządzenia, który, traktując o przystępowaniu nowych uczestników do kartelu oraz występowaniu dotychczasowych, mówi tylko o przystępowaniu do „umowy” i jej wypowiedzeniu, nie wspominając wogóle o kartelach, mimo że zarówno w całej treści tego rozporządzenia jak i w jego tytule jest pozatem mowa tylko o kartelach, a nie o umowach kartelowych.

Z naciskiem należy wkońcu podkreślić, że rozporządzenie o rejestrze kartelowym, jako rozporządzenie wykonawcze do ustawy kartelowej, nie może ważnie zmienić konstrukcji prawnej, względnie ujęcia prawnego umów kartelowych, przyjętego w ustawie kartelowej. Przedstawione sprzeczności, jakie co do tego zachodzą, są tylko pozorne i nie zmieniają jasno w ustawie wypowiedzianego obowiązku rejestracji wszelkich umów kartelowych.

Ustalwszy, że obowiązkowi rejestracji podlegają wszelkie umowy kartelowe, a nie tylko te, które powołują do życia odrębne organizacje z własną firmą i siedzibą — skolei należy znaleźć odpowiedź na pytanie, przedewszystkiem nas w tej chwili interesujące, a mianowicie, jak należy traktować przepis rozporządzenia o rejestrze kartelowym, przewidujący wpis osób, powołanych do reprezentowania kartelu. W szczególności, wypada rozważyć, czy z odpowiednich postanowień rozporządzenia wynika dla członków wszelkich umów kartelowych bezwzględny obowiązek przybrania dla swojej organizacji jakiejś nazwy i siedziby oraz wyznaczenia swoich reprezentantów, czy też obowiązek ten istnieje jedynie wtedy, kiedy w wy-

niku zawartej umowy kartelowej powstaje rzeczywistość jakakolwiek odrębna organizacja z własną firmą i siedzibą, stojąca ponad przedsiębiorstwami uczestników umowy.

Aby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba przedewszystkiem zdać sobie sprawę z tego, czy przepisy rozporządzenia o rejestrze kartelowym wogóle nakładają na uczestników umów kartelowych jakieś obowiązki, i jeżeli tak, to czy wiąże one ich bezwzględnie, czy też mają tylko dyspozytywny charakter.

Przypomnieć należy, że sama ustawa kartelowa poza jednym wymogiem, aby każda umowa kartelowa była sporządzona na piśmie, pozostawia uczestnikom jej całkowitą swobodę co do formy, w jakiej zechcą ją zawrzeć. Ustawa nie zna żadnego zasadniczego typu (schematu), któryby musiał być przestrzegany przy zawieraniu umów kartelowych; w szczególności niema w ustawie żadnego wyliczenia jakichś istotnych punktów, które jako „essentialia negotii” musiałaby każda umowa kartelowa zawierać — tak, jak to np. ma miejsce przy umowie spółki z ogr. odp. albo spółki akcyjnej i innych, gdzie ustawa zgóry określa, co kontrakt takiej spółki musi zawierać (z reguły m. in. zawsze oznaczenie firmy i siedziby oraz zastępców spółki), aby mogła ona wżnie powstać.

Ustawa kartelowa wprowadza jednak równocześnie obowiązek zgłaszania wszelkich umów kartelowych do rejestru kartelowego, upoważniając zarazem Ministra Przemysłu i Handlu do określenia w drodze rozporządzenia „przedmiotu i rodzaju wpisów do rejestru kartelowego, dokonywanych na podstawie zgłoszeń, przewidzianych w art. 2, oraz sposobu prowadzenia rejestru” (art. 3, p. p. 1. 2). Postanowienia odnośnego rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu o rejestrze kartelowym wiąże zatem narówni z ustawą, tworząc jej konieczne uzupełnienie.

Analizując treść postanowień tego rozporządzenia, należy stwierdzić, że § 1 określa jedynie, co jest przedmiotem wpisu do rejestru kartelowego, § 2 i ostatni zarazem podaje dzień wejścia w życie tego rozporządzenia. Na tem wyczerpuje się jego treść. Nas interesuje w tej chwili ów „przedmiot” wpisów, określony wyczerpująco w omawianem rozporządzeniu.

Aby móc ów „przedmiot” wpisać do rejestru kartelowego tak, jak tego żąda rozporządzenie Ministra, musi on być również analogicznie zgłoszony do rejestru przez uczestników poszczególnych umów kartelowych. Wynikałoby z tego, że każde zgłoszenie jakiegokolwiek umowy kartelowej winno zawierać zawsze conajmniej te wszystkie szczegóły (§ 1, lit. a ÷ g), które jako przedmiot wpisu winny być uwidocznione w rejestrze kartelowym. Wybitnie publiczno-prawny charakter rejestracji umów kartelowych przemawia tem silniej za bezwzględnym, ścisłym przestrzeganiem dotyczących przepisów prawnych. Z szczegółów, podlegających wpisowi do rejestru kartelowego, przeważająca większość jest zresztą tego rodzaju, że siłą faktu musi je zawierać każda umowa kartelowa bez względu na jej formę prawną. I tak, każda z nich musi mieć jakąś formę prawną (§ 1 lit. b rozp. o rejestrze kartelowym), każda ma jakiś cel i zakres działania (§ 1 lit. c), każda obejmuje zakresem swego działania jakiś towar (§ 1 lit. d), (umowy kartelowe, dotyczące tylko świadczeń, pracy, nie podlegają wogóle polskiej ustawie kartelowej), każda ma swoją datę powstania i czas trwania (§ 1 lit. e), każda ma conajmniej 2 uczestników (§ 1 lit. g). Zgłoszenie tych wszystkich szczegółów do rejestru kartelowego nie może zatem w praktyce natrafić na żadne trudności. Jedynie samo techniczno-prawne ujęcie niektórych zgłoszonych danych faktycznych w rejestrze kartelowym, w szczególności klasyfikacja formy prawnej różnych umów kartelowych nastęrcza niejednokrotnie poważne trudności, ale te nie dotyczą stron w żadnym wypadku; pokonywanie ich jest ściśle wewnętrznym zadaniem administracyjnym Ministerstwa Przemysłu i Handlu, które prowadzi rejestr kartelowy.

W konkluzji należy zatem przyjąć, że przedstawione wyżej szczegóły, wyliczone w § 1 lit. b ÷ g, muszą być zawsze objęte zgłoszeniem każdej umowy kartelowej, ewentualnie będą one musiały być dodatkowo ujawnione Ministerstwu Przemysłu i Handlu na zapytanie, wystosowane do uczestników danej umowy na zasadzie przepisu art. 9 ustawy kartelowej.

Inaczej natomiast ma się rzecz z wpisem nazwy i siedziby kartelu (§ 1 lit. a) oraz jego reprezentantów (§ 1 lit. f). Jak już wyżej zaznaczyłem, istnieje bardzo wiele umów kartelowych, które nie tworzą żadnych organizacji z własną firmą i siedzibą i nie powołują też dlatego żadnych reprezentantów kartelu. Poszczególni uczestnicy tych umów sami reprezentują nadal wszelkie swoje interesy. Zgodnie z wymogami życia gospodarczego ustawa kartelowa uznaje te w pojedynczej formie zawarte umowy kartelowe i podporządkowuje je obowiązkowi rejestracji narówni z wszelkimi innymi umowami kartelowymi wyższego rzędu. Mylne jest przypuszczenie, jakoby te pojedyncze umowy kartelowe wogóle nie podlegały rejestracji, albo też jakoby uczestnicy tych umów byli obowiązani w interesie ich należytego zarejestrowania przybrać w każdym wypadku firmę i siedzibę oraz reprezentantów dla swego porozumienia. Jedno i drugie ujęcie rzeczy oznaczałoby wyraźne wykroczenie rozporządzenia o rejestrze kartelowym poza ramy, zakreślone mu w art. 3 ustawy o kartelach; w pierwszym wypadku byłoby to niczem nieuzasadnione a prawnie niedopuszczalne wyeliminowanie spod obowiązku rejestracji i nadzoru państwowego bardzo licznej grupy pojedynczych umów kartelowych; w drugim wypadku rozporządzenie o rejestrze kartelowym narzucałoby uczestnikom wszelkich porozumień kartelowych pewną konieczną ich formę, w szczególności zobowiązywałoby do ustanowienia w każdym wypadku własnej firmy i siedziby oraz reprezentantów zawartego porozumienia kartelowego, co sprzeciwiałoby się najwyraźniej zasadniczemu prawnemu ujęciu umów kartelowych w samej ustawie kartelowej, jak to już wyżej przedstawiłem.

Możnaby jeszcze co do wpisu samych reprezentantów kartelu bronić zdania, że zgłoszenia ich do rejestru kartelowego można jednak i należy nawet zgodnie z rozporządzeniem o rejestrze kartelowym zawsze wymagać, albowiem ich ustanowienie jest zawsze możliwe, niezależnie od formy, w jakiej zawarto dane porozumienie kartelowe, w szczególności niezależnie od tego, czy porozumienie to tworzy jakąś odrębną organizację prawną, wymagającą własnego zastępstwa. W braku bowiem takiej organizacji ustanowieni reprezentanci zastępują bezpośrednio samych uczestników zawartej umowy kartelowej. Ustanowienie takich reprezentantów bądź spośród uczestników danej umowy kartelowej bądź spośród osób trzecich (najczęściej adwokatów) ułatwia znacznie wzajemne komunikowanie się Ministerstwa Przemysłu i Handlu, jako władzy nadzorczej, z uczestnikami umów kartelowych, zwłaszcza, kiedy uczestników tych jest więcej. Również osobom trzecim łatwiej komunikować się z temi nieosobowymi organizacjami kartelowymi, które mają swoich reprezentantów.

Stwierdzić jednak należy, że przedstawione argumenty, przemawiające za systematycznym wykazywaniem w rejestrze kartelowym reprezentantów każdej zgłoszonej umowy kartelowej, nie są w stanie uzupełnić brakującej w tym względzie podstawy prawnej, bez której nie można wymusić ustanowienia reprezentantów dla każdej umowy kartelowej, tem bardziej, że w samej ustawie kartelowej wyraźnie przewiduje się prawnie dopuszczalną możliwość ich nieustanowienia. Oto przepis art. 2 p. 2 ustawy kartelowej postanawia, że „obowiązek zgłoszenia ciąży na wszystkich uczestnikach umowy, chyba że umowa wskazuje osobę, do tego obowiązana, a posiadającą zamieszkanie w kraju”. Z przepisu tego wynika, że uczestnicy umowy kartelowej mogą nie mieć żadnego wspólnego reprezentanta. Jeszcze wyraźniej potwierdza to przepis § 3 rozporządzenia Ministra Przemysłu

i Handlu o zgłaszaniu uchwał i postanowień karteli, stanowiąc, iż „do dokonania zgłoszenia obowiązany jest organ kartelu, reprezentujący kartel nazewnątrz, zaś w braku tego organu każdy uczestnik uchwały lub postanowienia”.

Wpis reprezentantów kartelu do rejestru kartelowego musi się zatem zawsze uzależnić od tego, czy uczestnicy pewnej umowy kartelowej reprezentantów swoich faktycznie ustanowili. Z urzędu można domagać się ich ustanowienia i zgłoszenia do rejestru kartelowego jedynie w tych wypadkach, w których kartel przybiera formę spółki z ogr. odp. albo akcyjnej, albo jakiegokolwiek innej spółki z osobowością prawną, albo chociaż tylko jawnej spółki handlowej, które to spółki jednak są obowiązane do ustanowienia swoich zastępców nie na zasadzie ustawy kartelowej, ale w myśl ogólnych przepisów prawnych, normujących te spółki.

Możnaby tu mówić o ewent. nowelizacji ustawy kartelowej, która, zachowując dotychczasową swobodę zawierania karteli w dowolnej formie prawnej, wprowadzałaby bezwzględny obowiązek ustanowienia reprezentantów dla każdej organizacji kartelowej niezależnie od jej formy prawnej, a to w interesie

wspomnianego wyżej ułatwienia wzajemnego komunikowania się uczestników karteli z Ministerstwem Przemysłu i Handlu oraz z osobami trzecimi. Poza to zakres i treść pełnomocnictwa reprezentantów karteli [byłyby nadal oceniane wedle ogólnych przepisów prawnych; ustawa kartelowa nie wprowadzałaby w tym względzie żadnych zmian poza nałożeniem na reprezentantów obowiązku zgłaszania do rejestru kartelowego wszelkich umów, uchwał i postanowień, podlegających zgłoszeniu, oraz obowiązku pośredniczenia w korespondencji urzędowej z uczestnikami karteli, niezależnie od wszelkich, ewentualnie dalej idących uprawnień, przysługujących reprezentantom z mocy ogólnych przepisów prawnych albo z woli uczestników danego kartelu.

W dotychczasowym ustawodawstwie zagranicznym jedynie czeska ustawa kartelowa z dn. 12/VII 1933 r. zna instytucję publicznego rejestru kartelowego, urządzonego analogicznie jak u nas, ale i tam kwestja wpisu reprezentantów umów kartelowych wykazuje te same luki, przed jakimi nasza ustawa kartelowa nie zdołała się ustrzec.

Dr. Roman Piotrowski

Z NOWYCH KODEKSÓW

FORMA OŚWIADCZEŃ WOLI. — Kodeks Zobowiązań stoi zasadniczo na najbardziej liberalnym stanowisku, jeżeli chodzi o formę, w jakiej wyrażone jest oświadczenie woli, a więc i co do formy umów, które powstają przez zgodne oświadczenie woli stron. Zasadniczo, wolę oświadczyć można nawet znakami, powszechnie przyjętymi jako wyraz pewnego stanowiska, co więcej, nawet tylko zachowaniem się, z którego wypływa niebudząca wątpliwości chęć wyrażenia stanowiska.

Jednakże ten wysoce liberalny punkt widzenia musi doznawać pewnych ograniczeń w wypadkach, szczególnie dla obrotu wagi, gdy bądź ze względu na charakter czynności prawnej i jej znaczenie dla życia zbiorowego, bądź też ze względu na niedoręczalność osób, biorących udział w czynności, prawodawca uznaje za konieczne ustanowić pewną mniej lub więcej uroczystą formę, od której zachowania uzależnia samą ważność oświadczenia woli, czy też tylko wiąże z przepisana formą pewne określone skutki prawne.

Reguła Kodeksu Zobowiązań jest taka, że niezachowanie przepisanej formy szczególnej czyni nieważnym oświadczenie woli, a więc i umowę, która z takiego oświadczenia woli powstała, tylko wtedy, jeżeli prawo lub sama umowa stanowi, że pewna forma ma być zachowana pod rygorem nieważności.

Sam Kodeks Zobowiązań wypadki takie—ze względu na charakter czynności, przewiduje tylko wyjątkowo. Podstawową w tym względzie normę zawiera natomiast prawo o notariacie, które przepisuje, że umowy o przejęcie, ograniczenie lub obciążenie prawa własności do nieruchomości muszą być „pod nieważnością” sporządzane w formie aktu notarialnego.

Kodeks Zobowiązań zawiera ze swej strony przepisy ogólne, nakazujące zachowanie określonej formy—ze względu na osoby, biorące udział w czynności, a mianowicie w stosunku do niepiśmiennych (i nie mogących pisać), umiejących czytać, oraz w stosunku do pełnych analfabetów (nie umiejących ani pisać, ani czytać). Pierwsi mogą oświadczyć wolę na piśmie, gdy prawo formy takiej wymaga, za pośrednictwem poświadczającego podpisu innej osoby lub według prawa o notariacie—poświadczającego notarialnie odcisku palca, drudzy, t. j. pełni analfabeci, mogą składać oświadczenie woli na piśmie jedynie w formie aktu notarialnego.

Jeżeli strony ustaliły między sobą, np. w umowie przedwstępnej, że zawarcie umowy ma nastąpić w pewnej formie—to należy uważać, że formę tę przewidziały pod rygorem nieważności.

Jeżeli zaś strony zastrzegły formę umowy, ale z wyraźnym zwolnieniem od rygору nieważności, albo jeżeli prawo przepisuje pewną formę, ale bez zagrożenia nieważnością, to takie postanowienie ma tylko skutki procesowe: umowa zawarta bez zachowania umówionej lub przepisanej formy jest ważna, ale w razie sporu niedopuszczalny jest dowód ze świadków bez zgody obu stron.

Od tej ostatniej zasady Kodeks Handlowy przewiduje odstępstwo dla czynności handlowych, gdzie z natury rzeczy pożądana jest możliwie największa giętkość w zakresie formy stosunków umownych. Otóż zasadniczo umowy między kupcami (obie strony muszą być kupcami) nie podlegają przepisom Kodeksu Zobowiązań co do formy, jeżeli niema zagrożenia nieważnością. Innymi słowy: chociaż Kodeks Zobowiązań przepisuje w pewnych wypadkach stosowanie formy piśmiennej (np. dla pożyczki na kwotę ponad 250 zł), przyczem niezastosowanie tej formy wyłącza bez zgody stron dowód ze świadków w razie sporu, to w stosunkach między kupcami zastosowanie tej formy nie jest konieczne dla celów procesowych, gdyż dowód ze świadków na wniosek jednej strony i tak będzie w tym wypadku dopuszczalny.

Jednakże to uprzywilejowanie co do formy stosunków między kupcami jest ze swej strony ograniczone i nie ma zastosowania w następujących wypadkach: do dzierżawy lub najmu nieruchomości (na czas oznaczony dłuższy niż rok), do poręczenia (zobowiązanie poręczyciela winno być stwierdzone pismem) oraz do wypadków, gdy jedna strona broni się wadliwością swego oświadczenia woli, jako złożonego pod wpływem błędu, podstępny, groźby lub wyzysku. W wymienionych przeto dwóch wypadkach szczególnych i w przytoczonym wypadku ogólnym (w stosunku do wszelkich umów, co do których Kodeks Zobowiązań wymaga formy piśmiennej) brak pisma powoduje niedopuszczenie w razie sporu dowodu ze świadków bez zgody stron.

Z tego, co powiedziano, nie należy wyciągać wniosku, że przepisy co do formy są w Kodeksie Handlowym zawsze liberalniejsze niż w Kodeksie Zobowiązań. Od tej bowiem wytycznej ogólnej zachodzi poważne odstępstwo, gdy chodzi o umowy spółki. Spółka cywilna winna być zawarta na piśmie, ale bez rygору nieważności, spółka taka ważna przeto istnieje, choćby była ustanowiona w drodze ustnego porozumienia. Inaczej spółki handlowe, a mianowicie: wprawdzie spółka jawna (firmowa) powinna być stwierdzona tylko zwykłym pismem, ale spółka akcyjna, spółka z ogr. odp. i spółka komandytowa—mogą powstać tylko przez akt notarialny (pod rygorem nieważności). Zachodzi tu wypadek, gdy prawodawca ze względu na charakter czynności żąda zachowania formy uroczystej, gdy chodzi o tworzenie instytucji stałego współdziałania w sprawach gospodarczych.

Jeżeli prawo lub umowa przewidują zachowanie formy piśmiennej umowy pod rygorem nieważności, to umowa uważa się za zawartą z chwilą, gdy strony ją własnoręcznie podpiszą. Przy umowie wzajemnej wystarczy wymiana pism, z których każde podpisane jest przez stronę zobowiązaną.

Wreszcie zaznaczyć należy, że umowa przedwstępna powinna być zawsze stwierdzona pismem, oraz że w razie zastrzeżonego w umowie prawa odstąpienia od niej wykonanie tego prawa powinno nastąpić w postaci zawiadomienia drugiej strony na piśmie, jeżeli wartość przedmiotu umowy przekosi zł 1 000.

Jeżeli umowa zawarta była na piśmie, to jej uzupełnienie, zmiana lub rozwiązanie oraz odstąpienie od niej winny być również stwierdzone pismem.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

KONWENCJA:

Opodatkowanie obcokrajowych pojazdów mechanicznych oraz oświadczenie rządowe o przystąpieniu do konwencji — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 98/1934, poz. 900.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW:

Ustawianie, używanie i obsługa wytwornic acetylenowych — rozporz. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 20/IX 1934 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 99/1934, poz. 903).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

18 listopada:

— „Zamkowe Zakł. Przem.”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w Cieszynie.

22 listopada:

— Belg. S. A. „T-wo Połud.-Polskich Hut Szklanych, dawniej Połudn.-Rosyjskich Hut Lustrzanych” — o g. 15 w lok. S-ki w Brukseli, Henri Maus 37-39.

23 listopada:

— „Bank Naftowy”, S. A. — o g. 17 w lok. B-ku we Lwowie, L. Sapiehy 3.

24 listopada:

— „Drukarnia Toruńska”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Toruniu, św. Katarzyny 4.

— T-wo Akc. Fabr. Ołówków „St. Majewski” — o g. 11 w lok. S-ki w Pruszkowie, Ołówkowa 1.

26 listopada:

— „Fabr. Szkła dawniej S. Reich i S-ka”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Zawierciu, Towarowa 16.

27 listopada:

— T-wo Akc. Cukrowni „Ostrowite”, — o g. 17 w lok. Zw. Zaw. Cukr. w W-wie, Moniuszki 11.

— Cukrownia „Dobre”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

— „Siła i Światło”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 94.

28 listopada:

— „Bank Ziemi Kaliskiej”, S. A. — o g. 13 w lok. B-ku w Kaliszu, al. Józefiny 11.

— „Łódzkie Wąskotor. Elektr. Koleje Dojazd.”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 77.

— „T-wo Eksploat. Terenów”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Krak.-Przedm. 9.

— „Zw. Przedsięb. Gorzełn Roln.”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki we Lwowie, 3 Maja 16.

— Galic. T-wo Naft. „Galicja”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki we Lwowie, Kościuszki 8.

29 listopada:

— S. A. Przem. Elektr. „Czechowice” — o g. 16 w lok. S-ki w Czechowicach.

— „Chodorów”, S. A. dla Przem. Cukr. — o g. 12 w lok. „Polsot” S. A. we Lwowie, Szajnochy 2.

— T-wo Cukr. „Brześć Kujawski”, S. A. — o g. 17^{1/2} w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

— Fabr. Cukru „Choceń”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

— „Herzfeld & Victorius”, S. A. w Grudziądzu — o g. 12 w W-wie, al. Ujazdowskie 41 m. 1.

30 listopada:

— „Częstocickie T-wo Fabr. Cukru”, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w W-wie, Kredytowa 6.

— „Motor Polski”, S. A. w Żninie — o g. 11 w biurze S-ki.

1 grudnia:

— „Sierszańskie Zakł. Górn.”, S. A. — o g. 12 w lok. Zw. Przemysłowców w Krakowie, Szpitalna 15.

4 grudnia:

— Cukrownia „Pelplin”, S. A. — o g. 15 w hot. „Pod Orłem” w Pelplinie.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

DODATKI DO PODATKÓW. — Z dniem 1/X r. b. weszła w życie ordynacja podatkowa, normująca zasady postępowania w sprawach wymiaru i poboru podatków bezpośrednich, jak również pobieranych przy nich dodatków, zarówno na rzecz Skarbu Państwa, jak i związków samorządowych. Unormowanie tej dziedziny stanowi, niewątpliwie, poważny krok naprzód w usprawnieniu działalności władz skarbowych, które jednak nie wydaje się całkowicie możliwym bez przeprowadzenia zmian obowiązującego ustawodawstwa podatkowego, oraz ustawy „o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych” („Dz. Ust. R. P.” Nr. 106/1932 r., poz. 884).

Ustawa ta, jak również poszczególne ustawy podatkowe przewidują, że władze skarbowe przy wymiarze i poborze podatków państwowych mają obowiązek wymierzać i pobierać również należności na rzecz związków samorządowych, i to bądź w formie dodatków do podatków, bądź też w formie udziałów. Wysokość tych dodatków, poza bardzo nielicznymi wyjątkami, nie jest w ustawie ściśle określona, ustawa przewiduje bowiem jedynie maksymalne granice, w których uprawnione związki samorządowe winny corocznie ustalać wysokość tych dodat-

ków. Uprawnionemi związkami są gminy miejskie i powiatowe związki samorządowe, a w odniesieniu do podatków: przemysłowego, gruntowego i od nieruchomości — także i gminy wiejskie. Wynika stąd mnogość i różnorodność stawek dodatków na terenie jednego nawet powiatu, a więc i urzędu skarbowego, potęgujące się ponadto na odcinku kilku lat, ze względu na ich częste zmienianie.

Nawet i w ciągu roku dla danej gminy mogą być pobierane dodatki według 2 różnych stawek. Ustawa o finansach komunalnych przewiduje bowiem w art. 45, że do czasu ustalenia wysokości dodatku na rok bieżący należy pobierać dodatek w wysokości, ustalonej na rok ubiegły, przyczem kwoty tak pobranego dodatku zalicza się na pokrycie dodatku, ostatecznie ustalonego; ma to duże znaczenie zwłaszcza przy podatku przemysłowym od obrotu ze względu na pobieranie zaliczki na poczet przyszłych wymiarów.

Sprawę wymiaru i poboru podatku komplikuje jeszcze fakt, że do podatków pobiera się oprócz dodatków samorządowych, również i dodatki na rzecz Skarbu Państwa, a mianowicie: 1) 10% dodatek — na podstawie ustawy z dn. 12/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 16, poz. 82), 2) 10% dodatek specjalny na cele interwencji rolniczej, 3) dodatek kryzysowy do podatku do-

chodowego i 4) dodatek kryzysowy do podatku od nieruchomości.

Pomijając już fakt, że w tym stanie rzeczy płatnicy są dezorientowani co do sumy należności w stosunku do Skarbu Państwa, stwierdzić należy, że i władze skarbowe przy wymiarze i poborze podatków oraz przekazywaniu sum, należnych związkom samorządowym, natrafiają na szereg poważnych trudności i niejednokrotnie nie są w stanie wypełnić prawidłowo swych obowiązków. Trudności te scharakteryzować można, jak następuje:

Jeśli chodzi o wymiar podatków — to ponieważ w okręgu jednego urzędu skarbowego jest kilka gmin miejskich, oraz kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt gmin wiejskich, z których każda może ustalać stawki dodatków w różnej wysokości lub zmieniać je corocznie — przeto niepodobniestwem jest zapamiętanie, jaka stawka dodatku obowiązywała w danym roku na terenie danej gminy. Ponadto w przypadku ustalenia dodatku w terminie spóźnionym należy częstokroć bądź dokonać wymiaru dodatkowego, bądź też już dokonany wymiar sprostować. Przy wymiarze podatku przemysłowego od obrotu, w przypadku gdy płatnik posiada kilka zakładów w różnych miejscowościach, należy dokonać wymiaru oddzielnie dla każdego zakładu.

Przy poborze podatków — wobec różnorodności i mnogości stawek dodatków (w okresie kilku lat nawet na rzecz jednej i tej samej gminy mogą być pobierane dodatki według różnych stawek) — władze skarbowe muszą dzielić każdą wpłatę na sumy, przypadające Skarbowi Państwa i związkom samorządowym. Wobec wprowadzenia dodatków skarbowych — należy dokonać dalszego podziału na poszczególne elementy należności, których w obecnych warunkach jest co najmniej 6, a mianowicie: 1) podatek, 2) dodatek samorządowy, 3) 10% dodatek, 4) 10% dodatek specjalny, 5) kary za zwłokę (odsetki) skarbowe i 6) kary za zwłokę (odsetki) samorządowe.

Jak kłopotliwe i żmudne jest wykonanie tego obliczenia — ilustruje następujący przykład: Płatnik zalega w dn. 15/IV 1933 r. z podatkiem przemysłowym od obrotu w sumie zł 200, oraz z 12,5% dodatkiem samorządowym w sumie zł 25. Przy wpłacie należy pobrać ponadto 10% dodatek oraz 10% dodatek specjalny (obliczane od sumy podatku), tudzież kary za zwłokę w wysokości 15% rocznie. Na poczet tych należności płatnik wpłaca sumę zł 100. Zgodnie z obowiązującymi ustawami wpłaconą sumę podzielić należy na pokrycie: podatku, 10% dodatku, 10% dodatku specjalnego, dodatku samorządowego, kar za zwłokę skarbowych i kar za zwłokę komunalnych. Dla dokonania tego podziału należy znaleźć stosunek, w jakim partycypują one w sumie wpłaty. W tym celu należy najpierw ustalić stosunek dla kar skarbowych i samorządowych. Kary za zwłokę wynoszą rocznie 15%, a zatem miesięcznie $15 : 12 = 1,25\%$, czyli za 11 miesięcy — $11 \times 1,25 = 13,75\%$. Kara samorządowa za zwłokę wynosić będzie: $13,75 \times 12,5 : 100 = 1,72\%$. Zatem w sumie zł 100 partycypują: podatek w 100 częściach, 10% dodatek w 10 częściach, 10% dodatek specjalny w 10 częściach, dodatek samorządowy w 12,5 częściach, kary za zwłokę skarbowe w 13,75 częściach, kary za zwłokę samorządowe 1,72 częściach, razem 147,97 części, czyli na jedną część przypada zł 100 : 147,97 = zł 0,67581, wobec czego z wpłaconej sumy przypadnie na: podatek $0,67581 \times 100 = zł 67,58$, 10% dodatek $0,67581 \times 10 = zł 6,76$, 10% dodatek specjalny $0,67581 \times 10 = zł 6,76$, dodatek samorządowy $0,67581 \times 12,5 = zł 8,45$, kary za zwłokę skarbowe $0,67581 \times 13,75 = zł 9,29$, kary za zwłokę samorządowe $0,67581 \times 1,72 = zł 1,16$.

Dla dokonania powyższego obliczenia wykwalifikowany urzędnik potrzebuje około 10 minut czasu; zrozumiałe więc jest, dlaczego przy okienkach kasowych panuje tłok, i dlaczego płatnicy wciąż skarżą się na powolność załatwiania w urzędach skarbowych.

Obliczenia te są dokonywane z pewnymi odchyleniami, co

odbija się ujemnie na interesach płatników, bądź też Skarbu Państwa czy związków samorządowych. Jeśli bowiem urzędnik kasy może mniej więcej dokładnie dokonać obliczeń przy normalnym napływie płatników, to nie jest w stanie tego dokonać przy zwiększonym napływie płatników, w terminie płatności podatków. Nawiasem dodać należy, że na te same trudności natrafia i poborca skarbowy oraz funkcjonariusz gminy, pobierający podatek gruntowy. Jeżeli jednak dokonanie obliczeń jest tak trudne dla wykwalifikowanego urzędnika kasy, to często może przekraczać ono możliwości funkcjonariusza gminy, który zresztą powołany jest do spełnienia innych zadań, a czynnościami poboru podatku zajmuje się dodatkowo. Płatnicy bez pomocy „specjalisty” tem bardziej nie mogą dokonać tych skomplikowanych obliczeń, i nic dziwnego, że, zamiast wpłacić należność za pośrednictwem poczty czy też P. K. O., zgłaszają się osobiście do urzędów skarbowych.

W zakresie przekazywania sum, należnych związkom samorządowym — ustawa przewiduje, że wpływy z dodatków i udziałów należy przekazywać tym związkom samorządowym, na których terenie powstał obowiązek podatkowy. Zmusza to władze skarbowe do rejestrowania wpływów nie tylko według ich rodzajów, ale jeszcze ponadto i według gmin, co jest bardzo uciążliwe (np. urząd skarbowy w Nowym Sączu ewidencje wpływów z podatków: gruntowego, od nieruchomości i przemysłowego prowadzi z podziałem na 212 gmin wiejskich i 6 miejskich). Ponieważ we wpływach tych partycypuje jednocześnie kilka związków samorządowych (np. z wpływów z dodatków do podatku gruntowego przypada: 40% gminom wiejskim, 50% wydziałom powiatowym, 5% samorządowi wojewódzkiemu i 5% izbie rolniczej), oraz Skarb Państwa (odszkodowanie za wymiar i pobór), przeto niezależnie od wyżej wymienionego podziału, muszą urzędy skarbowe raz jeszcze dokonać podziału ostatecznego wpływów między uprawnione związki, poczem dopiero dokonać wypłaty należnych im sum.

Powyższe trudności wymagają od władz skarbowych tak poważnej pracy, że gdyby udało się znaleźć inny sposób wymiaru, poboru i przekazywania sum, należnych związkom samorządowym, to uzyskane tą drogą oszczędności wyrażałyby się w bardzo dużych sumach. Rozwiązanie takie jest możliwe i polegałoby na: 1) zniesieniu dodatków do podatków zarówno państwowych, jak i samorządowych przez wkalkulowanie ich w stawki podatków oraz przyznanie związkom samorządowym udziałów w tak obliczonych podatkach; 2) dzielenie wpływów samorządowych między uprawnione związki nie według miejsc, w których powstał obowiązek podatkowy, lecz według specjalnego klucza.

Przy zniesieniu dodatków możliwe będzie dzielenie między Skarb Państwa a związki samorządowe ogólnej miesięcznej sumy wpływów, zamiast — jak obecnie — każdej wpłaty indywidualnie. Przy 20 ÷ 25 milionach pozycji kasowych rocznie byłoby to uproszczenie ogromnej wagi. Zapewniłoby się przytem prawidłowość podziału wpływów między Skarb a samorząd, czego obecnie, przy największych nawet wysiłkach ze strony urzędów skarbowych, osiągnąć się nie da.

Przez zastosowanie zaś klucza podziałowego odpadłaby konieczność tak uciążliwego rejestrowania wpływów według poszczególnych gmin, gdyż podziałowi podlegałaby ogólna suma wpływów, jaka za dany okres przypadła do podziału między uprawnione związki. Klucz podziałowy mogłoby ustalać związki samorządowe wyższego rzędu i to nawet corocznie. Miałoby to tę dobrą stronę, że zapewniłoby związkom samorządowym przyływy gotówki, stosownie do ich istotnych potrzeb, a nie stosownie do przypadkowego zainstalowania się na terenie danego związku silniejszych jednostek gospodarczych.

W dzisiejszym bowiem stanie rzeczy nader częste są przypadki, że jeden związek samorządowy cierpi stale na brak środków na zaspokojenie swych najistotniejszych potrzeb, podczas

gdzie sąsiedni, którego potrzeby są bez porównania skromniejsze, a który jest w tym szczęśliwym położeniu, że posiada na swym terenie jedną czy kilka wielkich, gospodarczo silnych jednostek podatkowych, np. cukrownie, wykazuje nadmiar tych środków. Są również i takie przypadki, że w razie załamania się takiej jednostki ustaje naraz przyływ gotówki i wówczas kasa takiego związku znajduje się w stanie nad wyraz opłakanym.

Natomiast przy zastosowaniu klucza podziałowego, ustalonego przez władze, które znają dokładnie potrzeby związków swego okręgu, wszystkie te niedomagania zostałyby usunięte.

T. Zaremba

MONOPOLE

ZNIŻKA CEN SOLI. — Rozporządzeniami Ministra Skarbu z dn. 20/X r. b., ogłoszonymi w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 97/1934, poz. 886 i 887, zmienione zostały ceny soli oraz unormowany obrót solą.

Cena soli szarej, przeznaczonej do spożycia przez ludzi, która dotychczas sprzedawana była po 26 gr za 1 kg, z dniem 1/XI r. b. obniżona została do 22 gr za 1 kg. Co zaś do obrotu solą — to hurtownicy, za których pośrednictwem przedsiębiorstwo „Polski Monopol Solny” wprowadza sól do obrotu, obowiązani są z dniem 1/XI r. b. sprzedawać sól, przeznaczoną do spożycia przez ludzi — białą po cenie o 9%, szarą zaś — o 8%, a sól bydlęcą skazoną (mieloną i w brykietach) — o 8% niższej od ceny, dotychczas obowiązującej.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 29 października do 3 listopada 1934 r.

Na rynku dewiz sytuacja układała się niejednolicie; poza utrzymaniem koronami czecosłowackimi i lirami włoskimi, zmniejszały kursy następujących dewiz: szwajcarskiej, belgijskiej, niemieckiej i holenderskiej, pozostałych natomiast — zwykowały. Dziennie zapotrzebowanie pokrywał Bank Polski przy ograniczonym współudziale banków prywatnych. Zniżka kursów poszczególnych walut była następująca (w zł na 100 jednostek walutowych): franków szwajcarskich 0'17, belgów 0'03, marek niemieckich 0'50 i florenów holenderskich 0'15. Dolary Stanów Zjedn. zwykowały w dalszym ciągu: zwykle o 0'01¹/₈ i telegraficznie o 0'00¹/₈ na \$ 1. W ślad za zwykującymi funtami szterlingów (+ zł 0'12 na £ 1) podążyły związane z niemi waluty skandynawskie: korony szwedzkie, które zamknęły okres sprawozdawczy zyskiem zł 0'40 na 100 kor., oraz norweskie — zwykujące o zł 0'90. Mniejszy zysk kursowy odnotowały franki francuskie (zł 0'00¹/₂ na 100 fr.) oraz guldeny gdańskie (zł 0'07 na 100 guld.).

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagiełdowych po zł 5'28 za \$ 1 (wobec zł 5'27 za \$ 1 w okresie poprzedzającym).

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Ostatni kurs w tygodn w zł
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5'29 ⁷ / ₈	5'28 ⁵ / ₈	5'29 ⁷ / ₈
„ „ „ telegr.	\$ 1	5'30 ¹ / ₈	5'29 ¹ / ₈	5'30 ¹ / ₈
Funty szterlingi	£ 1	26'43	26'21	26'40
Franki francuskie	100 fr.	34'90 ¹ / ₂	34'89	34'90 ¹ / ₂
Franki szwajcarskie	100 fr.	172'63	172'43	172'50
Belgi	100 blg.	123'60	123'53	123'60
Marki niemieckie	100 RM	213'05	212'75	212'80
Korony czecosłowackie	100 kor.	22'10	22'10	22'10
Liry włoskie	100 lir.	45'36	45'34	45'35
Floreny holenderskie	100 fl.	358'40	358'10	358'30
Guldeny gdańskie	100 guld.	172'82	172'73	172'82
Korony szwedzkie	100 kor.	136'30	135'20	136'10
Korony duńskie	100 kor.	—	—	—
Korony norweskie	100 kor.	—	—	132'80

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych zaznaczył się ogólny spadek notowań; o ile jest on zrozumiały dla 3%-owej Poż. Budowlanej i 4%-owej Poż. Dolarowej — w związku z niedawno odbytymi ciągłymi, o tyle dla po-

zostałych papierów jest on tłumaczony jedynie jako odbicie osłabionego chwilowo rynku. Gros transakcji przypada na 7%-ową Poż. Stabilizacyjną, która — po silnych fluktuacjach — straciła 1'75% nominalu. Najpoważniejszą zniżkę wykazała 5% Poż. Konwersyjna (2'00% nom.), najmniejszą — 6% Poż. Dolarowa (0'25% nom.), wreszcie 5% Poż. Konwersyjna Kolejowa spadła o 0'75% nom. Straty kursowe w grupie pożyczek premjowych były następujące (w zł): 3% Poż. Budowlana 1'40, 4% Poż. Dolarowa 1'15, 4% Poż. Inwestycyjna w sztukach 2'00 i w serjach 0'50.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych wszystkie — z wyjątkiem jednego — papiery doznały spadku kursu; wyjątkiem były 8%-owe L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego, emitowane w walucie angielskiej — które okres sprawozdawczy zamknęły zyskiem 2'00% nom. W grupie listów zastawnych ziemskich — obracano wyłącznie: 4¹/₂%-owymi po kursach o 2'50% nom. niższych i 7%-owymi — o 3'25% nom. niższych. W grupie listów zastawnych miejskich — reprezentowane były: Warszawa listami 5%-owymi skonwertowanymi, które obracano po kursach obniżonych o 2'75% nom., oraz towarzystwa miejskie: Kalisza, Łódź i Siedlec, których listami zawierano transakcje po kursach niższych przeciętnie o 1'00 ÷ 3'00% nom. od ostatniego kursu w tygodniu, poprzedzającym sprawozdawczy.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu zł za 1 szt.
Papiery państwowe				
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	48'00	46'50	46'50
4% „ Dolarowa	„ ¹⁾	54'50	53'25	53'25
4% „ Inwestycyjna	zł w zł. 100	117'50	115'50	115'50
4% „ „ serje	zł w zł. 100	—	—	121'00
5% „ Konwersyjna	zł	68'00	66'00	66'00
5% „ Konwers. Kol.	zł	64'00	63'25	63'50
				-63'25
6% „ Dolarowa	\$	74'25	74'00	74'25
7% „ Stabilizacyjna ²⁾	„ ³⁾	79'50	77'13	77'50
				-77'00
				-77'13

Listy zastawne

i obligacje banków

7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
7% „ Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
5% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obł. Kom. B.-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'25
8% „ „ „ „	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% „ Bud. „ „ „	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ⁴⁾	£	80'00	78'00	79'25
4 ¹ / ₂ % L. Z. Tow. Kred. Ziemsk.	zł	54'25	51'00	51'50
				-51'75
				-51'00
7% „ „ „ „	\$ w zł.	49'00	47'00	47'00
5% „ „ „ „ m. Warszawy z 1933 r.	zł	62'25	58'00	59'75
				-58'50
				-58'75
5% „ „ „ „ Kalisza	zł	—	—	57'50
5% „ „ „ „ „ z 1933 r.	zł	—	—	50'50
5% „ „ „ „ „ Łodzi z 1933 r.	zł	—	—	51'50
5% „ „ „ „ „ Siedlec z 1933 r.	zł	40'00	38'38	38'38

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	58'50	58'00	58'00
VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	58'50	57'25	58'00

ZŁOTY ZAGRANICA

1934	New York ⁵⁾	Londyn ⁶⁾	Paryż ⁵⁾
29/X	18'93	26'25	—
30	18'92	26'31	—
31/ „	— ⁷⁾	26'37	286'75
1/XI	18'92	brak notowań	—
2/ „	—	26'37	—
3/ „	—	26'31	285'75

¹⁾ \$ 5 = zł 44'57.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ \$ 1 = 5'183 fr. szwajc. = Hfl. 2'488.

⁴⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁵⁾ Za zł 100.

⁶⁾ Za £ 1.

⁷⁾ Brak notowań.

1934	Zurych ¹⁾	Berlin ¹⁾	Praga ¹⁾	
29/X	57.90	46.95 ÷ 47.05	453.87½	
30/ "	"	"	452.87	
31/ "	"	46.97 ÷ 47.07	452.87½	
1/XI	b r a k	n o t o w a ń		
2/ "	57.90	46.97 ÷ 47.07	452.87½	
3/ "	"	"	"	
1934	Kopenhaga ¹⁾	Sztokholm ¹⁾	Oslo ¹⁾	Gdańsk ¹⁾
29/X	86.10	74.50	77.50	57.84 ÷ 57.96
30/ "	—	"	"	57.85 ÷ 57.95
31/ "	85.50	74.25	"	57.83 ÷ 57.95
1/XI	b r a k	n o t o w a ń		
2/ "	85.60	74.25	— ²⁾	57.83 ÷ 57.95
3/ "	85.65	"	77.50	"

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH³⁾

	15 ÷ 20/X	22 ÷ 27/X	29/X ÷ 31/XI
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)			
New-York			
6% dolarowa			
1920	76¼—73—76 (53 000)	76—74¼—75½ (11 000)	74½—74—74 (7 000)
8% Dillon.			
1925	88—86½—87½/8 (48 000)	87½/8—87—87½ (15 000)	88—87½—87½ (40 000)
7% stabilizac.			
1927	133¾—130¾— 132½ (303 000)	133—131½—132½ (143 000)	133—128—128½ (178 000)
7% Warszawy			
1928	66¾/8—65¼—65½/8 (25 000)	66¾/8—66—66¾/8 (27 000)	67—66½—66½ (18 000)
7% Śląska			
1928	69—68—68½/8 (26 000)	69½/8—69¼—69½/8 (10 000)	69¾—68½/8—68½/8 (33 000)
Londyn			
7% stabilizac.			
1927	90.75—89.25— 90.75	90.52—89.02— 89.77	90.49—89.49 —90.24
Zurych			
7% stabilizac.			
1927	77.75—76.00— 77.50	77.75—77.25— 77.50	78.00—77.50 78.00
Paryż			
7% stabilizac.			
1927	73.30—72.12	76.88—75.31	74.95—74.26
Medjolan			
7% włoska			
1924	103.30—102.90— 103.20 (375)	103.40—103.00— 103.00 (325)	103.10—99.80 —99.80 (500)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 31 PAŹDZIERNIKA 1934 R. — Wskutek stosunkowo mniejszego skupu walut i dewiz i nieco zwiększonej sprzedaży urzędowi ostatnia dekada października zamknęła bilans zwyczajnych obrotów w walutowych deficytem. Również lekki deficyt wykazuje cały miesiąc październik, w ciągu którego sprzedaż utrzymała się na poziomie września r. b. i października r. ub., ale skup dość znacznie zmalał.

W związku z taką sytuacją obrotów walutowych nastąpił w październiku lekki odpływ rezerw walutowych z Banku, który w ostatniej dekadzie wyraził się kwotą zł 0.5 miljn., a w ciągu całego miesiąca kwotą zł 1.7 miljn.

Zato dopływ złota do Banku (dzięki drobnemu skupowi, dokonywanemu przez oddziały Banku) utrzymywał się w październiku w dalszym ciągu w zwiększonych rozmiarach, przekraczając nawet znacznie dopływ złota we wrześniu r. b., nie mówiąc już o październiku r. ub.

Dzięki temu zwiększonemu dopływowi złota żywcze wydatniejszej uległ również zapas złota w Banku. Zwiększył się on w III dekadzie października o zł 0.8 miljn., a w ciągu całego

miesiąca podniósł się z zł 495.2 miljn. do zł 497.4 miljn., wykazując w okresie rocznym—od końca października r. ub.—wzrost o pokrewną kwotę zł 22.2 miljn., t. j. blisko o 5%.

W stosunku do sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań Banku (przewyżki ich ponad zł 100 miljn., uznane przez statut jako pewne niezmiennie minimum tych zobowiązań) — pokrycie złote wykazało na ultimo października normalny spadek, pozostając jednak wyższe niż przed miesiącem, t. j. na ultimo września, i znacznie wyższe niż przed rokiem, t. j. na ultimo października r. ub. Te zmiany w pokryciu złotem przedstawiały się liczbowo następująco:

	%
30/IX 1934	45.23
20/X "	46.34
31/X "	45.57
31/X 1933	42.14

Spadek procentu pokrycia w III dekadzie października mimo wzrostu sumy pokrycia, t. j. zapasu złota, tłumaczy się jednocześnie zwiększeniem się na ultimo miesiąca sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań (względnie części ich, podlegającej pokryciu), mianowicie z zł 1 171.7 miljn. do zł 1 191.6 miljn. (względnie z zł 1 071.7 miljn. do zł 1 091.6 miljn.). Wzrost wykazał tylko — jak zwykle na koniec miesiąca — jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych (z zł 949.1 miljn. do zł 1 010.1 miljn.), podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał spadek z zł 222.6 miljn. do zł 181.5 miljn.

Silny spadek zobowiązań (o zł 41.1 miljn.) na ultimo października powstał częściowo na skutek niższej salda pozycji „różne rachunki” z zł 26.8 miljn. do zł 18.4 miljn., głównie jednak pochodzi od odpływu lokat z rachunków żyrowych, które obniżyły się z zł 195.8 miljn. do zł 163.1 miljn. Lekko zmniejszały lokaty kas państwowych, osiągając poziom znacznie niższy niż przed miesiącem (t. j. na ultimo września), ale jeszcze nieco wyższy niż przed rokiem (na ultimo października r. ub.); silniej znacznie obniżyły się lokaty na rachunkach prywatnych, wykazując jednocześnie spadek w okresie miesięcznym, a wzrost w okresie rocznym. Odpowiednie liczby zawiera następujące zestawienie (w miljn. zł):

	Lokaty żyrowe:	
	kas państwowych	pozostałe
30/IX 1934	32.5	167.5
20/X "	12.3	183.5
31/X "	10.7	152.3
31/X 1933	10.4	145.3

Wzrost obiegu biletów bankowych był na ultimo października szczególnie wysoki, wskazując na wzmoczone zapotrzebowanie rynku. Wyniósł mianowicie zł 60.9 miljn., t. j. ok. 6½%, gdy na ultimo września (ultimo kwartału) stanowił zł 50.4 miljn., sierpnia — zł 44.7 miljn., lipca — zł 28.2 miljn., czerwca (ultimo półrocza) — zł 57.5 miljn., maja — zł 24.4 miljn., kwietnia — zł 33.3 miljn., marca (ultimo kwartału) — zł 55.4 miljn., lutego — zł 30.6 miljn. i stycznia — zł 22.9 miljn. Dzięki też tej żywcze osiągnął obieg poziom rekordowy w r. b., znacznie wyższy niż przed miesiącem, ale jednak jeszcze o ok. 3% niższy niż przed rokiem, jak to wykazuje następujące zestawienie (w miljn. zł):

30/IX 1934	974.8
20/X "	949.1
31/X "	1 010.1
31/X 1933	1 046.4

Zwykła obiegu w dekadzie sprawozdawczej znalazła w dużej części odpowiednik w odpływie lokat z rachunków żyrowych, poatem zaś wiązała się z silnym wzrostem działalności kredytowej Banku — wzrostem, którego działanie było jednak osłabione przez znaczne skurczenie się skupu przez Bank emisji bilonowej.

Z kredytu w Banku najsilniej wzrósł skup biletów skarbowych, który uprzednio w ostatniej dekadzie września i środkowej dekadzie października gwałtownie skurczył się. Wzrost dyskonta biletów skarbowych wyniósł zł 22.4 miljn. Skolei też bardzo poważnie, bo o zł 18.3 miljn., podniosły się pożyczki zastawowe Banku (terminowe i w rachunku otwartym), które przez pierwsze 2 dekady października obniżyły się o zł 20.9 miljn. Wreszcie, najslabiej, bo tylko o zł 10.2 miljn., wzrósł portfel weksli krajowych (na ultimo września o zł 12.7 miljn., sierpnia o zł 32.8 miljn., lipca o zł 31.9 miljn. i t. d.).

¹⁾ Brak notowań.

²⁾ Giełda nieczynna.

³⁾ Kursy — w % ch nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju.

W okresie miesięcznym, t. j. w ciągu października, nieznacznie bardzo obniżyły się kredyty dyskontowe i pożyczki zastawowe, wzrósł zaś silnie skup biletów skarbowych, jak to wykazuje poniższe zestawienie różnic (w miljn. zł):

	Wzrost (+)	lub zmniejszenie (-)
Kredyty dyskontowe	— 0'6	
Pożyczki zastawowe	— 2'6	
Bilety skarbowe	+ 11'8	

W okresie rocznym, t. j. od końca października r. ub., nastąpił spadek wszystkich 3 rodzajów kredytów, który liczbowo przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

Kredyty dyskontowe	38'8
Pożyczki zastawowe	19'9
Bilety skarbowe	18'4

Jeśli chodzi o pozostałe operacje czynne Banku, to tu nastąpiły w ostatniej dekadzie października poważniejsze zmiany w jednej tylko pozycji, mianowicie w zakresie częściowego skupu emisji skarbowej przez Bank; skup ten skurczył się znacznie i zapas monet srebrnych i bilonu, posiadanych przez Bank, obniżył się o zł 28'9 miljn. Poza to skup papierów kredytu długoterminowego wykazał minimalną zniżkę (o zł 0'1 miljn.), a dług Skarbu Państwa z tytułu kredytu bezprocentowego pozostał wogóle w dalszym ciągu niezmienny.

Łącznie biorąc, całe bankowe pokrycie obiegu przedstawiało się następująco (w tys. zł):

	30/IX	20/X	31/X
Waluty i dewizy	38 154	36 933	36 449
Weksle krajowe	648 136	637 339	647 577
Bilety skarbowe	18 345	7 662	30 098
Polskie monety srebrne i bilon	16 048	36 309	7 370

Pożyczki, zabezpieczone			
zastawami	69 675	48 788	67 105
Papiery proc. własne	9 376	9 420	9 354
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	889 735	866 452	887 953

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, wykazał w III dekadzie października wzrost o ok. 8%, a więc stosunkowo silniejszy niż obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski, który wzrósł o ok. 6%. Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	30/IX	20/X	31/X
Monety srebrne (10-, 5-, 2- i 1-złotowe)	290'9	275'0	298'4
w tem:			
10-złotówki	123'5	118'9	125'6
5-złotówki	108'0	100'9	108'5
Bilon niklowy i brązowy	89'1	84'7	90'2
Razem:	380'0	359'7	388'6

W okresie miesięcznym obieg bilonowy wzrósł, jak widzimy, o zł 8'6 miljn., a w okresie rocznym (od końca października r. ub.) — o zł 34'2 miljn.

Cały obieg pieniężny (bilety Banku Polskiego i bilon) wynosił w końcu października r. b. zł 1 398'7 miljn., wykazując w ciągu miesiąca silnąwyżkę, mianowicie o zł 44'0 miljn., w ciągu roku zaś minimalny spadek — o zł 2'1 miljn.

Obieg pieniężny łącznie z lokatami żyrowymi reprezentował na ultimo października r. b. sumę zł 1 561'8 miljn., wykazując w ciągu października wzrost za ledwie o zł 7'0 miljn., a w stosunku do stanu przed rokiem też minimalną wyżkę, bo o zł 5'3 miljn.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

POŁOŻENIE GOSPODARCZE NIEMIEC

NA wewnątrz dobrze, na zewnątrz źle — tak można nadal scharakteryzować niemiecką konjunkturę gospodarczą. Rząd Hitlera przeprowadza z niesłychaną energią i z wielkiem powodzeniem likwidację bezrobocia przez dostarczanie zarobku milionom robotników, oddawna już zdemoralizowanych brakiem pracy, wzmacnia produkcję i obroty, podnosi dobrobyt w całym kraju, ale stosunki z zagranicą pozostają dalej złe, a mimo ogromnych wysiłków Rządu, niebezpieczeństwo z tej strony nie zmniejszyło się, a sytuacja ani na jotę się nie wyjaśniła.

Zatrudnienie w gospodarstwie wynosiło w początku września r. b. ok. 16 miljn. robotników, t. j. nieco mniej niż w 1930 r. w tym samym czasie. Liczba bezrobotnych z 6 miljn., w chwili objęcia władzy przez Hitlera, spadła do 2'3 miljn. w końcu września r. b. Jeszcze przed rokiem było ich 3'85 miljn. Przytem w składzie nowozatrudnionych zaszła doniosła zmiana: na 2'5 miljn. nowozatrudnionych od marca 1933 r. do marca 1934 r. przypadło 1'8 miljn. na „regularne”, 700 tys. zaś na „dodatkowe” zatrudnienie. Od kwietnia r. b. natomiast do czerwca wzrósł liczbę „regularnie” zatrudnionych wynosił 1 miljn., a liczba „dodatkowo” zatrudnionych spadła o 120 tys. Ponieważ jako „dodatkowe” zatrudnienie liczą się roboty publiczne, dobrowolna służba pracy, pomocnicy rolni i t. p., zatem wzrost „regularnego” zatrudnienia jest równoznaczny z przeniesieniem się punktu ciężkości ożywienia na gospodarstwa prywatne, zarobkujące w trybie normalnym.

Bardzo ważnym krokiem rządowym, w celu złagodzenia sytuacji na rynku pracy, jest ustawa regulacyjna (Gesetz zur Regelung des Arbeitseinsatzes z dn. 15/V r. b.). Dąży ona do odciążenia miast od bezrobocia. Z końcem maja r. b. na 1 000 mieszkańców miast, liczących powyżej 200 tys. ludności, przypadało 74 bezrobotnych, w stosunku zaś do reszty ludności Rzeszy — tylko 24 bezrobotnych. Ten stosunek jeszcze groził pogorszeniem, gdyż zwyczajowa konjunkturalna migracja ze wsi do miast już się zaznaczała. Jest to objaw dobrze znany, a pochodzący stąd, że miasta nie były w stanie pokrywać zapotrzebowania przemysłu na siły robocze w okresach pomyślnej konjunktury. Wspomniana ustawa upoważnia Prezydenta Zakładu Pośrednictwa Pracy i Ubezpieczenia od Bezrobocia do zarządzenia, że nowoprzybyłe osoby nie mogą być zatrudnione jako robotnicy wzgl. pracownicy (co już zastosowano w Berlinie), dalej upoważnia go do uzależnienia zatrudnienia robotników rolnych w nierolnych przedsiębiorstwach od swego zezwolenia, a wreszcie do zarządzenia, że robotnicy i pracownicy rolni (t. j. zajęci od 3 lat w rolnictwie) mają być zwolnieni z pracy w przedsiębiorstwach nierolnych. W ten sposób zamierza Rząd Rzeszy zapewnić wsi siły robocze, których brak już dał się odczuć, oraz ułatwić wielkim miastom walkę z bezrobociem. Poza to stanowi ta ustawa dalszy krok w kierunku umocnienia stanu chłopskiego i zapobieżenia szkodliwym dla społecznego zdrowia ludności skutkom uprzemysłowienia.

Równoległe ze wzrostem zatrudnienia i produkcji

(w pierwszych 5 miesiącach r. b. wzrosła produkcja przemysłowa o 29%) zaznacza się wzrost dochodu społecznego, w formie poprawy „ilościowej”, gdyż płace zarobkowe są niezmiennione. Dochód z pracy, t. j. dochód robotników, pracowników i urzędników, podniósł się z RM 6·9 milj. w I kwartale 1934 r. do RM 7·5 milj. w II kwartale r. b. Od najniższego punktu konjunkturalnego do IV kwartału 1933 r. wzrost wynosił 6%, do II kwartału 1934 r. zaś 17%. Jest to poprawa znaczna, chociaż stosunkowo słabsza od ożywienia konjunkturalnego. Co do dochodu z przedsiębiorstw—to niema wprawdzie konkretnych danych na to, ale wzrost jego można uważać za pewny. Przemawia za tem wzrost zbytu we wszystkich dziedzinach, mających bezpośrednio lub pośrednio do czynienia z akcją dostarczania pracy. Ceny wprawdzie nie wzrosły, ale dzięki zwiększeniu się produkcji, osłabił nacisk kosztów stałych — tak, że przychody wzrosły więcej niż proporcjonalnie, przedsiębiorstwa spłaciły wiele długów i poprawiły znacznie swoją płynność, a równocześnie inwestowały wiele z własnych środków. Ponieważ równocześnie z podniesieniem się dochodu społecznego Rząd usiłuje zmniejszyć nacisk podatków na dochód, wzrasta spożycie na całej linii, chociaż w tempie dotychczas dużo słabszym niż produkcja.

W dziedzinie produkcji przemysłowej odrobiono już około $\frac{2}{3}$ straty kryzysowej. Od stycznia do maja r. b. wyprodukowano o 29% więcej niż w tym samym okresie r. ub. Główna część produkcji została sprzedana na rynku wewnętrznym, przyczem wielką rolę odgrywał zbyty dóbr inwestycyjnych. Część produkcji przyczyniła się do podniesienia zapasów. Udział wywozu natomiast zmniejszył się z 26% w 1932 r. do 14%. Jest to wprawdzie zwykłym objawem w okresach poprawy konjunktury, że rosnące zapotrzebowanie rynku wewnętrznego działa na obniżenie udziału wywozu, ale obecna niższa ma jeszcze inne znamiona. Najpierw bowiem datuje się ona jeszcze z 1932 r., kiedy poprawy nie było, a potem jest ona niestosunkowo silna. Niema kwestji, że oddziałują tu również trudności, robione wywozowi niemieckiemu na rynkach zagranicznych.

Zaopatrzenie niemieckiego rynku krajowego w towary przemysłowe wzmożło się znacznie. Wzrost produkcji w 1933 r. wyniósł (w/g cen z 1928 r.) RM 3·6 milj., podaż zaś towaru przemysłowego na rynku wewnętrznym podniosła się w tym samym czasie o RM 4·3 milj. Wszystkie symptomy wskazują na to, że zapasy w r. ub. się zwiększyły. Zapasy przemysłu w surowcach, półfabrykatakach i fabrykatakach w połowie 1933 r. szacowane były w rozmiarach 3÷4-miesięcznej produkcji. Od tego czasu się zwiększyły. Razem z zapasami handlu mogą one dziś równać się przeszło 7-miesięcznej produkcji, t. j. więcej aniżeli w 1928 r.—na szczycie pomyślnej konjunktury, kiedy stanowiły 5÷6-miesięczną produkcję.

Wytwórczość dóbr inwestycyjnych z 47·3 w 1932 r. wzrosła do 82·3 w połowie r. b. (1928 r. = 100), udział zaś jej w ogólnej produkcji przemysłowej wzrósł w tym czasie z 24% na 35% (w 1929 r. 41%). Dokładnych liczb o rozmiarach inwestycji jeszcze niema, ale Instytut Badania Konjunktur przewiduje, że w r. b. wartość ogólna inwestycji nowych i zastępczych osiągnie RM 10 milj. Wytwórczość dóbr konsumpcyjnych, która już w 1933 r. w stosunku do 1932 r. wzrosła, mimo równoczesnego spadku spożycia, wzra-

stała w r. b. nadal, spożycie zaś podnosiło się znacznie powolniej.

Handel zagraniczny, pod wpływem trudności dewizowych, rozwija się bardzo ciężko. Wywóz w I półroczu r. b. jest o 12% niższy niż w r. ub., dopiero we wrześniu nieco się podniósł, ale stosunek do r. ub. pozostaje zawsze niekorzystny (we wrześniu mniej o 19% niż w r. ub.). Spadek geograficzny wywozu jest nierównomierny i wykazuje znaczne przesunięcia. Cały szereg krajów, jak: Włochy, Anglja, Danja, Norwegja, Czechosłowacja kupowały w I półroczu r. b. więcej towaru w Niemczech aniżeli w r. ub. W ostatnich czasach nastąpiły jeszcze dalsze przesunięcia, związane z gospodarką dewizową, i bardzo charakterystyczne. Naogół biorąc, taniość i dobroć towaru eksportowego przestała być decydującym czynnikiem w konkurencji zagranicznej. Kraje importowe kupują dzisiaj takie towary, po których, obok korzyści gospodarczej, spodziewają się pewnych korzyści w stosunkach międzynarodowych. Wobec usunięcia w cień zasady największego uprzywilejowania w handlu zagranicznym, siłą wywozu stanowi nie cena i jakość towaru, ale gospodarcza i polityczna użyteczność samego kupna dla kraju importowego. Forsowana ostatnio przez różne kraje zasada, że przywóz nie powinien przekraczać wysokości wywozu, jest szczególnie niebezpieczna dla Niemiec. Niemiecki Instytut Badania Konjunktur zestawia te towary, od których przywozu zależy gładkie funkcjonowanie niemieckiego gospodarstwa, i dochodzi do wniosku, że stanowią one 86% całości niemieckiego przywozu. Jednak odnośne kraje pochodzenia biorą tylko 80% niemieckiego eksportu. Jeszcze jaskrawiej przedstawia się ten stosunek po wyeliminowaniu krajów kontynentu europejskiego. Wielkie surowcowe kraje zamorskie dostarczają 45% niemieckiego importu, a kupują zaledwie 22% niemieckiego eksportu. Póki istniał międzynarodowy wolny obrót towarów i kapitałów, nie wywoływał ten stan rzeczy żadnych trudności. Dzisiaj natomiast np. salda czynnego w handlu z Austrią nie można użyć na zapłatę towaru z Ameryki. Podobnie inne salda są związane reglamentacją dewizową i umowami clearin-gowemi.

Brak dewiz zmusił Rząd Rzeszy do kontrolowania importu, które od końca marca aż do maja nie wywarło widocznego wpływu na wysokość niemieckiego przywozu, dopiero od sierpnia zaczyna się zaznaczać. I to niebardzo silnie. Bo gdy w marcu i kwietniu r. b. import dosięgał RM 400 milj., jeszcze w następnym kwartale wynosił przeciętnie RM 372 milj. miesięcznie, a dopiero w sierpniu i wrześniu spadł do RM 347 milj. przeciętnie. Spadek przywozu surowców w III kwartale r. b. w stosunku do I półroczu r. b. wynosi $\frac{1}{3}$ (z 238 na 168 milj. przeciętnie miesięcznie). Instytut Badania Konjunktur oblicza, jak wielkie musiałyby być przesunięcia, by wyrównanie wywozu z przywozem było zupełne. W 1933 r. wyniosła nadwyżka importu w handlu z najważniejszymi krajami surowcowymi RM 620 milj. W 1934 r., mierząc w/g I kwartału, wyniosłaby ona RM 900 milj. Ażby obroty po obu stronach bilansu wyrównać, musiałby wywóz z 1933 r. być podniesiony o 19% lub przywóz zmniejszony o 22%. Nie jest to bardzo wiele, ale zadanie jest trudne dlatego, że dotyka kilku ważnych grup surowców.

Nie wiemy jeszcze, jakie wyniki da stosowanie

„nowego planu” w handlu zagranicznym. Ale stwierdzić trzeba, że miesiąc wrzesień przyniósł rezultaty zastanawiające. Obroty podniosły się po obu stronach, deficyt zmalał do RM 2 miljn. Wzrost importu da się łatwo wytłumaczyć pokrywaniem się na zapas przed wejściem w życie „nowego planu”. Jednak w stosunkach z krajami europejskimi zaszczytne przesunięcia trudne do wyjaśnienia. Wywóz niemiecki do Szwajcarii, w porównaniu z wrześniem r. ub., spadł z 40·6 do 31 miljn. franków szw., natomiast wywóz szwajcarski do Niemiec w tym samym czasie podwoił się prawie (z frs. 10·6 na 20·5 miljn.). Umowa clearingowa z Szwajcarią, opierająca się o dawny stosunek obrotów (3 : 1), przewidywała płatności na odmrożenie dawnych wierzytelności szwajcarskich, dotowanie ruchu turystycznego, obsługę odsetek Stillhalte, dalej nawet pewną kwotę na towar tranzytowy i resztę do wolnej dyspozycji Reichsbanku. Tymczasem saldo czynne, które miało Niemcom dostarczyć pokrycia na te wszystkie pozycje, zmalało w sposób przerażający. Podobne objawy zaznaczyły się w obrotach z Francją i Holandją i daly nawet impuls tamtejszym czynnikom urzędowym do ogłoszenia wezwań, by więcej towaru z Niemiec importowano! Można by powiedzieć, że świat staje na głowie. Te kraje, które jeszcze w lecie r. b. walczyły o zmniejszenie swego pasywu w handlu z Niemcami, dziś są w wielkim kłopotcie, kiedy to zmniejszenie samo się pojawiło.

Powyższy, bardzo charakterystyczny, a dość niespodziany zwrot da się, zdaniem mojem, wytłumaczyć, jak następuje: Ponieważ Niemcy mają z całym szeregiem krajów europejskich umowy clearingowe, z krajami zaś zamorskimi surowcowymi umów takich nie posiadają, dalej ponieważ importerzy krajów „clearingowych” mogą liczyć na rychłą zapłatę, tamci zaś nie, więc wielokrotnie kierują oni swój eksport przez kraje „clearingowe”. Nie zawsze to jest jednak możliwe, o ile przeprowadzana jest kontrola pochodzenia towaru. W takich wypadkach przerabia się dany surowiec w kraju „clearingowym” i wywozi już jako wytwór tego kraju do Niemiec. Tak się tłumaczy niespodziewane zjawisko, że we wrześniu w stosunku do sierpnia wywóz fabrykatów szwajcarskich do Niemiec wzrósł o 17%. Te przesunięcia należy uważać za czasowe, gdyż ścisła kontrola przywozu, zaprowadzona przez „nowy plan”, usunie je niezawodnie. Ale obok tego są pewne znamienne objawy, które uważać należy za związane z istotą częściowego systemu rozrachunkowego. I tak np. importer krajów, mających z Niemcami umowy clearingowe, celem uniknięcia skomplikowanych i żmudnych formalności, woli nieraz kupić towar gdzieindziej, byle bez kłopotów. Albo też, mając do wyboru kupić towar w Niemczech w trybie clearingowym, lub też poza tym trybem (np. za pośrednictwem kraju „nieclearingowego”, do jakiegoś wolnego portu) woli, dla uniknięcia formalności, kupić w wolnych obrotach. Ten fakt wywołał hausse dewizy niemieckiej, która, dzięki ogromnemu rozrostowi obrotów rozrachunkowych, jest poszukiwana przez takich właśnie importerów i utrzymuje się od szeregu tygodni wyżej parytetu. Jaki wpływ te i inne objawy wywrą na niemiecki handel zagraniczny pod rządami „nowego planu” — to zobaczymy najwcześniej za 2, 3 miesiące. Do tego czasu trzeba się uzbroić w cierpliwość i wstrzymać z wnioskami o przyszłości rozwoju tego handlu.

Obok tego, nazewnątrz największego, kłopotu z handlem zagranicznym, mają Niemcy nawewnątrz równie wielki, choć nie tak jaskrawo się zaznaczający, kłopot z kredytowaniem akcji pracy. Dotychczas udawało się wydobywać pieniądze, potrzebne na to, ze społeczeństwa. Ponieważ rynek kapitałowy (o czym jeszcze niżej) nie jest w stanie sfinansować tych inwestycji, z natury rzeczy długoterminowych, trzeba fundusze czerpać z rynku pieniężnego, w oparciu o instytucję emisyjną. Jeszcze w r. ub. udział Reichsbanku w redyskoncie weksli pracy był nieznaczny. W połowie r. b. wzrósł już do RM 1·2 miljard. (z ogółu przeszło RM 2 miljard.). Również różnie, programowo zresztą, obciążenie Skarbu Rzeszy z tytułu wykupu papieru średnioterminowego, emitowanego na ten cel.

Suma funduszy publicznych, mająca być dostarczona w drodze bezpośredniej na akcje pracy, wynosi RM 5·45 miljard. W tym udział Skarbu Rzeszy wynosi RM 3 miljard. (RM 1·1 miljard. à fonds perdu), resztę stanowią długoterminowe pożyczki na rzecz instytucji, dostarczających pracy, pokryte narazie „weksłami pracy”, spłacalnymi przez Skarb Rzeszy w 5 latach, a potem amortyzowane przez kredytobiorców w ciągu 15 ÷ 25 lat. Obok tego prawie RM 2½ miljard. wydatkują inne instytucje publiczne (głównie koleje Rzeszy) na roboty publiczne. Nie jest to jednak wszystko, co Skarb Rzeszy ponosi na ten cel. Zaliczyć tu jeszcze należy rezygnację Skarbu z zaległości podatkowych, ulgi podatkowe, bony podatkowe, pożyczki małżeńskie i t. d.

Z ogólnej sumy RM 5·4 miljard. kredytów na bezpośredni cel dostarczenia pracy wypłacono do końca grudnia 1933 r. ok. RM 1·5 miljard., do połowy zaś r. b. przeszło RM 2·5 miljard., a zatem obecnie przekroczone już prawdopodobnie połowę preliminowanej sumy. Skarb Rzeszy spłacił już z nich w 1933/34 r. RM 160 miljn., w bieżącym roku budżetowym płaci RM 741 miljn., w następnych zaś 4 latach kwoty od RM 909 do RM 985 miljn., które umarza się weksle pracy. Waga tego obciążenia zależy oczywiście od położenia budżetowego, a to znowu od ogólnej sytuacji gospodarczej kraju, na którą oddziałują akcje dostarczania pracy. Wynikiem tego oddziaływania jest wzrost wpływów podatkowych, najpierw jako bezpośredni skutek — w formie wzrostu podatku od obrotu, komunikacyjnego i wekslowego, dalej jako pośredni — w formie wzrostu podatków od dochodu i spożycia. Już w 1933 r., kiedy akcje pracy dopiero nabierały rozmachu, wpływy podatkowe były wyższe o RM 200 miljn., t. j. o 3%, w porównaniu z 1932 r. W pierwszych miesiącach bieżącego roku budżetowego wpływy podatków od produkcji i obrotu kapitałów i dóbr wzmogły się o wiele silnie. Podatek od obrotu przyniósł 26%, wekslowy 81%, komunikacyjny 21% więcej niż w r. ub. Podatek od płac, który aż do III kwartału ub. roku budżetowego spadał, przyniósł już w I kwartale 1934/35 r. o 7% więcej niż w r. ub. Podobny ruch wykazują typowe podatki konsumpcyjne, jak podatek od tytoniu i od piwa. Cały dochód Skarbu z podatków i cel poprawił się w r. b. o 16%. Jest to wynikiem rozszerzenia się poprawy konjunktury i rozprzestrzenienia się skutków wtórnych akcji dostarczania pracy na sferę dochodu i spożycia.

Czynnikiem, poważnie pobudzającym produkcję i obroty, a zarazem ułatwiającym zniesienie ciężaru

danin publicznych, jest polityka podatkowa Rzeszy. Ma ona na oku nie tylko ludnościowe i socjalne cele, ale także koniunkturalne. Przedewszystkiem stara się ona uprościć cały ustrój podatkowy. Dalej zaś przyjęła za zasadę, że wszelkie nowe ustawy mogą tylko przynosić obniżkę podatków, a conajwyżej ich przesunięcia, ale nigdy podwyżkę. Główne ustawy podatkowe ukażą się dopiero w najbliższych miesiącach, ale pomimo to dosyć już mamy podstaw do zorientowania się w charakterze reform. Już od czerwca 1933 r. wstąpiono na drogę pobudzenia inwestycji przez ulgi podatkowe. Nowa ustawa o podatku dochodowym, wchodząca w życie dn. 1/1 1935 r., pozwala w pełni odliczyć od podlegającego podatkowi zysku inwestycje krótkotrwałe, t. j. na ruchomości, należące do przemysłowego lub rolniczego kapitału zakładowego, a których okres używania nie przekracza 10 lat. Potanienie takich inwestycji wyniesie 10÷45%.

Z punktu widzenia polityki koniunkturalnej ma ta ulga to znaczenie, że osiągnięte dzięki niej zyski będą mogły wrócić do przemysłu dóbr inwestycyjnych w formie nowych zamówień. Dalszą doniosłą ulgą jest niższa podatek od obrotów. Dotychczas handel hurtowy płacił 2% od obrotu, o ile towar ku-

pował na skład i sprzedawał, a nic nie płacił, jeżeli tylko przekazywał go odbiorcy. Obecnie płaćć będzie 5% od wszystkich obrotów, co mu umożliwi udzielanie fabrykantom zamówień na dłuższe terminy i przetrzymywanie towarów na składzie, przez co zbyt przemysłu może wzmocnić się poważnie.

Wspomnieliśmy już o obciążeniu Banku Rzeszy weksłami pracy. Wynosi ono znaczną sumę przeszło RM 12 miljard., co zresztą nazewnątrż nie jest widoczne, bo równocześnie zmalała ilość weksli handlowych i odpadły niektóre kredyty inwestycyjne. Widać z tego, w jak wielkim stopniu ciężar finansowania akcji „nakręcania” koniunktury leży na instytucji emisyjnej. W bilansach banków zaznacza się ożywienie koniunktury tylko bardzo nieznacznie. Rynek pieniężny jest bardzo płynny, co zresztą jest poczęści wynikiem braku ochoty do lokat kapitałowych. Ten ostatni objaw jest, można powiedzieć, punctum saliens całej niemieckiej sytuacji gospodarczej. Jak tu się zacznie poważna poprawa — to można będzie powiedzieć, że Niemcy są już jedną nogą na twardym gruncie. Przedtem taki sąd byłby przedwczesny.

W. H. H.

Berlin, dn. 22 października 1934 r.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PŁACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

NOWY BRYTYJSKO-NIEMIECKI UKŁAD PŁATNICZY. — W dn. 1/XI podpisany został w Berlinie nowy układ płatniczy pomiędzy Wielką Brytanią i Niemcami. Podpisanie to poprzedziły wielotygodniowe rokowania o niejednokrotnie dramatycznym przebiegu. Jak wiadomo, na skutek niemieckich trudności dewizowych i nieprzydzielania na przywóz towarowy z W. Brytanii dewiz ponad normę autonomiczną, ustaloną w Niemczech w lipcu r. b., zawarty już został w dn. 10/VIII r. b. układ płatniczy pomiędzy obu krajami. Ponieważ W. Brytania nie życzyła sobie wchodzić w obroty towarowych z Niemcami na drogę obrachunku clearingowego, skonstruowano system, który miał — w pojęciu twórców układu sierpniowego — usuwać tę trudność, a jednocześnie zabezpieczać wywóz brytyjski do Niemiec pod względem dewizowym. Koncepcją układu tego, mianowicie, było utworzenie przez Bank of England w Reichsbanku konta, na które importery niemieccy, sprowadzający towary z W. Brytanii, wpłacali należności za nie w markach. Liczono, iż eksporterzy niemieccy, zawierając w Anglii umowy o dostawę towarów niemieckich, fakturować je będą w markach — tak, iż angielskim importerom będzie potrzebna na pokrycie należności ta właśnie waluta, której dostarczać im będzie Bank of England ze swego konta w Reichsbanku i tem samem użytkować funty na zapłatę brytyjskim eksporterom do Niemiec. Nadzieje zawiodły. Kontrakty eksportowe Niemiec zawierane były w funtach, marek nie było potrzeba, a wobec gromadzenia się na koncie w Reichsbanku coraz to większych sum Niemcy (na podstawie specjalnej klauzuli w układzie) wogóle zaprzestali przyjmować wpłaty na te konto. Tem samem układ

sierpniowy został podważony u podstaw, powstały zamrożenia poważnych należności eksporterów angielskich w Niemczech i zupełny impas w obrotach handlowych pomiędzy obu krajami.

Nowy układ ma zaradzić temu położeniu. Obejmuje on 3 grupy zagadnień: zabezpieczenie płatności za wywóz brytyjski do Niemiec, kwestię zamrożonych należności brytyjskich i likwidację konta Bank of England w Reichsbanku, a wreszcie — zagadnienie brytyjskich długoterminowych i średnioterminowych wierzytelności w Niemczech.

Co do zabezpieczenia zapłaty za wywóz brytyjski do Niemiec, to układ omawiany stanowi bezsprzecznie „novum” w porównaniu z wszystkimi dotychczasowymi próbami clearingów. Mianowicie, Niemcy „w zasadzie” zobowiązują się wprost i bezpośrednio dewizy, potrzebne na zapłacenie wywozu brytyjskiego do Niemiec, przydzielać. Dotychczas, jak wiadomo, odrzucane to było ze strony Rzeszy bezwzględnie. W układzie brytyjskim punktem wyjścia jest dodatniość bilansu handlowego Niemiec wobec W. Brytanii — dodatniość, która Niemcom powinna pozwolić na przydział dewiz za przywóz brytyjski. Ustalono, mianowicie, iż wywóz brytyjski do Niemiec w stosunku do wywozu niemieckiego do W. Brytanii winien się kształtować, jak 55 : 100. W stosunku takim — i na podstawie statystyk wzajemnego obrotu — Reichsbank ma prosto przydzielać na zapłacenie wywozu brytyjskiego do Niemiec potrzebne dewizy.

Zafatwienie jest, jak widać, najprostsze i pozornie rokujące najlepsze nadzieje funkcjonowania w praktyce. Ale widocznie twórcy jego sami nie mają do tego „prostego” sposobu dość zaufania, skoro zawarli poza wspomnianym układem jeszcze i „zwykły” układ rozrachunkowy, który miałyby ewentualnie wejść natych-

miast w życie, gdyby układ główny miał być przez którąś ze stron... wypowiedziany. Wynika z tego, iż Anglia nie ma wielkiej nadziei, iż Reichsbank z każdych £ 100, ściągniętych od niemieckich eksporterów do Anglii, odda naprawdę ok. £ 55 do wypłaty eksporterom angielskim do Niemiec.

W każdym razie stwierdzić trzeba, iż próba załatwienia sprawy całej w ten właśnie sposób jest oparta na „nowym planie” Dr. Schachta, mającym, jak wiadomo, za cel unikanie wszelkich „zamrożeń” wierzytelności towarowych w Niemczech. Zobaczymy, czy ta pierwsza próba zastosowania zasad „nowego planu” w praktyce wyda owoce.

Co do istniejących obecnie zamrożeń, to Niemcy zobowiązują się zlikwidować je wobec W. Brytanii w ciągu 12 miesięcy. Już natychmiast Reichsbank zwolnił na ten cel £ 400 tys., co miesiąc zaś zwalniać ma 10% otrzymanych z eksportu do Anglii dewiz.

Wreszcie układ zawiera postanowienia co do dalszej obsługi pożyczek Dawesa i Younga, o ile chodzi o obligacje ich, znajdujące się w posiadaniu brytyjskiem. Pod tym względem przedłuża on znany układ brytyjsko-niemiecki z dn. 4/VII r. b. poza termin tego układu, upływający z końcem r. b. Ponadto jednak nowy układ przewiduje, iż brytyjskim posiadaczom obligacji pożyczek niemieckich rządowych (o których w układzie lipcowym nie było wogóle mowy) proponuje się 4% owe bony z warunkiem, iż przy przyjmowaniu tych bonów wyłączony ma być zgóry zarzut jakiegokolwiek dyskryminacji w stosunku do ich posiadaczy.

W sumie trzeba stwierdzić, iż obie strony w układzie — a zwłaszcza, oczywiście brytyjska — zapatrują się na jego możliwości wysoce sceptycznie. Ujawniło się to m. in. w ocenie, jaką opatrzył

układ P. Runciman, Prezes Board of Trade, w mowie swej w Izbie Gmin. Wogóle twierdzi się w Londynie, iż stosunek 55:100, mający zabezpieczać przed działaniem dewiz na wywóz brytyjski do Niemiec, nie odpowiada już rzeczywistości, i że tu leży główna i zasadnicza trudność przeprowadzenia układu. Według niemieckich statystyk, mianowicie, stosunek ten był realny w 1933 r., poczem jednak był to mniejszy, to znów większy, a ostatnio w 1933 r. wynosił prawie 59:100, w pierwszym półroczu r. b. zaś nawet 66:100.

x.

CELOWE OSZCZĘDNOŚCI. — Działające warunki gospodarcze wymagają od jednostki ludzkiej: 1) ograniczenia własnej konsumpcji w celu dania możliwości społeczeństwu należytego podziału niedostatecznych zasobów między poszczególne członków społeczeństwa i zwiększenia obiegu kapitałów materiałowych na rynkach handlowych, 2) jaknajdalej idącego uruchomienia kapitałów pieniężnych, jak i materiałowych, i oszczędnego wydawania ich w celu umożliwienia sfinansowania jaknajwiększej ilości produkcji, 3) unikania tezauryzacji tak produkcji, jak i kapitałów pieniężnych nawet w drobnych ilościach, 4) dokładnego ujawniania swoich potrzeb przed społeczeństwem w celu umożliwienia dopasowania do nich produkcji.

Poza organizacją obrotu bezgotówkowego szereg społeczeństw w celu ułatwienia ludności wykonania powyższych czynności szczególnie w dziedzinie akumulacji drobnych kapitałów rozpoczęło żywą akcję oszczędnościową, rozszerzając coraz więcej pojęcie samej oszczędności i udoskonalając metody oszczędzania.

Jak szybko idzie kapitalizacja w dziedzinie tych drobnych sum w ostatnich latach — może być dowodem rozwój wkładów w kasach oszczędności w okresie 1928—1933, ujęty w poniższym zestawieniu¹⁾:

	Wkłady w końcu 1933 r.:		Wskaznik wzrostu wkładów (1928 r. = 100)
	suma	na 1 mieszkańca ²⁾	
	milja. zł	zł (1928 r. = 100)	
Polska	1 073	32,5	240
Anglja	14 458	312,0	122
Austria	1 023	153,0	129
Belgia	12 300	1 500,0	230
Czechosłowacja	5 391	367,0	121
Dania	2 823	784,0	109
Francja	20 097	479,0	213
Japonja	4 874	74,0	161
Niemcy	23 352	358,0	155
Z. S. R. R.	5 784	35,0	348
		(30 VI 1932 r.)	
Stany Zjedn.	35 819	287,0	138
Szwajcaria	4 508	1 099,0	154
Szwecja	1 608	259,0	117
Włochy	16 342	392,0	147

Musimy zaznaczyć, iż powyżej podane instytucje finansowe nie obejmują wszystkich oszczędności społecznych. Cały szereg takich kapitałów został ulokowany w bankach i zakładach ubezpieczeń. Są to jednak przeważnie oszczędności długoterminowe. Natomiast kumulacja najdrobniejszych oszczędności oraz sum, wyrzucanych z bieżących dochodów ciułaczy,

odbywa się przeważnie w kasach oszczędności. Znaczenie gospodarcze ujawniania i kumulowania kapitałów czasowo niewykorzystanych, a wchodzących do obrotu dopiero na dłuższym okresie czasu, zrozumiało nawet tak bogate społeczeństwo, jak brytyjskie, udostępniając swoim obywatelom składanie ich w instytucjach finansowych do czasu zużytkowania. Znać jest tam składanie w kasach oszczędności nawet groszowych sum z bieżących dochodów, by je potem powoli wyczerpywać co parę dni do terminu wpływów nowych dochodów.

Z krótkoterminowym oszczędzaniem spotykamy się i w Stanach Zjednoczonych. Powstał tam, na przykład, w New-Yorku klub, zorganizowany przez kasę oszczędności tegoż miasta, który ma na celu ułatwienie podatnikowi regularne wpłacanie jego zobowiązań do Skarbu. Członkowie, podzieleni tam na klasy podatkowe, wpłacają co tydzień odpowiednie kwoty, z których kasa reguluje należone na nich podatki. Drobne te kwoty, powodujące terminowe uiszczanie należności skarbowej, nie tylko bronią podatnika przed karami, które groziłyby mu za opóźnienie wpłat, ale dają mu dochody w postaci procentów i wyrabiają mu w społeczeństwie imię solidnego człowieka. Najlepszym dowodem, jak ważną rolę przypisuje społeczeństwo Stanów Zjedn. Am. oszczędnościom krótkoterminowym z bieżących dochodów — było poświęcenie jednego dnia podczas obchodu „narodowego tygodnia oszczędności” specjalnie planowości wydatkowania dochodów bieżących.

Składanie drobnych kwot na oszczędności krótkoterminowe z reguły jest związane z jakimś bliższym lub dalszym wydatkiem. Jest to więc oszczędzanie celowe i ma za sobą jeszcze ten plus, że ujawniając cel, dla którego zostało podjęte, jednocześnie informuje społeczeństwo o potrzebach i dążeniach ludności, ułatwiając mu w ten sposób i akcję organizowania zasobów społecznych. Przyczynia się to znakomicie do usunięcia błędów w dyspozycjach produkcji i potanienia jej oraz lepszego zaspokojenia potrzeb ludności.

Zrozumiało ten moment krótkoterminowych oszczędności celowych największej zdekapitalizowane społeczeństwo w Europie — Z. S. R. R. — i zwróciło na nie specjalną uwagę.

Kasy oszczędności Rosji Sowieckiej starają się akumulować nie tylko oszczędności, ale i chwilowo rozporządzalne środki ludności, wytwarzając w ten sposób specjalny typ krótkoterminowych oszczędności celowych. Dążą one z jednej strony do zorganizowania specjalnego systemu wpłat za pracę za swoim pośrednictwem bezpośrednio na rachunki oszczędnościowe, z drugiej zaś — do dokonywania wszelkich możliwych wpłat z tych kont drogą przelewów. Wkłady ze specjalnym przeznaczeniem są przytem bardzo silnie propagowane i na tle tej akcji ulegają stalemu zwiększeniu. Dało to takie rezultaty, iż w niektórych dziedzinach większość produkcji Z. S. R. R. przechodzi przez ręce kas oszczędności. Na przykład, z 680 tys. maszyn do szycia, jakie wyprodukowano w Z. S. R. R. w 1931 r., 500 tys. zostało przekazanych do kas oszczędności dla ich klientów. Już w samej ustawie o kasach oszczędności zastrzeżono im nie tylko czynności, związane z obrotem pieniężnym, ale również czynności, polegające na przyjmowaniu

wpłat na podatki i inne należności skarbowe i prywatne, oraz wypłatę pensyj.

W ciągu 10 lat istnienia kasy oszczędności w Z. S. R. R., prowadząc powyższą akcję oszczędnościową, zdołały zebrać przeszło 5½ milj. i w życiu gospodarczym kraju zająć bardzo mocne stanowisko, przyjmując wybitny udział w organizacji warunków życiowych ludności pracującej. Powstało ich w tym czasie, t. j. do 1930 r., 26 572 z liczbą 12 781 000 wkładców.

Na celowe oszczędności krótkoterminowe zwrócić obecnie uwagę również Niemcy, pozbawione dopływu kapitałów obcych. Starają się one objąć oszczędnościami chwilowo rozporządzalne środki ludności. Propaganda, prowadzona podczas „narodowego dnia oszczędności”, jako zasadnicze hasła postawiła takie maksymy: „Ostatnia ukryta marka musi wyjść ze schowka”; „Kto ukrywa pieniądze, nie zasługuje na miano członka społeczeństwa”; „Ukrywanie pieniędzy jest równoznaczne z aktem sabotażu przeciw pracy nad odbudową kraju”. Jednocześnie rozpoczęta została odpowiednia akcja oszczędnościowa wśród chłopów.

Zagadnienie oszczędności celowych jest zagadnieniem nienowym, ale dotyczyło ono dawnej przeważnie oszczędności długoterminowych, związanych z ubezpieczeniem na życie lub zapewnieniem sobie pewnych dochodów po dłuższym okresie płacenia składki. Oszczędności krótkoterminowe celowe mają olbrzymią wartość gospodarczą, wydobywając kapitały, jak mówią hasła niemieckie, z nieprodukcyjnego ukrycia. Automatycznie łączą się one z pewnymi określonemi bliskimi celami, na podstawie których powstaje produkcja i rośnie praca dla ogółu ludności, przytem praca świadoma, nieidąca po manowcach, a więc sprzęgająca ściśle kapitał wytwórczy z produkcją, konsumenta z producentem.

S. K.

KONFERENCJA GUBERNATORÓW BANKÓW EMISYJNYCH MAŁEJ ENTENTY.

— Po ukończeniu w dn. 1/XI r. b. w Bukareszcie konferencji gubernatorów banków emisyjnych państw Małej Ententy, zwołanej w celu wprowadzenia w życie uchwały Rady Gospodarczej Małej Ententy o współpracy banków emisyjnych — wydany został komunikat oficjalny, w którym podsumowano bilans konferencji, jak następuje:

Zbadano wyniki zarządzeń restrykcyjnych w handlu zewnętrznym, a w szczególności środków, regulujących transfer, jak również omawiano dyskusję, jaka się odbyła niedawno w tej kwestii w Komitecie Ekonomicznym Ligi Narodów.

Zbadano funkcjonowanie istniejących konwencji pomiędzy państwami Ententy, jak również możliwość wprowadzenia clearingu wielostronnego między wszystkimi trzema państwami Ententy.

Omówiono rozwój turystyki i wyjazdów uzdrowiskowych, jako też zbadano sprawę rozrachunków z tego tytułu między krajami Ententy.

Zbadano sprawę wprowadzenia w życie rezolucji białogrodzkiej w sprawie współpracy kas oszczędnościowych.

Omówiono sprawę organizacji wymiany wiadomości i statystyki pomiędzy bankami emisyjnymi trzech państw Ententy.

Zbadano obecne kształtowanie się stosunków gospodarczych oraz środki, mogące uprościć i rozwinąć te stosunki.

¹⁾ P. „Mały Rocznik Statystyczny” Gł. Urz. Stat.

²⁾ Obliczenie własne.

Wreszcie wymieniono poglądy w sprawie obecnej sytuacji na rynkach dewizowych oraz w sprawie celów aktualnej polityki walutowej.

Pomiędzy uchwałami, jakie zapadły na konferencji, na specjalną uwagę zasługującą decyzja, dotycząca konieczności stabilizacji waluty w oparciu o złoto. Przy tej okazji konferencja doszła do przekonania, że jeden z głównych warunków uzdrowienia gospodarczego i powrotu do stanu normalnego stanowi właśnie ogólna stabilizacja walut w oparciu o złoto.

Jednocześnie konferencja wyraziła życzenie, by handel międzynarodowy odbywał się w warunkach swobody, pozwalającej bankom emisyjnym pełnić ich rolę monetarną bez żadnych przeszkód.

RUMUNJA

ORGANIZACJA HANDLU ZAGRANICZNEGO.

— Ogłoszony ostatnio dekret królewski w sprawie regulacji handlu zagranicznego zawiera 9 artykułów. W pierwszym z nich zawarte jest postanowienie, że, poczynając od dn. 15/XI r. b., import towarów nie może być dokonywany inaczej, jak na podstawie poprzedzającego go eksportu. Artykuł drugi określa wielkość importu w każdym wypadku na maksimum 60% wartości dokonanego eksportu. Artykuł trzeci postanawia, że eksport może być dokonany jedynie za opłatą w walucie zagranicznej, i że wszystkie uzyskane w ten sposób dewizy zostaną odsprzedawane Bankowi Narodowemu Rumunii po kursie parytetu urzędowego. Z tych dewiz Bank Rumunii zatrzymuje dla siebie: a) 40% z eksportu produktów naftowych, zboża i drzewa, a to dla wypłat, jakie zmuszony jest on dokonywać, przyczem kwota ta musi być złożona jedynie w dewizach krajów, wskazanych przez Bank Rumunii; b) 40% z eksportu innych produktów, które zostaną użyte na spłatę odsetek długów zagranicznych i dywidend oraz na zlikwidowanie zaległych długów, pochodzących z zakupna zagranicą towarów. Dewizy te będą przekazywane posiadaczom certyfikatów importowych, wydanych przez urząd, kontrolujący handel zagraniczny. Reszta dewiz zostanie użyta na opłatę importu towarów i wydawana będzie eksporterom.

Artykuł czwarty powołuje do życia specjalny urząd, reglamentujący handel zagraniczny; w skład tego urzędu wcho-

dzą: delegat Banku Rumunii, 2 delegatów związku izb przemysłowo-handlowych, po 1 przedstawicieli przemysłu i handlu, Dyrektor Ceł, Dyrektor Handlu, Dyrektor Narodowego Instytutu Eksportu i t. d.

Artykuł piąty ustala termin wejścia w życie rozporządzenia, a mianowicie: dzień 1/XI 1934 r. w stosunku do eksportu i dzień 15/XI — w stosunku do importu.

Artykuły 6 — 9 regulują techniczne szczegóły zastosowania powyższych postanowień.

Jak wynika z powyższego, celem rozporządzenia jest przede wszystkim chęć zapewnienia Rumunii czynnego bilansu handlowego. Tem niemniej, dekret nadaje wymianie handlowej większą elastyczność w porównaniu z istniejącym dotychczas systemem kontyngentowania i kompensacji. Jednocześnie dąży on do zapewnienia Bankowi Narodowemu Rumunii dopływu dewiz, potrzebnych na spłatę długów państwowych.

Minister Przemysłu i Handlu, omawiając wydane rozporządzenie, zaznaczył, że w handlu zagranicznym Rumunii przeważa import, przyczem eksport coraz bardziej spada. Wskutek tego Bank Narodowy nie dysponuje dewizami, potrzebnymi na opłatę nadwyżki importu, ani też dla spłaty długów państwowych. Podobny stan równał się klęsce gospodarczej i musiał być zażegnany. Główną przyczyną tego stanu jest — z jednej strony — zmniejszenie do połowy wartości eksportu nafty, a to na skutek niższej cen, a z drugiej — zanik wywozu zboża ze względu na deficytowe zbiory i wreszcie spowodu nadmiernego importu.

Ponieważ Rząd rumuński uważał, że zaostrenie systemu kontyngentowego nie dałoby pożądanego rezultatu, zdecydował się on na osiągnięcie zamierzonego celu drogą podporządkowania importu eksportowi.

Z wynurzeń prasy rumuńskiej wynika, że nowy system dzieli produkty eksportu rumuńskiego na 2 kategorie: 1) główne artykuły — zboża, naftę i drzewo i 2) wszystkie inne produkty, wynoszące ok. 20% całego wywozu rumuńskiego. Tej ostatniej kategorii zostanie przydzielona odpowiednia ilość dewiz. W ten sposób importerzy będą mogli przywozić z zagranicy wszelkie towary bez żadnych ograniczeń kontyngentowych. Innymi słowy, wprowadza się wolność handlu w wy-

sokości 20%, czyli proporcji, odpowiadającej eksportowi wszystkich produktów rumuńskich, z wyjątkiem zboża, nafty i drzewa.

Nowa konstrukcja handlu zagranicznego Rumunii nie spowoduje, jak przypuszcza prasa rumuńska, wypowiedzenia istniejących traktatów. Natomiast Rząd rumuński będzie się starał dostosować polubownie traktaty powyższe do nowego systemu regulowania handlu zagranicznego.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.

— Ceny w okresie 21/X — 3/XI r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	21+27/X	28/X+3/XI	Wzrost (+) lub spadek (-)
Pszenica:			
Berlin . . .	20'20	20'30	+ 0'4
Praga . . .	167'60	169'30	+ 1'0
Chicago . .	3'88	—	—
Buenos Aires	2'00	1'95½	- 2'5
Liverpool .	2'90½	2'84	- 2'1
Wiedeń . .	35'47	35'47	—
Hamburg . .	5'12	5'14	+ 0'3
Żyto:			
Berlin . . .	16'20	16'30	+ 0'6
Praga . . .	131'25	132'65	+ 1'0
Chicago . .	2'74	2'72	- 0'8
Wiedeń . .	25'25	25'19	- 0'3
Hamburg . .	3'62	3'45	- 4'7

Owies:			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	117'00	118'10	+ 0'9
Chicago . .	3'74	3'77	+ 0'8
Buenos Aires	1'85	1'79	- 3'3
Liverpool .	3'43	3'19½	- 7'0
Wiedeń . .	23'25	23'75	+ 2'1
Hamburg . .	3'33	3'31	- 0'7

Jęczmień browarowy:			
Berlin . . .	20'72	21'05	+ 1'5
Praga . . .	140'50	141'00	+ 0'3
Chicago . .	4'59	4'38	- 4'6
Wiedeń . .	30'12½	30'12½	—
Hamburg . .	5'04	5'00	- 0'8

Jęczmień zwykły:			
Berlin . . .	—	—	—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LEOZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.).

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1.200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitivnych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/6 str. — zł 55, 1/8 str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilansowe i t. p do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

I OGŁOSZENIE

Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“

SPÓŁKA AKCYJNA

W dn. 28 listopada 1934 r. o godz. 12 w południe odbędzie się

XXXIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Galicyskiego Towarzystwa Naftowego „Galicja“, Spółki Akcyjnej w lokalu filii tegoż Towarzystwa we Lwowie, ul. Kościuszki L. 8, z następującym porządkiem dziennym:

1) Powzięcie uchwały o sprawozdaniu z czynności, o bilansie i o rachunku zysków i strat 1933/1934, jakoteż o sprawozdaniu Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej. Powzięcie uchwały o użyciu czystego zysku;

2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;

3) Wybór członków Rady Nadzorczej; powierzenie poszczególnym członkom Rady Nadzorczej szczególnego zakresu działania; oznaczenie poborów dla członków Rady Nadzorczej;

4) Wybór Komisji Rewizyjnej; oznaczenie poborów dla członków Komisji Rewizyjnej.

Każdy akcjonariusz, który chce uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winien — stosownie do postanowień § 12 statutu — złożyć akcje wraz z kuponami najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, t. j. do dn. 21 listopada 1934 r. w Kasie Spółki we Lwowie, ul. Kościuszki 8, które to akcje przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia nie zostaną wydane.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia o złożeniu akcji wraz z kuponami u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej lub też w jednej z następujących zagranicznych instytucji depozytowych, a mianowicie:

w Wiedniu: w „Oesterreichische Credit-Anstalt und Wiener Bank-Verein“, I. Bez., Schottengasse 6,

w Paryżu: w firmie: „Compagnie Franco-Polonaise des Pétroles, Société Anonyme“, 52 Boulevard Malesherbes (8eme),

w Zurychu: w „Schweizerischer Bankverein“.

W zaświadczeniu należy wymieniać ilość akcji i wyraźnie stwierdzić, że akcje wraz z kuponami nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mogą — z zachowaniem przepisów § 16 lit. 3 statutu Spółki — zgłosić na porządek dzienny dodatkowe sprawy, które mogą być zamieszczone w drugim ogłoszeniu.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“

Spółka Akcyjna

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Pabjanickich Fabryk WYROBÓW Bawełnianych „Krusche i Ender“

zawiadamia, że w dn. 20 listopada r. b. o godz. 11 przedpoł. odbędzie się w biurze Spółki w Pabjanicach przy ul. Zamkowej Nr. 3

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego;

2) Sprawa odstąpienia na rzecz gminy m. Pabjanic terenów, niezbędnych na uregulowanie stawu i rzeki Dobrzyńki, pochodzących z nieruchomości fabrycznej, oznaczonej Nr. hip. 435, rep. 707.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed Zgromadzeniem złożyć w biurze Spółki w Pabjanicach przy ul. Zamkowej Nr. 3 swoje akcje lub kwity depozytowe instytucji bankowych.

II OGŁOSZENIE

Podaje się do wiadomości, że otwarta została likwidacja firmy

Powszechne Domy Składowe, Spółka Akcyjna we Lwowie

Wzywa się wierzycieli do zgłaszania swych roszczeń w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Likwidatorowie

Zarząd Cukrowni i Rafinerji „Żbiersk“, Spółka Akcyjna

Warszawa, Mołotowska 25

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że za rok operacyjny 1933/34

wypłacana jest dywidenda w wysokości 1%.

Zarząd Cukrowni i Rafinerji „Lublin“, Spółka Akcyjna

Warszawa, Mołotowska 25

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że za rok operacyjny 1933/34

wypłacana jest dywidenda w wysokości 7%.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Częstocickiego Towarzystwa Fabryk Cukru

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 listopada 1934 r. o godz. 3 po poł. (15), w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Kredytowej Nr. 6, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego;

2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Towarzystwa za 1933/34 r.;

3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;

4) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i zawartych w niem wniosków, oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34 i udzielenie Zarządowi pokwitowania z wykonywania przez niego obowiązków w tymże czasokresie;

5) Podział zysków i przeznaczenie nadwyżki bilansowej;

6) Uchwalenie kredytu na inwestycje i nowe urządzenia oraz upoważnienie Zarządu do poczynienia w tych granicach wydatków inwestycyjnych;

7) Uchwalenie budżetu na 1934/35 r. łącznie z wynagrodzeniem członków Zarządu;

8) Upoważnienie członków Zarządu do brania udziału we władzach konkurencyjnych przedsiębiorstw;

9) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej;

10) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

Do punktu dziesiątego porządku dziennego mogą być wprowadzone sprawy, które Akcjonariusze zgłoszą najpóźniej do dn. 15 listopada 1934 r.

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 22 listopada 1934 r. włącznie złożyć w Zarządzie Spółki swoje akcje lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w jednej z krajowych instytucji kredytowych, zatwierdzonych przez władze. W zaświadczeniu winny być wymienione: imię i nazwisko akcjonariusza, jego adres, ilość i numery akcji oraz winno być zawarte oświadczenie, iż akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile do dn. 22 listopada 1934 r. zostali wpisani do księgi akcyjnej.

I OGŁOSZENIE

**Zarząd Zakładów Przemysłowych Jaeger i Ziegler
Spółka Akcyjna w Warszawie**

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 grudnia 1934 r. o godz. 6 po poł. odbędzie się w lokalu Zarządu w Warszawie, przy ul. Grochowskiej Nr. 73

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej ze stanu interesów firmy; 3) Wybór członka Zarządu; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów, winni złożyć swoje akcje w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Zebrania; Akcjonariusze, odpowiadający wymogom art. 54 Prawa o Spółkach Akcyjnych, mogą zgłosić żądanie uzupełnienia porządku dziennego do dn. 20 listopada 1934 r.

O ile Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w oznaczonym terminie nie odbędzie się, to zwołane będzie — w myśl § 6 Statutu — Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w drugim terminie, t. j. w dn. 19 grudnia 1934 r. w tym samym lokalu i z tym porządkiem dziennym, przyczem Zgromadzenie to będzie prawomocne, a uchwały jego ostateczne bez względu na ilość reprezentowanych przez uczestniczących na niem Akcjonariuszów.

II OGŁOSZENIE

Belgijska Spółka Akcyjna

**„Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements
EMILE HAEBLER, Soc. Anon. à Bruxelles, 81, rue Emile Banning”**

**Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe Dawnych Przedsiębiorstw
EMILA HAEBLERA, Bruksela**

Uprasza się PP. Akcjonariuszów o wzięcie udziału w

NADZWYCZAJNEM WALNEM ZGROMADZENIU

które odbędzie się w przyłączeniu do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia we wtorek, dn. 20 listopada 1934 r., w hotelu „Central”, Place de la Bourse 3 w Brukseli.

Porządek dzienny:

Ostateczne decyzje odnośnie bilansów i rachunków strat i zysków za lata operacyjne 1924/25, 1925/26 i 1926/27, wykonujące uchwały Zwyczajnych Walnych Zgromadzeń z dn. 20 października 1928 r. i 21 listopada 1933 r.

Chcąc wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, PP. Akcjonariusze, powinni się zastosować do artykułu 25 statutu Towarzystwa.

Akcje lub udziały założycielskie (parts de fondateur) mogą być zdeponowane: w Brukseli — w siedzibie Towarzystwa, 81, rue Emile Banning, u „Société Générale de Belgique” i jej filji, 48, rue de Namur (dawniej „Banque d’Outremer”); w Łodzi — w siedzibie eksploatacji Towarzystwa, ul. Wigury 9; w Amsterdamie — u „Amsterdamsche Bank”.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

Związku Przedsiębiorców Gorzeł Kojniczych, Spółka Akc.

w e L w o w i e

odbędzie się w dn. 28 listopada 1934 r. o godz. 17 w lokalu tejże Spółki we Lwowie, przy ul. Trzeciego Maja 16, z następującym porządkiem dziennym:

1) Odczytanie protokołu z Walnego Zgromadzenia z dn. 7 listopada 1933 r.;

2) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu za 1933/34 r.;

3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;

4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi za czas od 1 lipca 1933 do 30 czerwca 1934 r.;

5) Rozdział zysków;

6) Wybór ustępujących członków Rady Nadzorczej;

7) Wolne wnioski akcjonariuszów, które zostaną zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni — w myśl § 13 statutu — przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem zawiadomić o tem Spółkę.

Lwów, dn. 31 października 1934 r.

Włodzimierz Cieński mp. Prezes Rady Nadzorczej

II OGŁOSZENIE

Belgijska Spółka Akcyjna

**„Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements
EMILE HAEBLER, Soc. Anonyme à Bruxelles, 81, rue Emile Banning”**

**Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe Dawnych Przedsiębiorstw
EMILA HAEBLERA, Bruksela**

Uprasza się PP. Akcjonariuszów o wzięcie udziału w

ZWYCZAJNEM WALNEM ZGROMADZENIU

które odbędzie się we wtorek dn. 20 listopada 1934 r., o godz. 15, w hotelu „Central”, Place de la Bourse 3 w Brukseli.

Porządek dzienny:

1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Kolegium Komisarzy z działalności w roku operacyjnym 1933/34;

2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków na dz. 30 czerwca 1934 r.;

3) Udzielenie absolutorjum administratorom i komisarzom;

4) Ustalenie stałych wynagrodzeń administratorów i komisarzy za rok operacyjny 1934/35;

5) Mianowanie podług statutu.

Chcąc wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, PP. Akcjonariusze powinni się zastosować do artykułu 25 statutu Towarzystwa.

Akcje lub udziały założycielskie (parts de fondateur) mogą być zdeponowane: w Brukseli — w siedzibie Towarzystwa, 81, rue Emile Banning, u „Société Générale de Belgique” i jej filji, 48, rue de Namur (dawniej „Banque d’Outremer”); w Łodzi — w siedzibie eksploatacji Towarzystwa, ul. Wigury 9; w Amsterdamie — u „Amsterdamsche Bank”.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Łowickie Zakłady Przemysłowe Cukrownia i Rafineria „Irena”

Spółka Akcyjna w Łyszkowicach

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 grudnia 1934 r. o godz. 17 w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Mazowieckiej Nr. 5 odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z porządkiem dziennym, obejmującym następujące punkty:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1933/34 i odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34 oraz udzielenie absolutorjum dla Zarządu; 4) Wybory do Zarządu i do Komisji Rewizyjnej; 5) Uchwalenie budżetu na 1934/35 r.; 6) Upoważnienie dla Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach państwowych i prywatnych w rozmiarach rzeczywistych potrzeb i do zabezpieczenia otrzymanych kredytów kaucjami i czystymi wpisami na hipotecę nieruchomości Spółki w wysokości podług uznania Zarządu, oraz upoważnienie dla Prezesa Zarządu do samodzielnego podpisywania w imieniu Spółki — zgodnie z par. 13 Statutu; 7) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje względnie świadectwa depozytowe w biurze Spółki przy ul. Mazowieckiej Nr. 5 w Warszawie, najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

I OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Spółki Akcyjnej

„Kolej Elektryczna Warszawa—Młociny—Modlin”

zawiadamiają, że uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 1 października 1934 roku

otwarto likwidację Spółki.

Likwidatorami Spółki są: Janusz Reguński, Tadeusz Baniewicz i Leon Krzemiński. Siedziba likwidatorów mieści się w Warszawie ul. Marszałkowska 94. Na zasadzie art. 449 K. H. likwidatorzy wzywają wierzycieli do zgłaszania ich wierzytelności w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia.

I OGŁOSZENIE

Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna w Sierszy
VI NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW

naszej Spółki Akcyjnej odbędzie się w sobotę, dn. 1 grudnia 1934 r. o godz. 12 w poł. w sali posiedzeń Związku Przemysłowców w Krakowie przy ul. Szpitalnej 15, II p.

Porządek dzienny:

- 1) Wybór Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z ich działalności;
- 3) Wybory do władz Spółki, t. j. do Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Przeniesienie siedziby Zarządu do Warszawy.

PP. Akcjonariusze, którzy zechcą wykonać prawo głosu na tem Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni akcje, które mogą być bez kuponów, złożyć najpóźniej do dn. 24 listopada 1934 r. godz. 12 w południe, w siedzibie Spółki w Sierszy koło Trzebini. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Domu Bankowym H. Ripper i S-ka w Krakowie, Rynek Główny 17, względnie w jednej z instytucyj kredytowych w kraju albo w Wiedniu w „Mercurbanku“, S. A., Wien, I. Wollzeile 1/3.

Zarząd

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Sp. Akc.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że wyznaczone na dz. 7 listopada 1934 r.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

nie odbyło się spowodowane zgłoszenia dostatecznej ilości akcji. Wobec tego odbędzie się ono w drugim terminie, t. j. dn. 30 listopada 1934 r. o godz. 11 w lokalu Zarządu Towarzystwa w Warszawie, ul. Moniuszki 10, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, bilansu, rachunku zysków i strat za 1933/34 rok obrotowy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 2) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie ich wynagrodzenia.

Akcjonariusze, życzący uczestniczyć osobiście lub przez swych pełnomocników w rzeszonym Zgromadzeniu, powinni złożyć w Zarządzie T-wa nie później niż w dn. 23 listopada 1934 r. swe akcje lub zaświadczenie, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej.

Dla akcji, deponowanych we Francji i Belgji, konieczne jest przedstawienie zaświadczeń depozytowych, wystawionych przez „Crédit Lyonnais“ w Paryżu.

W zaświadczeniach należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z § 29 statutu, Zebranie to uważane będzie za prawomocne, a uchwały jego za ostateczne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Zarząd Cukrowni „Garbów“, Spółka Akcyjna, Warszawa

MoKotowska Nr. 25

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że za rok operacyjny 1933/34

wypłacana jest dywidenda w wysokości 10%

Zarząd Cukrowni i Rafinerji „Hleledew“, Spółka Akcyjna

Warszawa, MoKotowska Nr. 25

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że za rok operacyjny 1933/34

wypłacana jest dywidenda w wysokości 8%

Zarząd Cukrowni „Woźuczyno“, Spółka Akcyjna, Warszawa

MoKotowska Nr. 25

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że za rok operacyjny 1933/34

wypłacana jest dywidenda w wysokości 6%

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Syndykat Plantatorów Chmielu

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 listopada 1934 r. o godz. 6 po poł. w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Czerniakowskiej Nr. 217, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie obrad i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1933/34;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1933/34, udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi oraz uchwalenie zużycia zysku;
- 4) Budżet na rok operacyjny 1934/35;
- 5) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Określenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Uposażenia dla Zarządu;
- 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów, złożone ustawowo, t. j. przynajmniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia;
- 9) Wolne wnioski.

Właściciele akcji na okaziciela, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zebrania złożyć w biurze Spółki swe akcje lub zastępujące je świadectwa.

Towarzystwo „Elektryczność“, Spółka Akcyjna w Warszawie

Bilans w dn. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY. — I. — Majątek stały: 1) Grunty zł 121 547-00; 2) Budynki: a) fabryczne zł 1 557 151-98, b) gospodarcze zł 32 870-00, c) mieszkalne zł 545 980-00, Razem zł 2 136 001-98; 3) Maszyny i urządzenia zł 6 544 627-17; 4) Inwentarz: a) żywy zł 900-00, b) ruchomości zł 48 122-45, Razem zł 49 022-45; Ogółem zł 8 851 198-60; II. — Majątek płynny: 1) Gotówka w kasach i w bankach zł 151 860-92; 2) Papiery procentowe zł 28 618-25; 3) Weksle i dokumenty w portfelu i w inkasie zł 291 446-53; 4) Materiały: a) surowce zł 21 529-19, b) pomocnicze i pędne zł 205 702-73, Razem zł 227 031-92; 5) Półfabrykaty i gotowe produkty: a) półfabrykaty zł 114 914-40, b) gotowe produkty zł 138 831-96, Razem zł 253 746-36; 6) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 257 322-80, b) dostawcy zł 2 336-56, c) różni zł 24 158-63, d) wątpliwe należności zł 12 718-13, Razem zł 296 536-12; Ogółem zł 1 249 240-10; Ogółem zł 10 100 438-70.

Sumy pozabilansowe, rachunki depozytowe zł 36 800-00.

STAN BIERNY. — I. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 4 000 000-00; Kapitał zapasowy zł 242 933-80; Specjalna rezerwa zł 1 016 347-28; II. — Kapitał amortyzacyjny zł 4 126 122-79; Razem zł 9 385 403-87; III. — Zobowiązania: Wierzyciele: a) podatki i świadczenia zł 4 421-76, b) pensje i robocizna zł 43 114-50, c) dostawcy zł 167 774-61, d) odbiorcy zł 10 764-39, e) różni zł 62 036-89, Razem zł 288 112-15; Dywidenda niepodniesiona zł 11 512-00; Razem zł 299 624-15; IV. — Przewyżka za 1933/34 r. zł 415 410-68; Ogółem zł 10 100 438-70.

Sumy pozabilansowe, rachunki depozytowe zł 36 800-00.

Uwaga: Zobowiązania zagraniczne zł 49 558-68.

Rachunek strat i zysków za 1933/34 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 356 265-35; Koszty fabrykacji i utrzymania maszyn i budynków zł 1 822 191-73; Świadczenia socjalne pracowników fizycznych i umysłowych zł 72 583-96; Koszty sprzedaży zł 146 355-68; Koszty dyskonta weksli i odsetki zł 5 599-00; Patenty, podatki, stemple i koszty rejentalne zł 93 592-92; Różnice kursowe zł 450-25; Strata na inwentarzu martwym i żywym zł 15 708-00; Strata na odbiorcach zł 6 249-55; Przewyżka za 1933/34 r. zł 415 410-68; Razem zł 2 934 407-12.

MA. — Produkcja zł 2 926 149-68; Pobrane procenty oraz wpływ z kuponów zł 7 949-24; Inne dochody zł 308-20; Razem zł 2 934 407-12.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, odbyte w dn. 31 października 1934 r., uchwaliło przewyżkę za 1933/34 r. w sumie zł 415 410-68 przeznaczyć na amortyzację nieruchomości, maszyn, urządzeń i ruchomości.

Zarząd Cukrowni „Ciechanów“

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 listopada 1934 roku o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w biurze Zarządu Spółki przy ul. Ordynackiej Nr. 8 m. 6

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie — po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej: a) sprawozdania Zarządu, b) bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1933/34, c) udzielenie Zarządowi absolutorium, d) podziału zysków;
- 3) Zatwierdzenie budżetu na 1934/35 r.;
- 4) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych;
- 5) Wybór trzech członków Zarządu i potwierdzenie ustalonego wynagrodzenia członków Zarządu;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 7) Zmiana § 19 Statutu Spółki.

Brzmienie dotychczasowe: „Z czystego zysku rocznego, jaki okaże się po strąceniu wszystkich wydatków i strat, potrąca się conajmniej 8% na kapitał zapasowy oraz kwotę, określoną przez Walne Zgromadzenie, na amortyzację ruchomego i nieruchomości Spółki, poczem wydziela się 5% od kapitału zakładowego na dywidendę dla akcjonariuszów. Pozostająca pozatem suma po wydzieleniu 9% od tejże tytułem tantiemy dla Zarządu, przeznaczana się do dyspozycji Walnego Zgromadzenia“.

Brzmienie proponowane § 19 Statutu Spółki: „Z czystego zysku rocznego, jaki okaże się po strąceniu wszystkich wydatków i strat, potrąca się conajmniej 8% na kapitał zapasowy oraz kwotę, określoną przez Walne Zgromadzenie, na amortyzację ruchomego i nieruchomości Spółki. Reszta czystego zysku — po wydzieleniu od tejże 9% tytułem tantiemy dla Zarządu — przeznaczana się na dywidendę i inne potrzeby podług uznania Walnego Zgromadzenia“;

8) Przedstawienie Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia dokonanego przez Zarząd wyboru Dyrektora Zarządzającego;

9) Wnioski Akcjonariuszów.

Na zasadzie art. 399 Kodeksu Handlowego — dla uzyskania głosu z akcji bezimiennych należy akcje te lub świadectwa depozytowe, wydane przez bank lub notariusza, złożyć w Zarządzie Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia, t. j. do dn. 16 listopada r. b. włącznie.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE**Akcjonariuszów Spółki Akc. Herzfeld & Victorius w Grudziądzu**

odbędzie się w czwartek dn. 29 listopada 1934 r. o godz. 12 w poł. w Warszawie, przy ul. Al. Ujazdowskie Nr. 41 m. 1. Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu za rok obrachunkowy 1933/34 oraz przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1934 r. i rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1933/34, udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi oraz uchwalenie zużycia zysku; 4) Powzięcie uchwały w sprawie dywidendy za rok obrachunkowy 1929/30; 5) Wybory do Rady Nadzorczej; 6) Wnioski, zgłoszone w sposób prawem przewidziany.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Akcje na okaziciela dają prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożone zostaną w biurze Spółki w Grudziądzu i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia (kwity depozytowe) na dowód złożenia akcji w Banku Związku Spółek Zarobkowych (Centrali i oddziałach) albo też u notariusza polskiego. W zaświadczeniach (kwitach depozytowych) należy wymienić liczbę, numery oraz rodzaj akcji i stwierdzić, że akcje nie będą z depozytu wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Grudziądz, dn. 2 listopada 1934 r.

*Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna
Zarząd*

Fabryki Szkła dawniej S. Reich i S-ka

Spółka Akcyjna w Zawierciu

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 26 listopada 1934 r. o godz. 10 w lokalu Zarządu Spółki w Zawierciu ul. Towarowa Nr. 16 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania Rady i Zarządu za czas od dn. 1 stycznia 1934 r. do dn. 1 listopada 1934 r. oraz zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za czas od dn. 1 stycznia 1934 r. do dn. 1 listopada 1934 r.;
- 3) Udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi za czas od dn. 1 stycznia 1934 r. do dn. 1 listopada 1934 r.;
- 4) Ustąpienie wszystkich członków Rady i Zarządu;
- 5) Wybór nowego Zarządu i określenie jego wynagrodzenia;
- 6) Wybór nowej Rady Nadzorczej grupami;
- 7) Sprawa wypłaconego odszkodowania b. Generalnemu Dyrektorowi P. Dr. Janowi Müllerowi i unieważnienia jego umowy służbowej;
- 8) Unieważnienie umowy służbowej z obecnym Naczelnym Dyrektorem i przyznanie mu odszkodowania;
- 9) Wyznaczenie zagranicznego przedstawiciela Fabryki z tem, że wynagrodzenie jego określi Zarząd;
- 10) Zmiana niektórych postanowień Spółki, a mianowicie:

§ 7 Statutu otrzymuje brzmienie: „Spółka może na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia podwyższyć kapitał zakładowy przez wypuszczenie nowych akcji na warunkach, określonych przepisami art. od 432 do 439 Kodeksu Handlowego („Dz. Ust. R. P.“ Nr. 57/1934, poz. 502)“.

Do końcowego ustępu § 30 Statutu dodaje się słowa: „i jedynego zastępcę“.

§ 32 Statutu otrzymuje brzmienie: „Do Zarządu mogą być powołane osoby spośród akcjonariuszy lub spoza ich grona“.

§ 33 otrzymuje brzmienie: „Walne Zgromadzenie spośród wybranych członków Zarządu wyznacza prezesa, wiceprezesa i dyrektora zarządzającego“.

§ 34 otrzymuje brzmienie: „Wszelkie umowy, pełnomocnictwa, weksle, czeki i żądania zwrotu sum, akta hipoteczne i notarialne, tudzież wszelkiego rodzaju zobowiązania Spółki winny być podpisywane przez dwóch członków Zarządu lub jednego członka Zarządu z prokurentem. Zarząd może wyznaczyć jednego lub więcej prokurentów. Wszelka zwykła korespondencja, kwity z otrzymanej korespondencji pocztowej, pieniędzy, towarów i innego majątku będą podpisywane w sposób jak wyżej, lub przez osoby, przez Zarząd do tego upoważnione“.

§ 36: „Posiedzenie Zarządu zwołuje prezes lub wiceprezes w miarę potrzeby. Dla ważności uchwał niezbędna jest obecność większości członków, t. j. przynajmniej 2 członków Zarządu. Uchwały zapadają prostą większością głosów. Z przebiegu obrad i uchwał Zarządu spisuje się protokół. Protokoły zebrań Zarządu sporządza się w księdze, poświadczonej i oparowanej przez właściwy Sąd“.

§ 51 otrzymuje brzmienie: „We wszystkich sprawach, statusem nieobjętych, obowiązują przepisy o Spółkach Akcyjnych Działu XII Kodeksu Handlowego („Dz. Ust. R. P.“ Nr. 57/1934, poz. 502)“.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższym Zebraniu, winni złożyć w biurze Zarządu Fabryki w Zawierciu najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia swoje akcje, względnie dowód złożenia akcji w krajowej instytucji kredytowej.

PP. Akcjonariusze mają prawo zgłaszać dodatkowe sprawy do porządku dziennego najpóźniej na 14 dni przed terminem niniejszego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Zawiercie, dn. 31 października 1934 r.

**PODRÓŻUJJCIE
SAMOLOTAMI**

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Towarzystwo Cukrowni i Rafinerji „Klemensów“

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że — zgodnie z § 9 Statutu Spółki w dn. 30 listopada 1934 r. o godz. 17 w lokalu biura Spółki przy ul. Zabiej 4, odbędzie się

**DOROCZNE ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

Towarzystwa Cukrowni i Rafinerji „Klemensów“, Spółka Akcyjna z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1933/34 r. oraz udzielenie Zarządowi absolutorjum za tenże okres; 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków; 5) Rozpatrzenie i zatwierdzenie preliminarza na 1934/35 r.; 6) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wybór jednego członka Zarządu w zamian ustępującego oraz Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wnioski PP. Akcjonariuszów, o ile zostaną zgłoszone w trybie art. 394 Kodeksu Handlowego.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w ogólnym Zebraniu, powinni — stosownie do § 7 Statutu Spółki — złożyć swoje akcje lub świadectwa tymczasowe względnie świadectwa depozytowe najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu Spółki w Warszawie ul. Zabia Nr. 4.

Zarząd Biura Porad Handlowych „Informacja“, Spółdz. z o. u.

komunikuje, że uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 5 maja 1934 r.

nazwa firmy została zmieniona

na „Pierwsza Spółdzielnia Informacyjno-Handlowa—Zjednoczeni Informatorzy“, Spółdzielnia z odp. udz. Warszawa — Tłomackie 3/12.

Cukrownia Opalenica, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1934 r.

AKTYWA — I. — Majątek stały: Grunty i budowle zł 2 631 298·88; Urządzenia techniczne zł 7 646 613·15; Inwentarz żywy i martwy zł 60 361·97; II. — Majątek płynny: Gotówka, papiery wartościowe, akcje i udziały zł 998 838·19; Materjały magazynowe i pomocnicze zł 559 880·88; Produkty fabrykacji zł 1 193 799·58; Produkty gospodarstwa rolnego zł 2 005·66; Dłużnicy zł 3 765 318·75; Razem zł 16 858 117·06.

Gwarancje i kaucje zł 125 612·70.

PASYWA. — I. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 600 000·00; Kapitał zapasowy zł 491 419·47; Fundusz rezerwy specjalnej zł 44 882·10; II. — Kapitał amortyzacyjny zł 5 331 110·28; III. — Zobowiązania—wierzyciele zł 5 999 220·71; IV. — Inne pasywa: Rach. podatków dochodowego zł 1 162 191·00; Specjalny rk. przejściowy różnic kursowych zł 2 360·50; Sumy przechodnie zł 7 453·97; Zysk 1932/33 zł 221·56; Zysk 1933/34 zł 219 257·47; Razem zł 16 858 117·06.

Gwarancje i kaucje zł 125 612·70.

Rachunek strat i zysków 1933/34 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 6 341 714·45; Koszty sprzedaży cukru zł 316 033·21; Koszty administracji ogólnej zł 195 927·78; Odsetki zł 135 599·21; Podatki państwowe i komunalne zł 614 835·46; Wartość remanentów cukru z r. ub. zł 3 200 611·05; Straty na gospodarstwie rolnem zł 2 868·49; Straty na akcjach, udziałach i nieściągalnych należnościach zł 694 960·57; Odpisy ustawowe zł 888 094·15; Podatki dochodowe zł 1 162 191·00; Zysk zł 219 257·47; Razem zł 13 772 092·84.

MA. — Wpływ brutto za sprzedany cukier wewnętrzny i eksportowy od 1/VII 1933 do 30/VI 1934 zł 12 271 645·01; Wartość remanentów cukru na 30/VI 1934 r. zł 1 175 729·58; Wpływ za sprzedany melas zł 47 214·12; Wartość remanentów melasu na dz. 30/VI 1934 r. zł 18 070·00; Ze sprzedaży wysłodków zł 86 605·86; Za błoto defekacyjne zł 4 472·04; Odsetki i dywidenda od papierów wartościowych i akcji zł 81 495·00; Różnice kursowe zł 86 861·23; Razem zł 13 772 092·84.

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Wyróbów Włóknianych M. A. Wienzi w Łodzi

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 5 grudnia 1934 r. o godz. 16 w lokalu Sp. Akc. w Łodzi, przy ul. Cegielnianej 66, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1933 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1933 r.; 4) Przyznanie wynagrodzenia członkom Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1933 r.; 5) Zmiana § 11 statutu Sp. Akc.; 6) Udzielenie upoważnienia Zarządowi do cedowania komornego z nieruchomości na rok 1936 i 1937; 7) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 8) Upoważnienie i udzielenie instrukcji dla Zarządu; 9) Wolne wnioski.

§ 11 statutu brzmi: „Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wymagalne jest współdziałanie 2 członków Zarządu lub też jednego członka Zarządu z prokurentem. Zwykłą korespondencję podpisywać może 1 członek Zarządu względnie prokurent. Oświadczenie, zwrócone do Spółki, tudzież doręczanie pism może być dokonywane wobec 1 członka Zarządu lub prokurenta” — według wniosku Zarządu brzmieć będzie: „Do składania oświadczeń i podpisywania w imieniu Spółki wymagalne jest współdziałanie 3 członków Zarządu lub też 2 członków Zarządu z prokurentem. Zwykłą korespondencję podpisywać może 2 członków Zarządu, względnie członek Zarządu łącznie z prokurentem. Oświadczenia, zwrócone do Spółki, tudzież doręczanie pism może być dokonywane wobec jednego członka Zarządu lub prokurenta”.

Tissages et Manufacture de Soieries

Tkalcia i Manufaktura Jedwabi, Spółka Akcyjna

w Warszawie, Leszno 12.

Bilans netto na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY. — Kasa i banki zł 20 115·39; Weksle w portfelu i w inkasie zł 17 816·81; Odbiorcy zł 20 276·70; Surowce zł 5 032·85; Półfabrykaty zł 1 943·52; Gotowe towary zł 67 883·76; Maszyny zł 33 696·24; Urządzenie biura i składu zł 6 118·30; Pożyczka Narodowa zł 3 216·00; Straty: za rok oper. 1930/31 zł 38 673·58, 1931/32 zł 162 975·73, 1932/33 zł 90 974·81, 1933/34 zł 7 716·79, w sumie zł 300 340·91; Suma bilansowa zł 476 440·48.

Depozyty zł 40 000·00.

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 350 000·00; Wierzyciele: zagraniczni Frs. Frs. 245 000·00 = zł 85 748·22, krajowi zł 40 544·55; Sumy przechodnie zł 147·81. Suma bilansowa zł 476 440·48.

Depozyty zł 40 000·00.

Zyski i straty

WINIEN. — Koszty handlowe zł 14 077·41; Koszty utrzymania Zarządu zł 15 000·00; Wyplacone pensje zł 9 126·70; Odsetki od pożyczek zagranicznych zł 2 294·29; Koszty akserwacji zł 371·60; Podatki państwowe i komunalne zł 4 939·84; Świadczenia socjalne zł 1 487·04; Amortyzacje: maszyn zł 1 872·00, ruchomości zł 419 35; Strata na odbiorcach zł 8 456·34; Pozostałość strat: za rok oper. 1930/31 zł 38 673·58, 1931/32 zł 162 975·73, 1932/33 zł 90 974·81, w sumie zł 292 624·12. Ogółem zł 350 668·69.

MA. — Brutto zysk na towarach za rok oper. 1933/34 zł 23 315·64; Bonifikacja, przyznana przez wierzycieli zagranicznych zł 27 000·00; Różnice kursowe zł 12·14; Straty: za rok oper. 1930/31 zł 38 673·58, 1931/32 zł 162 975·73, 1932/33 zł 90 974·81, 1933/34 zł 7 716·79, w sumie zł 300 340·91. Ogółem zł 350 668·69.

Cukrownia i Rafinerja „LEŚMIERZ“, Sp. Akc.

Bilans po dzień 30 czerwca 1934 r. włącznie

STAN CZYNNY		zł	zł	zł	STAN BIERNY		
I. — Majątek stały					I. — Kapitały własne:		
1. Cukrownia							
Budynki:					a) kapitał akcyjny 8 400 000 00		
a) fabryczne	1 438 874 85			b) " zasobowy	220 000 00		
b) mieszkalne	360 529 20	1 799 404 05		c) " specjalnej rezerwy	553 974 09	9 173 974 09	
Urządzenia techniczne:					II. — Kapitał amortyzacyjny:		
a) maszyny i aparaty	3 184 024 85			a) saldo z roku ubiegłego	2 254 685 30		
b) kolejka, bocznice, tabor i mosty kolejkowe	814 073 33	3 998 098 18		b) dopisano w roku sprawozdawczym	549 685 64	2 804 370 94	
Inwentarz martwy		67 444 00		III. — Zobowiązania:			
Nieruchomość w Kutnie		64 793 85	5 929 740 08	Wierzyciele:			
2. Gospod. rolne Leśmierz					a) akcepty 365 402 61		
Grunty		3 356 127 97		b) banki i instytucje finansowe	3 010 879 30		
Budynki:					c) podatek spożywczy od cukru 258 604 50		
a) gospodarcze	854 528 84			d) Skarb Państwa	45 807 00		
b) mieszkalne	521 726 56	1 376 255 40		e) instytucje samorząd. i państwowe	13 820 55		
Maszyny		250 164 19		f) kasa przezorności i pom. robot.	44 141 30		
Inwentarz:					g) wkłady akcjonariuszów i prac. 216 001 18		
a) żywy	248 470 00			h) kaucje różnych	8 357 35		
b) martwy	175 431 00	423 901 00	5 406 448 56	i) dostawcy	542 86		
3. Gospod. rolne Lućmierz					k) różni 19 265 65		
Grunty		430 000 00		l) odbiorcy	27 314 89	4 010 137 19	
Las		1 766 268 00		Sumy przechodnie:			
Budynki:					a) specjalny r/k przejściowy różnic kursowych 106 376 60		
a) gospodarcze	141 986 00			b) podatek obrotowy za czerwiec 1934 r.	11 804 75		
b) mieszkalne	148 900 01	290 886 01		c) kaucje robotników sezonowych	644 00	118 825 35	
Inwentarz:					Sumy pozabilansowe:		
a) żywy	35 000 00			a) depozyty własne	131 670 00		
b) martwy	16 015 50	51 015 50	2 538 169 51	b) gwarancje	50 000 00		
4. Płatkarnia w Lućmierzu					c) " odbiorców 300 200 00 481 870 00		
a) budynki fabryczne		228 000 00					
b) maszyny i aparaty		82 245 00	310 245 00				
II. — Majątek płynny							
Gotówka w kasie			14 012 25				
Papiery procentowe		84 483 60					
Akcje		18 380 00					
Udziały w innych przedsiębiorstwach		151 153 00	254 016 60				
Materiały:							
a) zapas cukru t melasu	486 620 21						
b) " zboża	45 263 30						
c) " drzewa w lesie	13 337 00						
d) " materiałów pomocniczych	148 186 12	693 406 63					
Dłużnicy:							
a) plantatorzy	278 831 72						
b) instytucje finansowe	35 080 25						
c) zaliczenia pracownikom i różne	1 660 00						
d) odbiorcy	6 607 65						
e) instytucje samorządowe i państw.	605 33						
f) kaucje kolejowe	1 180 00						
g) różni	39 997 10	363 962 05					
Sumy przechodnie:							
a) koszty parcelacji Lućmierza	42 451 50						
b) wydatki roku gosp. 1934/35	22 541 80						
c) różne	5 334 75	70 328 05					
Sumy pozabilansowe:							
a) depozyty	131 670 00						
b) gwarancje w Zw. Zawod. Cukrowni	50 000 00						
c) gwarancje odbiorców	300 200 00	481 870 00					
III. — Straty							
za rok 1931/32	45 709 71						
" " 1932/33	252 719 32						
" " 1933/34	228 549 81	526 978 84					
		<u>16 589 177 57</u>				<u>16 589 177 57</u>	

Cukrownia i Rafinerja „LEŚMIERZ“, Sp. Akc.

Straty i Zyski

WYNNE	zł	zł	MAJĄ	zł	zł
I. Cukrownia			I. Cukrownia		
Bezpośrednie koszty fabrykacji . . .	1 205 018 03		Wpływ za sprzedany cukier w okresie sprawozdawczym	3 030 513 27	
Koszty sprzedaży	83 334 21		Wartość rewanentu cukru eksportowego i wewnętrznego w dniu 30/VI 1934 r.	479 570 21	3 510 083 48
Podatki państwowe i komunalne . . .	109 216 66		Wpływ za sprzedany melas w okresie sprawozdawczym	38 848 61	
Świadczenia socjalne	40 070 85		Wartość rewanentu melasu w dniu 30/VI 1934 r.	7 050 00	45 898 61
Zakup międzyzwiązkowego kontyngentu wewnętrznego	9 284 62	1 446 924 37	Wpływ za wytkoki w okresie sprawozdawczym		7 586 23
Wartość rewanentu cukru z ub. kamp.		1 260 353 90			3 563 568 32
" " melasu		8 250 00			667 786 20
		<u>2 715 798 27</u>			125 828 03
II. Gospod. rolne Leśmierz			II. Przychód z gospod. rolnego Leśmierz		667 786 20
Koszty eksploatacji	498 047 11		III. " " " " " Lućmierz		125 828 03
Podatki państwowe i komunalne . . .	52 317 11	564 169 63	IV. " " " lasu Lućmierz		95 069 40
Świadczenia socjalne	13 805 41		V. Różnice kursowe		43 360 88
III. Gospod. rolne Lućmierz			VI. Procenty od papierów wartościowych i udziałów		14 487 38
Koszty eksploatacji	103 294 14		VII. Strata za rok operacyjny 1933/34		228 549 81
Podatki państwowe i komunalne . . .	7 851 53				
Świadczenia socjalne	1 750 76	112 896 43			
IV. Las Lućmierz					
Koszty eksploatacji	32 574 03				
Podatki państwowe i komunalne . . .	9 260 01				
Świadczenia socjalne	1 466 52	43 300 56			
V. Koszty ogólnie administracyjne . .		196 773 98			
VI. " finansowe-procenty		395 067 06			
VII. Amortyzacja budynków, maszyn i ruchomości		561 647 64			
VIII. Różne					
Nadzwyczajna danina państwowa . . .	18 042 60				
Podatek dochodowy za 1931 r.	43 263 55				
Odpisana strata na plantatorach . . .	54 774 65				
" " " Banku Handlowym w Łodzi	29 815 00				
Strata na udziałach Synd. Roln. w Łodzi	3 100 65	148 996 45			
		<u>4 738 650 02</u>			<u>4 738 650 02</u>

Zarząd Spółki Akcyjnej

Sandomiersko Wielkopolskiej Hodowli Nasion, Spółka Akcyjna

na zasadzie art. 428 Kodeksu Handlowego ogłasza bilans Spółki za rok obrachunkowy 1933/34 oraz rachunek strat i zysków.

Bilans za czas od 1 lipca 1933 r. do 30 czerwca 1934 r.

AKTYWA. — I. — Majątek stały: a) grunty: Antoniny zł 267 430 69, w Kutnie zł 30 000 00, b) budynki: w Antoninach: mieszkalne zł 148 139 73, fabryczne zł 22 534 62, gospodarcze zł 139 885 59, w Ostrowcu magazyn zł 24 567 93, c) urządzenia techniczne: czyszczarnia i suszarnia Antoniny zł 23 873 93, Ostrowiec zł 13 842 70, d) Inwentarz: żywy zł 52 827 00, martwy zł 148 542 22; II. — Majątek płynny: a) gotówka w kasie zł 8 991 52, w bankach zł 143 576 38, b) papiery wartościowe zł 8 500 00, c) udział w innych przedsiębiorstwach zł 4 600 00, d) weksle w portfelu zł 86 280 20, e) zapasy: gotowe wyroby zł 555 940 91, pomocnicze i pędne zł 33 059 06, gospod. rolne zł 20 642 60, f) dłużnicy: Cukrownie zł 11 620 96, Plantatorzy zł 378 624 54, Odbiorcy zagraniczni zł 76 346 72, Różni zł 56 792 36, g) sumy przechodnie: kaucja zł 355 00, inne zł 307 20, hipoteczne zł 7 647 49, procenty okresu przyszłego zł 19 479 76, h) straty lat ubiegłych: za 1930/31 r. zł 132 598 40, 1931/32 zł 371 253 78, 1932/33 zł 84 180 13; Strata za rok obrachunkowy 1933/34 zł 66 228 40; Razem zł 2 938 669 82.

Różni za gwarancje zł 145 200 00.

Uwaga. — Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych wynosi zł 17 362 21.

PASYWA. — I. — Kapitały własne: a) kapitał akcyjny: stan z dn. 1/VII 1933 r. zł 600 000 00 podwyższył się o zł 240 000 00, b) kapitał amortyzacyjny: Stan z dn. 1/VII 1933 r. zł 129 096 45, odpisano zł 750 00, dopisano amortyzację za 1933/34 r. zł 25 783 51; II. — Zobowiązania: a) długo-

terminowe: Bank Akceptacyjny zł 650 000 00, Bank Cukrownictwa zł 260 000 00; Pożyczki członk. Rady zł 987 000 00, b) krótkoterminowe: plantatorzy zł 18 245 01, odbiorcy zagraniczni zł 17 362 21, zaległe podatki zł 5 579 92, różni wierzyciele zł 6 352 72; Razem zł 2 938 669 82.
Gwarancje zł 145 200 00.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — a) Koszty stałe: Prowizje i % bankowe zł 146 413 76; Blankiety wekslowe zł 8 299 15; Koszty handlowe zł 61 485 83; Koszty selekcji zł 34 648 91; Koszty inspekcji magazynu zł 26 678 10; Podatki bieżące zł 8 850 02; Ubezpieczenia zł 2 722 78; Koszty sprzedaży zł 5 919 37; Tantjema czł. Rady i Zarządu zł 24 000 00; b) koszty jednorazowe: Koszty projektu sanacji firmy zł 12 000 00; Koszty rejent. prawne w związku z sanacją zł 15 968 15; Podatki zaległe zł 47 200 10; Koszty sprzedaży Biura Sprzedaży Nasion zł 2 000 00; Spisane sumy nieściągalne zł 671 07; amortyzacja zł 25 783 51; Suma zł 422 640 75.

ZYSKI. — Ze sprzedaży zbóż hodowlanych zł 1 115 15; Różnica emisyjna 6% Poż. Nar. zł 128 00; Dywidenda od akcji B-ku Polsk. zł 395 00; Na walutach obcych (\$) zł 59 498 37; Na nasionach bur. cukr. zł 272 445 20; Na gospodarstwie rolnem zł 22 830 63; Strata zł 66 228 40; Suma zł 422 640 75.

Zgodność powyższego bilansu oraz rachunku strat i zysków z inwenturami i księgami handlowymi firmy „Sandomiersko Wielkopolska Hodowla Nasion, Spółka Akcyjna” w Warszawie niniejszem potwierdzamy. Pieczętka: Powiernik Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak (—) A. Thiel, Dyplom. i przysięgły rzeczoznawca księgowości.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Sandomiersko Wielkopolska Hodowla Nasion
Spółka Akcyjna

Cukrownia Tuczo, Spółka Akcyjna

W T U C Z N I E

Bilans na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY. — I. — Majątek stały: Posiadłość ziemska zł 53 250·13; Budynki: fabryczne zł 1 139 585·35, gospodarcze zł 31 781·00, mieszkalne zł 407 441·96; Maszyny i aparaty zł 2 412 992·47; Bocznica do stacji kolejowej Jaksice: tory zł 52 252·05, tabor zł 42 802·59, Razem: zł 95 054·64; Kolejki wąskotorowe: tory zł 340 695·91, tabor zł 147 895·00, Razem: zł 488 590·91; Odstojniki zł 99 169·53; Ruchomości zł 8 028·30; Inwentarz żywy i zaprzęg zł 3 255·40, Razem majątek stały zł 4 739 149·69; II. — Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 5 103·21; Rachunki bieżące w bankach zł 171 643·47; Papiery procentowe (pożyczki państwowe) zł 53 184·58; Akcje i udziały zł 320 549·20; Remanenty: cukier zł 897 769·52, melas zł 7 458·72, wysłodki suszone zł 1 400·00, węgiel, koks i kamień wapienny zł 81 702·24, materiały magazynowe zł 130 019·73, nasiona buraczane zł 86 475·36; Dłużnicy: odbiorcy zł 6 014·26, dostawcy zł 15 069·54; różni zł 58 026·36; Plantatorzy zł 72 805·46; Sumy przechodnie zł 79·94; Razem: zł 1 907 301·59; Razem stan czynny: zł 6 646 451·28.

STAN BIERNY. — I. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 1 700 000·00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 228 724·70, dopisano w roku sprawozdawczym zł 4 135·34, Razem zł 232 860·04; Razem kapitały własne: zł 1 932 860·04; II. — Fundusz amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 2 196 116·51, dopisano w roku sprawozdawczym zł 391 183·69, Razem fundusz amortyzacyjny zł 2 587 300·20; III. — Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe: a) opłaty wywozowe z 1923/24 r. zł 61 138·88, b) w Banku Gospodarstwa Krajowego zł 272 785·85; Akcepty zł 329 200·00; Wierzyciele: odbiorcy zł 884·86, dostawcy zł 58 730·79, różni zł 599 913·54; Bank Cukrownictwa: udział w kredycie akcyzowym zł 314 054·63; Plantatorzy zł 326 649·45; Fundusze i zobowiązania specjalne: Kasa pomocy urzędników i robotników zł 21 839·21; Niepodniesiona dywidenda zł 816·00, Razem zobowiązania zł 1 986 013·21; Pozostałość zł 140 277·83; Razem stan bierny zł 6 646 451·28.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 98 844·40; Koszty personelu urzędniczego zł 116 622·02; Robocizna zł 342 516·40; Koszty fabrykacji zł 2 159 189·52; Remont zł 79 434·14; Ubezpieczenie od ognia i odpowiedzialności cywilnej zł 16 747·99; Opakowanie cukru zł 101 538·56; Koszty sprzedaży i organizacji zł 106 331·72; Koszty handlowe zł 38 819·31; Odsetki i prowizje zł 112 596·70; Podatki państwowe i komunalne zł 319 029·49; Opłaty stemplowe zł 2 757·49; Świadczenia socjalne zł 66 086·70;

Różnice kursowe na walutach obcych zł 37 551·44; Różnice kursowe na papierach wartościowych i akcjach zł 61 893·49; Amortyzacja zł 391 183·69; Odpisy na inwentarzu i ruchomościach zł 3 065·70; Pozostałość z 1933/34 r. zł 140 277·83; Ogółem straty zł 4 194 486·59.

ZYSKI. — Wpływy z realizacji cukru zł 4 011 559·43; Melas zł 21 639·72; Błoto defekacyjne zł 8 338·77; Wysłodki zł 30 949·90; Dywidenda od akcyj Banku Polskiego, Banku Cukrownictwa i inne zł 22 347·49; Odsetki z rachunków bieżących zł 50 359·51; Inne wpływy zł 49 291·77; Ogółem zyski zł 4 194 486·59.

Rada Nadzorcza:

C. Heinecke, zastępca przewodniczącego

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków przejrzyliśmy i znaleźliśmy wszystko w porządku.

Tuczo, dn. 21 sierpnia 1934 r.

Rewizorzy:

Józef Hoppe, R. Schreiber

Zarząd:

Z. Smoczyński, Inż. K. Putz, T. Dembiński

Potwierdzamy zgodność powyższego rachunku strat i zysków oraz bilansu per 30 czerwca 1934 r. z inwenturami i księgami handlowymi cukrowni Tuczo, Spółka Akcyjna w Tuczo.

M. p. „POWIERNIK“

Spółka Rew. Powiernicza, Thiel & Marciniak

(—) A. Thiel

dypł. i przysięgły rzeczoznawca księgowości

Zysk w wysokości zł 140 277·83 podzielony został zgodnie z propozycją Rady Nadzorczej, a mianowicie: 8% czyli zł 11 222·23 na kapitał zapasowy i resztę czyli zł 129 055·60 zarezerwować na podatki.

Rada Nadzorcza:

PP. Przewodniczący Edward Natanson

Wiceprzewodniczący Jan Hołyński

Członkowie:

PP.: Kazimierz Jaczyński, Marja Dembińska, Ludwik Panenko, Dr. D. J. Pennock, Carl Strebe, Witold Szabeko, Czesław Szermer

Zarząd:

Zygmunt Smoczyński, Władysław Brodnicki, Władysław Dąbrowski

Powszechne Domy Składowe, Spółka Akc.

w e L w o w i e

Bilans za 1933 r.

STAN CZYNNY. — Kasa zł 732·31; Papiery wartościowe zł 980·00; Rymesy zł 300·00; Banki zł 625·22; Kaucje zł 300·00; Dłużnicy zł 55 608·90; Weksle zaprotestowane zł 3 602·50; Nieruchomości zł 771 332·07; Ruchomości zł 40 906·32; Rachunek przejściowy zł 1 370·60; Straty z lat poprzednich zł 21 679·36; Strata z 1933 r. zł 29 790·90.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 455 000·00; Fundusz rezerwowy zł 151 988·94; Rezerwa specjalna strat zł 64 039·59; Fundusz amortyzacyjny zł 72 269·95; Wierzyciele zł 13 644·19; Traty zł 6 100·00; Bank Gospod. Krajowego zł 161 154·00; Rachunek przejściowy zł 3 031·51; Suma bilansowa zł 927 228·18.

Rachunek strat i zysków

Koszty administracji zł 38 470·35; Procenty i prowizje zł 16 393·08; 5% amortyzacja ruchomości zł 2 040·32; Razem zł 56 903·75.

Zysk z ruchu składowego zł 27 112·85; Straty za 1933 r. zł 29 790·90; Razem zł 56 903·75.

Zarząd Fabryki Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych i Wyrobów Stalowych Ostrych ALFONS MANN, S. A., Warszawa, Pl. Małachowskiego 2

zawiadomia PP. akcjonariuszy Spółki, że kasa Zarządu od dn. 20 listopada 1934 r. w godz. biurowych dokonywać będzie

WYPŁATY DYWIDENDY ZA OPERACYJNY 1927 R. od akcyj dawnych emisji (I, II, III), w wysokości gr 75 od każdej akcji dawnej wartości nominalnej Mkp. 5 000 za zwrotu kuponu Nr. 7.

I O G Ł O S Z E N I E

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW Warszawskiej Warrantowej Spółki Akcyjnej

w dn. 26 października 1934 r. postanowiło

likwidację rzeczowej Spółki

Stosownie do art. 449 Kodeksu Handlowego, należy zgłosić roszczenia do Warszawskiej Warrantowej Spółki Akcyjnej w likwidacji w ciągu 6 miesięcy od daty niniejszego ogłoszenia w siedzibie Spółki w Warszawie, przy ul. Traugutta 6 m. 22.

Warszawa, dn. 7 listopada 1934 r.

Komisja Likwidacyjna

Bank Angielsko-Polski, Spółka Akcyjna

w Warszawie

Bilans surowy na dz. 30 września 1934 r.

STAN CZYNNY. — Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Bku Gospod. Krajow. zł 1 059 686·33; Waluty zagraniczne zł 35 102·93; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 541 946·93, b) papiery hipoteczne zł 128·06, c) akcje zł 218 760·47, Razem zł 760 835·46; Banki krajowe zł 318 861·66; Banki zagraniczne zł 831 794·31; Weksle zdyskontowane zł 15 130 759·86; Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł 3 267 417·17, b) niezabezpieczone zł 871 684·87, Razem zł 4 139 102·04; Pożyczki terminowe zł 2 506 795·61; Nieruchomości zł 810 048·70; Różne rachunki zł 1 368 540·54; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 689 631·49; Razem zł 27 651 158·93.

Gwarancje zł 1 723 450·14.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: a) zakładowy zł 2 500 000·00, b) zapasowy zł 411 150·87, c) inne rezerwy zł 148 252·15, d) fundusz amortyzacyjny zł 251 067·80, Razem zł 3 310 470·82; Wkłady: a) terminowe zł 1 262 499·12, b) a vista zł 2 129 253·84, Razem zł 3 391 752·96; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 6 110 303·25; Zobowiązania inkasowe zł 24 295·98; Redyskonto zł 10 120 284·30; Banki krajowe zł 64 346·61; Banki zagraniczne zł 920 615·55; Różne rachunki zł 1 226 206·38; Procenty, prowizje i różne zyski zł 677 768·44; Zagraniczne pożyczki długoterminowe zł 1 805 114·64; Razem zł 27 651 158·93.

Inkaso zł 1 210 706·76.

Cukrownia „Kościan“, Spółka Akc.

Bilans na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY. — I. — Majątek stały: Grunty zł 93 755·40; Budynki i budowle zł 3 166 236·00; Maszyny i aparaty zł 7 472 207·50; Tabor i urządzenia kolejowe zł 143 132·17; Domy i place zł 356 359·20; Szopa dla pługów parowych zł 3 400·00; Pługi parowe zł 61 356·20; Inwentarz ruchomy zł 141 053·06; Inwentarz żywy zł 6 973·00; Razem zł 11 444 472·53; II. — Majątek płynny: Kasa zł 13 961·46; Rachunki bieżące w bankach zł 19 952·69; Papiery wartościowe i udziały zł 942 495·85; Remanenty zł 1 931 387·83; Rachunki kartelowe zł 7 870·30; Dłużnicy zł 115 154·63; Plantatorzy zł 121 775·21; Nawozy sztuczne do rozrach. zł 178 835·60; Nasiona buraczane do rozrach. zł 74 380·50; Sumy przechodnie zł 343 279·24; Razem zł 3 749 093·31; Ogółem zł 15 193 565·84.

Bank Cukrownictwa, Poznań za akcyzę zł 1 442 171·50; Dłużnicy za gwarancje zł 1 244 900·00; Depozyty Rady Nadzorczej zł 119 000·00; Depozyty Zarządu zł 90 000·00; Razem zł 2 896 071·50.

STAN BIERNY. — I. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 000 000·00; Kapitał zapasowy zł 833 700·00; Rezerwa specjalna zł 638 849·05; Razem zł 4 472 549·05; II. — Fundusz amortyzacyjny; Saldo z roku ubiegłego zł 6 385 832·70; Dopisano w roku sprawozdawczym zł 905 125·45; Razem zł 7 290 958·15; III. — Zobowiązania: Rewersy pługów parowych zł 32 886·00; Zobowiązania długoterminowe zł 535 607·30; Akcepty finansowe zł 870 900·00; Akcyza od cukru deputatowego zł 9 856·00; Rachunki bieżące w bankach zł 599 912·28; Rachunki kartelowe zł 649 644·48; Wierzyciele zł 209 007·96; Plantatorzy zł 6 566·48; Sumy przechodnie zł 77 748·26; Fundusz rob. im. d-ra A. Chłapowskiego z Bonikowa zł 3 790·30; Dywidenda niepodniesiona zł 29 865·00; Razem zł 3 025 784·06; IV. — Różnica na kursie obcych walut; Różnice kursowe na niesplac. zobowiąz. w walucie obcej zł 93 668·30; V. — Zysk zł 310 606·28; Ogółem zł 15 193 565·84.

Skarb Państwa za akcyzę (gwar. hip.) zł 1 442 171·50; Udzielone gwarancje zł 1 244 900·00; Rada Nadzorcza za depozyty zł 119 000·00; Zarząd za depozyty zł 90 000·00; Razem zł 2 896 071·50.

Rachunek strat i zysków za 1933/34 r.

WINIEN. — Koszty administracji zł 137 107·29; Koszty personelu urzędniczego zł 198 562·19; Koszty placu robotniczej zł 378 526·04; Koszty fabrykacji zł 2 704 561·17; Suszenie, magazynowanie i ekspedycja wytlóków suszonych zł 40 504·69; Opakowanie, magazynowanie i ekspedycja cukru zł 146 007·67; Konserwacja i utrzymanie nieruchomości i inwentarza zł

109 235·02; Ubezpieczenie od ognia i odpow. cywiln. zł 54 753·66; Dzierżawa placów i bocznicy zł 5 787·40; Dzierżawa kanału Obra zł 1 675·15; Wynajem mieszkań zł 2 313·28; Utrzymanie laboratorium zł 1 188·45; Utrzymanie kontroli skarbowej zł 1 064·06; Utrzymanie koni i wołów zł 2 345·66; Koszty sprzedaży cukru i organizacji zł 127 832·79; Koszty handlowe zł 57 491·92; Odsetki i prowizje zł 248 460·41; Oplaty stempłowe zł 11 576·63; Podatki państwowe i komunalne zł 565 541·12; Socjalne świadczenia zł 81 407·61; Nieściągalne wierzytelności zł 204 826·69; Różnice kursowe na papierach wartości. zł 158 010·85; Amortyzacja zł 905 125·45; Rezerwa specjalna zł 638 849·05; Zysk zł 310 606·28; Razem zł 7 093 360·53.

MA. — Cukier zł 6 710 718·00; Melas zł 83 428·08; Wytlóki suszone zł 35 268·22; Wytlóki mokre zł 67 221·74; Bloto defekacyjne zł 4 614·97; Dywidendy, odsetki i prowizje zł 103 046·82; Prowizje i zyski towarowe zł 19 651·78; Skonta kasowe zł 19 544·53; Zwroty ubezpieczeniowe zł 13 775·83; Zwroty sum spisanych na straty zł 17 774·33; Wpływy różne zł 4 337·41; Wpływy z gospodarki rolnej zł 10 221·39; Różnice kursowe na walutach obcych zł 3 757·43; Razem zł 7 093 360·53.

Dom Mód Bogusław Herse, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1933 r.

STAN CZYNNY. — Nieruchomości zł 2 957 887·97; Ruchości, urządzenia i motory zł 524 134·93; Towary zł 1 345 983·56; Kasa zł 20 488·90; Akcje i udziały w obcych przedsiębiorstwach zł 564 805·58; Papiery publiczne (przedwojenne) zł 14·00; Weksle w portfelu zł 32 379·75; Weksle na inkaso zł 100·00; Razem zł 32 479·75; Dłużnicy zł 1 451 545·55; Strata zł 634 614·90; Suma bilansowa zł 7 529 955·14.

Poza bilansem: Banki za depozyty zł 25 775·00; Różni za ewikcje hipoteczne zł 1 601 996·89; Banki za akcepty gwarancyjne zł 2·00; Razem zł 9 157 729·03.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 3 000 000·00; Kapitał zapasowy zł 1 018 840·48; Kapitał amortyzacyjny zł 580 724·41; Fundusz zapomogowy zł 70 203·97; Wierzyciele zł 2 860 186·28; Suma bilansowa zł 7 529 955·14.

Poza bilansem: Depozyty zł 25 775·00; Ewikcje hipoteczne na nieruchomości zł 1 601 996·89; Bankowe akcepty gwarancyjne zł 2·00; Razem zł 9 157 729·03.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty sprzedaży zł 408 985·97; Procenty zł 160 156·87; Różnice kursowe zł 3 555·91; Likwidacja oddziału w Gdyni zł 13 686·36; Koszty handlowe zł 375 697·70; Koszty Nadzoru Sądowego zł 17 488·96; Razem zł 979 571·77.

MA. — Zysk brutto zł 343 227·89; Inne zyski zł 1 728·98; Strata zł 634 614·90; Razem zł 979 571·77.

Dom Mód Bogusław Herse, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY. — Nieruchomości zł 2 960 127·49; Ruchości, urządzenia i motory zł 524 462·03; Towary zł 999 351·80; Kasa zł 11 525·13; Akcje i udziały w obcych przedsiębiorstwach zł 564 805·58; Papiery publiczne (przedwojenne) zł 14·00; Weksle zł 23 108·70; Dłużnicy zł 1 319 604·99; Strata zł 183 787·43; Suma bilansowa zł 6 586 787·15.

Poza bilansem: Banki za depozyty zł 25 775·00; Banki za akcepty gwarancyjne zł 2·00; Różni za ewikcje hipoteczne zł 1 601 996·89; Razem zł 8 214 561·04.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 3 000 000·00; Kapitał zapasowy zł 384 225·58; Kapitał amortyzacyjny zł 580 724·41; Fundusz zapomogowy zł 70 203·97; Wierzyciele zł 2 489 848·24; Różnice kursowe zł 61 784·95; Suma bilansowa zł 6 586 787·15.

Poza bilansem: Depozyty zł 25 775·00; Bankowe akcepty gwarancyjne zł 2·00; Ewikcje hipoteczne na nieruchomości zł 1 601 996·89; Razem zł 8 214 561·04.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty sprzedaży zł 348 674·44; Koszty handlowe zł 338 204·88; Różnice kursowe zł 1 605·72; Procenty zł 97 933·78; Likwidacja filii w Gdyni zł 1 396·85; Koszty Nadzoru Sądowego zł 25 452·35; Strata na odbiorcach zł 44 772·34; Razem zł 858 040·37.

MA. — Zysk brutto zł 335 800·35; Różnice układowe na rachunku wierzycieli zł 313 300·03; Różne zyski zł 25 152·56; Strata zł 183 787·43; Razem zł 858 040·37.

Cukrownia Kujawy, Spółka Akcyjna w Janikowie i w Pakości

Bilans na dzień 30 czerwca 1934 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Janikowo. Grunty zł 88 028·53; Budynki: fabryczne zł 1 161 751·63, gospodarcze zł 78 206·76, mieszkalne zł 535 437·47, Razem budynki zł 1 773 395·86; Maszyny i aparaty zł 5 513 730·45; Koleje, kolejki, bocznice i tabor kolejowy zł 112 907·84; Statki i berlinki zł 93 528·85; Inwentarz ruchomy zł 52 233·85; Inwentarz żywy zł 4 454·35; Pakość: Grunty zł 12 007·44; Budynki: fabryczne zł 121 775·59, gospodarcze zł 9 321·17, mieszkalne zł 26 889·21, Razem budynki zł 157 985·97; Maszyny i aparaty zł 447 875·19; Koleje, kolejki, bocznice i tabor kolejowy zł 292 770·23; Statki i berlinki zł 6 040·42; Inwentarz ruchomy zł 11 037·60; Inwentarz żywy zł 800·00; Razem majątek stały zł 6 566 796·58; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 10 289·28; Rachunki bieżące w bankach zł 201 490·88; Papiery procentowe (pożyczki państwowe) zł 92 561·82; Akcje i udziały zł 1 619 722·41; Remanenty: cukier zł 1 950 171·72, melas zł 5 189·00, węgiel, koks i kamień wapienny zł 166 508·46, nasiona buraczane zł 123 911·33, materiały magazynowe zł 359 624·79, Razem remanenty zł 2 605 405·30; Dłużnicy: odbiorcy zł 690·45, dostawcy zł 16 154·94, różni zł 141 498·59, Razem dłużnicy zł 158 345·98; Plantatorzy zł 27 320·56, Razem majątek płynny zł 4 715 134·23; Ogółem zł 11 281 930·81.

Bank Cukrownictwa, Poznań za akcyzę zł 466 292·75; Dłużnicy za gwarancję zł 278 278·32; Dłużnicy za weksle gwarancyjne zł 27 465·79; Ogółem aktywa: zł 12 053 967·67.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy

zł 3 600 000·00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 198 448·94, dopisano w roku sprawozdawczym zł 26 998·07, Razem kapitał zapasowy zł 225 447·01; Kapitał rezerwowy (Fundusz Dr. Reimanna) zł 100 000·00, Razem kapitały własne zł 3 925 447·01; II. Fundusz amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 2 057 118·08, dopisano w roku sprawozdawczym zł 550 031·09, Razem fundusz amortyzacyjny zł 2 607 149·17; III. — Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe: Skarb Państwa (opl. wywozowa 1923/24) zł 104 881·91, Banka Gospodarstwa Krajowego (Bank Handlowy) zł 457 301·00, Razem zobowiązania zł 562 182·91; Weksle zł 1 201 800·00; Akcyza od cukru deputatowego zł 45 699·50; Rachunki bieżące w bankach zł 52 470·15; Wierzyciele: odbiorcy zł 70·00, dostawcy zł 75 067·94, różni zł 835 722·06, Razem wierzyciele zł 910 860·00; Bank Cukrownictwa (udział w kred. akcyzowym) zł 602 318·51; Plantatorzy zł 478 605·67; Fundusze i zobowiązania specjalne: fundusz urzędników i robotników zł 135 000·00, Fundusz dobroczynności zł 7 226·36, niepodniesiona dywidenda zł 16 773·60, rezerwa podatkowa zł 498 000·00, Razem fundusze i zobowiązania specjalne zł 656 999·96; Razem zobowiązania zł 4 510 936·70; Zysk do dyspozycji Walnego Zgromadzenia zł 238 397·93; Ogółem: zł 11 281 930·81.

Skarb Państwa za akcyzę zł 466 292·75; Udzielone gwarancje na zł 332 000·00; Obligo zaś wynosi zł 278 278·32; Weksle gwarancyjne na zł 90 000·00; Obligo zaś wynosi zł 27 465·79; Ogółem pasywa: zł 12 053 967·67.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 152 236·03; Koszty personelu urzędniczego zł 169 979·77; Robocizna zł 493 023·53; Koszty fabrykacji zł 3 400 840·58; Remont zł 175 793·39; Ubezpieczenie od ognia i od odpowiedzialności cywilnej zł 33 589·18; Opakowanie, magazynowanie, ekspedycja i ubezpieczenie od ognia cukru zł 175 964·23; Koszty sprzedaży i organizacji zł 194 407·84; Koszty handlowe zł 72 313·49; Odsetki i prowizje zł 221 076·33; Podatki państwowe i komunalne zł 685 126·21; Oplaty stemplowe zł 14 258·44; Socjalne świadczenia zł 82 655·66; Różnice kursowe na walutach obcych zł 1 025·07; Różnice kursowe na papierach procentowych i akcjach zł 1 075 945·90; Odpisy na dłużnikach

zł 21 095·65; Odpisy na zniszczonych względnie wycofanych przyrzędach i na 2 samochodach zł 9 332·65; Amortyzacja zł 550 031·09; Rezerwa podatkowa zł 498 000·00; Zysk do dyspozycji Walnego Zgromadzenia zł 238 397·93; Ogółem straty zł 8 265 092·97.

ZYSKI. — Wpływy za cukier zł 8 046 875·47; Melas zł 68 068·94; Wyśłodki zł 25 334·78; Wapno defekacyjne zł 4 294·54; Dywidendy od akcji zł 75 600·35; Zwroty Polskiego Towarzystwa Ubezpieczeń Cukrowni zł 8 497·49; Odsetki i prowizje zł 31 523·11; Z gospodarki rolnej zł 3 776·93; Inne wpływy zł 1 121·36; Ogółem zyski: zł 8 265 092·97.

Zbadano:

Rada Nadzorcza: *Dr. D. J. Pennock*, Wiceprzewodniczący

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków przejrzelśmy i znaleźliśmy wszystko w porządku.
Janikowo, dn. 23 sierpnia 1934 r.

Rewizorzy: *Edward hr. Poniński, Ernest Feill*

Cukrownia „Kujawy”, Spółka Akcyjna w Janikowie i w Pakości.

Zarząd: *Z. Smoczyński, T. Dembiński, Inż. K. Putz*

Potwierdzamy zgodność powyższego łącznego bilansu oraz rachunku strat i zysków p. 30. czerwca 1934 r. z inwenturami i księgami handlowymi fabryk w Janikowie i w Pakości „Cukrowni Kujawy” Sp. Akc. w Janikowie.
Janikowo, dn. 15 września 1934 r.

„Powiernik” Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak

(—) *A. Thiel*, dypl. i zaprzysiężony rzeczoznawca księgowości

Zysk w wysokości zł 238 397·93 podzielony został — zgodnie z propozycją Rady Nadzorczej — a mianowicie:

Na kapitał rezerwowy stosownie do statutu . . .	zł 19 072·00
6% na dywidendę	„ 216 000·00
pozostałość przenieść na przyszły rok obrach.	„ 3 325·93

Kupony Nr. 5 na 1933/34 realizować można w ciągu 4 lat, począwszy od 3 stycznia 1935 r. w Banku Cukrownictwa, S. A. w Poznaniu, w Banku dla Handlu i Przemysłu, S. A. Oddział w Inowrocławiu, oraz w kasie cukrowni w Janikowie.

Rada Nadzorcza: PP. Przewodniczący *Edward Natanson*; Wiceprzewodniczący *Jan Hołyński*; Członkowie: *Zbigniew Dembiński, Kazimierz Jaczyński, Ludwik Pannenko, Dr. D. J. Pennock, Richard Schreiber i Witold Szebeko, Dr. Jagielski.*

Zarząd: PP. *Zygmunt Smoczyński, Władysław Brodnicki, Władysław Dąbrowski*

Rewizorzy: PP. *Marja Dembińska, Stefan Byzewski, Gottowt*

Górnico-Przemysłowa Spółka Akcyjna Dobieszowice

Bilans na dz. 30 czerwca 1934 r.

STAN CZYNNY		zł	zł	STAN BIERNY		zł	zł
Majątek stały:				Kapitały własne:			
Grunty			671 103'00	Kapitał zakładowy: 2 400 szt. akcji po zł 250		600 000'00	
Budynki a) gospodarcze	118 953'00			Kapitał zapasowy statutowy		27 426'00	
b) mieszkalne	54 359'00		173 312'00	Kapitał rezerwowý:			
Urządzenia techniczne: dreny			2 146'00	nadwyżka bilansowa z prze-rachowania w 1928 r.		179 047'05	206 473'05
Inwentarz zakładowy:				Kapitał amortyzacyjny:			
a) żywy	70 097'82			Amortyzacja budynków:			
b) martwy	47 356'47		117 454'29	saldo z roku ubiegłego		13 703'00	
Ekonomia:				dopisano w roku sprawoz-dawczym		2 489'00	16 552'00
wysiew i uprawa	17 458'00		22 736'41	Zobowiązania:			
nawozy w polu	5 278'41			Wierzyciele: Generalna Dy-rekcja Księcia Donnersmarcka			455 016'05
Koncesje górnicze:			10'00				
Dobieszowice I, II i III							
Majątek płynny:							
Gotówka w kasie			16 296'13				
Papiery procentowe:							
6% Pożyczka Narodowa			1 440'00				
Ekonomia:							
zapasy materiałów	161'43						
" paszy	369'84						
" nawozów	579'12						
" produktów	1 765'66						
Strata z lat poprzednich	239 404'33						
Strata za bieżący rok gospodar.	31 262'89	270 667'22					
			1 278 041'10				1 278 041'10

Zobowiązań zagranicznych niema

Rachunek strat i zysków na dz. 30 czerwca 1934 r.

	zł	zł		zł	zł
Strata z roku ubiegłego		239 404'33	Ekonomia	26 721'43	
Koszty administracji ogólnej	2 164'03		Leśnictwo	1 004'29	27 725'72
Podatki państwowe zł 6 068'00			Strata z roku ubiegłego	239 404'33	
Podatki komunalne zł 6 834'82	12 902'82		Strata za rok sprawozdawczy 1933/34	31 262'89	270 667'22
Amortyzacja	2 849'00				
Odsetki	21 877'85				
Inwentarz żywy	14 436'34				
Inwentarz martwy	4 758'57	58 988'61			
		298 392'94			298 392'94

W zastosowaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 37 z dn. 7 maja 1934 r.) obliczenie zysków i strat przedstawia się, jak następuje:

WINIEN		zł	zł	MA		zł
Koszty administracji ogólnej			2 164'03	Przychód brutto		151 607'94
Koszty produkcji			120 872'49	Strata		31 262'89
Koszty sprzedaży			3 009'73			
Koszty kredytów (odsetki)			21 877'85			
Zapłacono podatki: państwowe	6 068'00					
komunalne	6 834'82	12 902'82				
Amortyzacja			2 849'00			
Różne inne wydatki			19 194'91			
			182 870'83			182 870'83

Różnice kursowe: niema

II OGŁOSZENIE

LIKWIDATOR FIRMY

Dom Henry Bertrand, Sprzedaż Jedwabí, Spółka Akc. w likwidacji

podaje do wiadomości, że na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 20 grudnia 1933 r. Spółka

została postawiona w stan likwidacji

i wzywa wierzycieli do zgłoszenia swych wierzytelności do dn. 1 czerwca 1935 r. (pl. Dąbrowskiego 9).

I OGŁOSZENIE

Ogłaszamy otwarcie likwidacji firmy

„Powszechny Bank Depozytowy”, Spółka Akc. w Warszawie

u l. D ł u g a 48

i wzywamy wierzycieli Spółki do zgłaszania swych roszczeń w ciągu 6 miesięcy od daty trzeciego ogłoszenia.

Likwidatorowie

Dyrekcja Banku Mattowego, Spółka Akcyjna we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 23 listopada 1934 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Banku we Lwowie przy ul. Leona Sapiehy 3

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Dyrekcji ze stanu interesów Banku;
- 2) Odwołanie Rady Nadzorczej;
- 3) Wybór nowej Rady Nadzorczej.

Akcjonariusze, zamierzający brać udział w Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje najpóźniej do dn. 15 listopada 1934 r. w Kasie Banku. W razie niemożności osobistego przybycia, można udzielić pełnomocnictwa do zastąpienia, na którym wystarcza podpis bez legalizacji notarialnej.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mogą — z zachowaniem przepisów art. 54 prawa o spółkach akcyjnych — zgłosić na porządek dzienny sprawy, które mogą być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

CENTRALA ODBITEK NAUKOWYCH LIBRARIA NOVA

SPÓŁDZIELNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ UDZIAŁAMI

w Warszawie, Rynek Starego Miasta 31
(Kamienica Książąt Mazowieckich)
Tel. 5-83-77. Konto w P. K. O. 27 527

PRZYJMUJE W KOMIS WSZELKIE ODBITKI. UDZIELA
INFORMACJY O ODBITKACH. WYDAJE BIULETYN
INFORMACYJNY. WYDAJE KATALOGI SPECJALNE.

Na żądanie wysyłamy katalogi bezpłatnie

Świeżo opuścił prasę katalog z zakresu nauk ekonomicznych

Urlop spędzić chcesz nad morzem,
Lecz Cię długa podróż nuży,
Wiedz, że lecąc samolotem
Wypoczywasz już w podróży!

W dniu 16 sierpnia r. b.

weszła w życie ustawa z dn.
10/III 1934 r., nowelizująca roz-
porządzenie Prezydenta Rze-
czypospolitej z dn. 7/VI 1927 r.

o prawie przemysłowym

Komentarz do tej ustawy,
w opracowaniu Rady Minister-
stwa Przemysłu i Handlu, P. Ro-
mana St. Ślaskiego, p. t.

„Prawo przemysłowe“

został wydany nakładem tyg.
„POLSKA GOSPODARCZA”
i jest do nabycia w Administracji
(Warszawa, ul. Elektoralna 2)
oraz w większych księgarniach.

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI
SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMA-
ROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK
NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ==

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNI
UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH
Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

**OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

O D D Z I A Ł Y: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY 2 150 000 000. REZERWY 2 70 549 831

ZŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO, PRZEDWZYSTKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA